

**"Jamil Perkersen Nielsen Rasmussen" -
en sociolingvistisk undersøgelse af
identitet og etnicitet i superdiversiteten**

Thomas Rørbeck Nørreby

Københavnstudier i tosprogethed bind 67
Københavns Universitet, Det Humanistiske Fakultet
København 2012

Copyright 2012: Thomas Rørbeck Nørreby

"JAMIL PERKERSEN NIELSEN RASMUSSEN"
– EN SOCIOLINGVISTISK UNDERSØGELSE AF IDENTITET
OG ETNICITET I SUPERDIVERSITETEN

Københavnstudier i tosprogethed bind 67

ISBN: 978-87-91621-63-5

ISSN: 0901-9731

Omslag: Michael Schølardt

Oprindeligt trykt hos: Solidaritet

Københavnstudier i tosprogethed er en fagfællebedømt skriftserie,
som udgives Københavns Universitets Humanistiske Fakultet

Redaktører:

Juni Söderberg Arnfast, Center for Dansk som Andet- og

Fremmedsprog, Københavns Universitet

Anne Holmen, Center for Internationalisering og

Parallelsproglighed, Københavns Universitet

Jacob Steensig, Afdeling for Lingvistik, Aarhus Universitet

J. Normann Jørgensen, Center for Dansk som Andet- og

Fremmedsprog, Københavns Universitet

Distribution: Københavns Universitet, Humanistisk Fakultet

Dette bind er redigeret af: J. Normann Jørgensen

Denne e-bog er en genudgivelse af et værk, der tidligere er udgivet i
trykt format i serien Københavnstudier i tosprogethed.

Genudgivelsen er en del af et større projekt, der har til formål at gøre
en række tidligere udgivelser i Københavnstudier i tosprogethed
og Studier i Parallelsproglighed gratis tilgængelige på internettet.

Projektet er påbegyndt i forbindelse med, at Københavnstudier i
tosprogethed og Studier i Parallelsproglighed er gået over til
hovedsageligt at udgive gratis e-bøger.

Indholdsfortegnelse

Kapitel 1. Indledning	5
Fokus og problemstilling	7
Placering i det sociolingvistiske landskab	7
Afhandlingens opbygning	8
Kapitel 2. Beskrivelse af felten	10
Amager Vest	10
Amager Fælled Skole	11
Kapitel 3. Det etnografiske observationsforløb	14
Etnografisk orientering	14
Holdetnografi	17
Feltnoter og vidensdeling	19
Det analytiske rum	22
Valg af fokuspersion	26
Roller og positioner i felten	29
Konklusion	37
Datasamlingen	38
Repræsentationer	41
Kapitel 4. Begreber om det senmoderne samfund	43
Superdiversitet	44
Sprog	47
Metrosprogethed	51
Identitet	51
Teoretiske perspektiver	54
Etnicitet	57
Etniske identiteter	59
Det globale i det lokale	62
Kapitel 5. Jamil og mine andre deltagere	63
Portræt af Jamil	64
Jamils metasproglige beretninger	65
Integreret	66
Gadesprog eller stilet	67
Dansk er vigtigst, arabisk er mit modersmål	70

Kapitel 6. En lokal tilknytning i en national og en amagerkansk kontekst	72
At have hjemme i Danmark	73
En (ironisk) distance	78
At have hjemme på Amager	83
Hærværk og ballade	89
Semiotiske resurser og transportable identiteter	93
Konklusion	96
Kapitel 7. Diasporatilknytning i en lokal og en global kontekst	97
En diasporaforbindelse i "nye" kontekster	98
En diasporaforbindelse i traditionel forstand	107
Diasporakulturens rolle	111
Danskerne	114
Kategoriseringer	116
Din kurder	120
Konklusion	124
Kapitel 8. Konklusion	125
Litteratur	130
Resumé	134
Abstract	135

Kapitel 1. Indledning

"Vidste du at over halvdelen af verdens befolkning ser op til Jamil Perkensen Nielsen Rasmussen ;););:)):" (Jamils Facebook-profil, 11.06.10).

Dette skrev en ung mand ved navn Jamil i en statusopdatering på sin Facebook-profil, da han gik i 8. klasse på Amager Fælled Skole i København. Jamils statusopdatering bringer centrale aspekter af vilkårene for en ung mand med minoritetsbaggrund i det senmoderne Danmark i spil. Nielsen og Rasmussen er traditionelle "danske" efternavne, som tilsammen deles af mere end 5 procent af befolkningen i Danmark. Perkensen er pr. definition ikke et "ægte" efternavn, men en konstruktion, der består af termen "perker", som associeres med minoritetsbefolkningen i Danmark, og endelsen "sen", som associeres med mange traditionelle "danske" efternavne. Med statusopdateringen konstruerer Jamil sig således som ikke-dansker og dansker på samme tid. Dermed er opdateringen endvidere et eksempel på, hvordan unge i dag anvender de resurser, de har til rådighed, til at undersøge, udfordre og omarbejde traditionelle forbindelser mellem sprog, oprindelsesland og etnicitet.

Jamils opdatering bryder med den stereotype og makrodiskursive forestilling om, at verden består af danskere og ikke-danskere, og at man derfor enten er det ene eller det andet. Denne forestilling bliver i høj grad skabt i offentlige diskurser, hvor man kan møde kategoriseringer som "indvandrer", "person med anden etnisk baggrund" og "tosproget". Termerne i sig selv er ikke nødvendigvis problematiske, men det er imidlertid måden, de bliver brugt på, når de anvendes som en form for essentialistiske identitetskategorier. Det vil sige, når de anvendes til at generalisere og dele mennesker op efter hudfarve, etnisk baggrund eller religion og på baggrund af denne opdeling tillægge diverse befolkningsgrupper fælles værdier og fælles måder at være på. Mens kategorierne "indvandrer" og "person med anden etnisk baggrund" optræder i mange forskellige diskurser, anvendes termen "tosprogede" mest i forbindelse med skolediskurser – som i nedenstående citat fra en artikel bragt i Politiken (01.04.11) med overskriften: "Tosprogede står i stampe":

"Det er mislykkedes folkeskolen at løfte tosprogede til et niveau, der er i nærheden af etnisk danske elever."

Artiklen er skrevet på baggrund af en PISA-undersøgelse, som konkluderer, at "38 procent af de tosprogede elever forlader skolen uden tilstrækkelige læsefærdigheder, mens det samme kun gælder for 13 procent af etnisk danske elever". Forfatteren til artiklen beskriver, hvordan folkeskolerne i Danmark oplever problemer med at sikre et gennemgående højt fagligt niveau hos alle deres elever. Som det fremgår af både overskriften og citatet, tales der ud fra en opdeling af eleverne i tosprogede elever og etnisk danske elever. Hvad der adskiller de etnisk danske elever fra de tosprogede, er imidlertid ikke klart. Bedømt ud fra PISA-undersøgelsens konklusion og Politikens artikel fremstår det blot som om, de i hvert fald ikke er "etnisk danske". Dette indikerer altså, at opdelingen foretages på baggrund af etniske forhold. Her tales der således ikke ud fra personers kendskab til forskellige tællelige sprog, hvilket termen "tosprogede" unægtelig kunne indikere, men derimod ud fra et perspektiv, hvori "tosprogede" anvendes til at beskrive etniske forhold. Dette understreges senere i artiklen, hvor der står:

"Spørgsmålet er, om Hasan, Nader, Fatma, Sania og Majid har fået lige så meget ud af skolen, som Clara, Amalie, Nikolaj, Peter og Ida fra en tilsvarende klasse på en af byens 'hvide' skoler".

De fem første navne i citatet associeres alle med ikke-vesteuropæiske lande, mens Clara, Amalie, Nikolaj, Peter og Ida associeres med en traditionel og konservativ opfattelse af danskhed. Sammenholdt med formuleringen "byens 'hvide' skoler" illustreres det, hvorledes artiklens opdeling i "tosprogede" og "etnisk danske elever" primært foretages på baggrund af racemæssige og etniske forhold, der forbinder de tosprogede med ikke-vesteuropæiske lande og de "hvide" skolebørn med Danmark.

Artiklen fra Politiken er blot et af mange eksempler på, at komplekse kategorier forsimples i den offentlige diskurs i Danmark og anvendes til at anlægge simple essentialistiske syn på samfundet og de mennesker, som lever i det. Gør man dette, negligerer man samtidig det problematiske og tvivlsomme i at kategorisere individer som eksempelvis "tosprogede" eller "etnisk danske". At kategorisere individer som tosprogede på baggrund af deres kendskab til to sprog, forudsætter at man har en klar definition for dels, at der eksisterer tydelige grænser mellem forskellige sprog, og dels, at man har en objektiv sproglig strukturel metode til at måle, hvornår en person kan

eller behersker et sprog. Det er ligeledes problematisk at antage, at man med objektive kriterier kan afgøre, hvornår en person er "etnisk dansker". Beskrivelser som disse illustrerer endvidere, at det makro-diskursive billede af etnicitet er, at man har én etnicitet – enten er man dansk, eller også er man ikke-dansk. Men er det ikke muligt at være både dansk og ikke-dansk på samme tid, som i eksemplet fra Jamils Facebook-profil? Udelukker én etnicitet nødvendigvis en anden? Disse spørgsmål danner omdrejningspunktet for denne afhandling, hvori jeg ved hjælp af detaljerede etnografiske og interaktionelle analyser vil undersøge nærmere, hvilken rolle etnicitet spiller i Jamils sociale hverdag og belyse, hvorledes etniciteter konstrueres og konstitueres gennem social handling.

Fokus og problemstilling

Min undersøgelse omhandler først og fremmest Jamil, som jeg har fulgt gennem to år på en folkeskole på Amager, og som er personen bag opdateringen på Facebook. Jeg belyser, hvorledes Jamil i forskellige situationer og i forskellige miljøer konstruerer, tilskrives og forhandler etniske identitetsaspekter. Herigennem undersøger jeg, hvilke sociale og sproglige resurser, han anvender, når han konstruerer forskellige etniciteter – også i samarbejde med andre. Den overordnede problemstilling for min afhandling er således:

Hvordan indgår etnicitet i Jamils identitetsarbejde, og hvilke sociale og sproglige resurser anvender Jamil til at konstruere forskellige etniske identiteter?

Placering i det sociolingvistiske landskab

De fleste sociolingvistiske studier af børn og unge er foretaget i skolemiljøer (fx Quist 2005, Rampton 2006, Mægaard 2007, Møller 2009, Jørgensen 2010, Blackledge & Creese 2010), mens kun få omhandler unge i fritidsmiljøer (Madsen 2008) eller unges sprogbrug i hjemmet (Ag 2010). Min undersøgelse adskiller sig på linie med Stæhrs (2010) og Ags (2010) fra hovedtendensen, idet jeg belyser mine deltageres sprogbrug i både skole- og fritidsmiljøer. Desuden inddrager jeg online identitetsarbejde i form af forskellig Facebook-aktivitet i mine analyser. Tilsammen udgør disse aspekter størstedelen af mine deltageres hverdag, ligesom både fritidsaspektet og Facebook-aspektet repræsenterer situationer, som de unge indgår i på eget initiativ i modsætning til i skolen, hvor de unges tilstedeværelse ikke er (helt) op til dem selv. Med denne afhandling skriver jeg mig således ind i allerede eksisterende sociolingvistisk forskning inden for skole-

og fritidsmiljøer og i ligeledes allerede eksisterende forskning i etnicitet (Hall 1991, 1992, Edwards 1995, Harris 2006 m. fl.). Dog baseres min undersøgelse på en mere varieret samling af data, end hvad man har set i tidligere studier af etnicitet.

Jeg anvender holdetnografisk metode ligesom Ag (2010), Stæhr (2010) og Blackledge og Creese (2010). Kendetegnende for denne metode er, at man modsat traditionel etnografisk metode er flere om at beskrive det felt, man undersøger. Således bidrager min afhandling også til metodologiske og teoretiske overvejelser inden for en videnskabelig disciplin, som endnu ikke er særlig flittigt beskrevet i litteraturen (Erickson & Stull 1998).

Min tilgang til studiet af unges sprogbrug i forskellige miljøer og situationer er forankret i den interaktionelle sociolingvistik, hvor etnografisk metode kombineres med interaktionelle mikroanalyser (Rampton 1995, 2006, Madsen 2008, Stæhr 2010 og Ag 2010 m. fl.). På baggrund af et etnografisk observationsforløb på omkring to år undersøger jeg ved hjælp af sproglige mikroanalyser, hvordan etniciteter og identiteter konstrueres, tilskrives og forhandles hos mine deltagere med særlig fokus på en enkelt person. Min undersøgelse er således kvalitativ, idet jeg ikke koncentrerer mig om mere end nogle få deltagere og ligesom eksempelvis Karrebæk (2011) arbejder med én overordnet fokuspersion. Med min afhandling ønsker jeg ud over at bidrage til den allerede eksisterende forskning i etnicitet (Hall 1991, 1992, Edwards 1995, Harris 2006 m. fl.) at opnå en forståelse af, hvordan etniciteter optræder i unges identitetskonstruktioner. Desuden ønsker jeg at problematisere den makrodiskursive forståelse af etnicitet, som præger den offentlige diskurs, og som antyder, at det ikke er muligt at være både dansker og ikke-dansker på samme tid. Denne essentialistiske tilgang til etnicitet umuliggør, at et individ kan være sammensat af flere etniske aspekter, hvilket ikke stemmer overens med den virkelighed, jeg beskriver i min afhandling.

Afhandlingens opbygning

Ud over indledningen består min afhandling af syv kapitler. I det følgende giver jeg en kortfattet redegørelse for, hvad de forskellige kapitler indeholder.

I *kapitel 2* introducerer jeg rammerne for mit etnografiske feltarbejde. Jeg beskriver mine deltageres lokalområde og dets befolknings-

sammensætning. Jeg tegner også et portræt af Amager Fælled Skole, hvor mine deltagere gik indtil sommeren 2011. Endelig præsenterer jeg læseren for steder, hvor de unge kommer i deres fritid.

Kapitel 3 omhandler min tid i felten. Her belyser jeg mit etnografiske feltarbejde på Amager Fælled Skole, som jeg påbegyndte i foråret 2010. Jeg beskriver blandt andet omstændighederne bag min etnografiske orientering og redegør for holdetnografisk metode på baggrund af de erfaringer, jeg har gjort i forhold til at arbejde sammen med andre forskere i felten. I forbindelse med dette beskriver jeg de feltroller, jeg typisk indgik i, når jeg var sammen med de unge samt de udfordringer, jeg oplevede i forhold til at observere de unge i skole- og fritidsmiljøer. Endelig beskriver jeg min datasamling og redegør for de teoretiske og metodologiske overvejelser, jeg har gjort mig i forbindelse med min gengivelse af den.

Kapitel 4 udgør min afhandlings teoretiske fundament. I dette kapitel gennemgår jeg de senmoderne samfundsvilkår, mine deltagere lever i, og karakteriserer dem med termen *superdiversitet* (Vertovec 2006, 2007). Efterfølgende redegør jeg for det sprogsyn, jeg anvender i mine analyser og introducerer læseren for sprogningsbegrebet (Jørgensen 2004, 2010) samt begrebet metrosprogethed (Otsuji & Pennycook 2010) og belyser således superdiversiteten på både makro- og mikro-niveau. Jeg præsenterer også den senmoderne identitets-opfattelse, som jeg anvender i analysen af mine deltageres identitetsarbejde. Endelig redegør jeg for min teoretiske forståelse af etnicitetsbegrebet.

I *kapitel 5* giver jeg et portræt af Jamil og beskriver blandt andet hans familiemæssige baggrund som palæstinenser-libanenser. I dette kapitel gennemgår jeg også Jamils beretninger om sin sprogbrug. Her inddrager jeg desuden nogle af mine andre deltageres metasproglige kommentarer i en redegørelse for det, de unge kalder gadesprog, stilet tale og integreret tale.

Kapitel 6 og *7* udgøres af mine analyser, hvor jeg beskæftiger mig med Jamils konstruktion af etniske identiteter i forskellige situationer og i forskellige sammenhænge. I *kapitel 6* belyser jeg de aspekter af Jamils etnicitet(er), som knytter ham til Danmark og Amager, og beskriver de to aspekters henholdsvis nationale og lokale forankring. *Kapitel 7* omhandler Jamils diasporatilknytning til Libanon-Palæstina. Her belyser jeg, hvorledes Jamil konstruerer identiteter på baggrund af

en diasporaforbindelse, samt hvorledes denne forbindelse er forankret både globalt og lokalt. I *Kapitel 8* samler jeg op på mine analyser og sætter mine resultater ind i et samfundsmæssigt perspektiv.

Kapitel 2. Beskrivelse af felten

Gennem to år har jeg fulgt en gruppe unge i deres hverdag på en folkeskole i København og i deres fritid. Inden jeg beretter nærmere om min tid i felten, giver jeg i dette kapitel en beskrivelse af de fysiske rammer for mine deltageres hverdag. Jeg beskriver det område, de bor i, og giver et portræt af Amager Fælled Skole, hvor jeg har tilbragt det meste af min tid sammen med dem.

Amager Vest

Mine deltageres lokalområde betegnes af Københavns Kommune som Amager Vest. Amager Vest ligger, som vist på kortet, i den sydøstlige del af hovedstaden og er et af i alt 10 lokalområder, der tilsammen udgør Københavns Kommune. Amager Vest har ligesom Københavns andre lokalområder oplevet stigende befolkningstal gennem de senere år, og med et befolkningstal på 58.174 er området i 2011 Københavns tredjestørste lokalområde. Dermed er det også det største af de to lokalområder, Amager Øst og Amager Vest, som ligger side om side på øen Amager.

Den østlige grænse mellem Amager Øst og Vest er trukket langs Amagerbrogade, som er hovedfærdselsåren på øens nordlige del. Hvad angår befolkningssammensætningen i Amager Vest, er de 21-26-årige, 27-32-årige, 33-37-årige de største årgange, som hver især udgør ca. 10 procent af lokalområdetets samlede befolkningstal. Gruppen af 13-17-årige, som er gruppen, mine deltagere tilhører, udgør tilsammen ca. 4 procent og er dermed den femtestørste aldersgruppe i området. I Amager Vest udgør indvandrere 16,9 procent af det samlede befolkningstal. Dette afspejler næsten præcist det samlede tal for indvandrere i Københavns Kommune, som er 16,7 procent. Fra 2007 til i dag er befolkningstallet for indvandrere steget fra 14,8 procent svarende til en stigning på 2,1 procent, hvilket også afspejler den generelle udvikling i København. Det samme gør sig gældende for efterkommere af indvandrere, hvor disse i 2011 udgør 5,6 procent af områdets samlede befolkning. Mange af mine deltagere hører ind under enten "indvandrer"- eller "efterkommer"-kategorien. Langt de fleste af deres forældre er således indvandret til Danmark af

forskellige årsager fra lande som England, Irak, Libanon-Palæstina, Thailand, Færøerne og Marokko, for blot at nævne nogle få.

Kilde: www.kk.dk

Området, som de fleste af mine deltagere bor i, kan karakteriseres som et beboelseskvarter. Her ligger mange lejligheder, som alt i alt huser over halvdelen af eleverne i de to klasser, jeg har fulgt. Kvarteret ligger tæt på Amagerbrogade, hvor der findes mange caféer, supermarkeder og butikker, og det ligger fem minutters gang fra Amager Centeret, som er det lokale indkøbscenter. I Amager Vest ligger også stormagasinet Field's, som mange af mine deltagere ofte besøger. Field's har fire etager og består af mange forskellige butikker. Her kommer de unge typisk i grupper for at kigge på tøj, spise og have det sjovt. Nogle gange har de penge med for at købe noget, andre gange tager de blot dertil for at hænge ud. De mest populære butikker blandt de unge er butikker, som sælger tøj, sko, computere og andet elektronik. De unge holder også meget af at besøge madsteder som McDonalds og Burger King, når deres tur til stormagasinet inkluderer frokost eller aftensmad. For at komme derud tager de metroen fra beboelseskvarterets nærmeste station. De hænger ud i Field's både i weekenden og i hverdagen, når de har fået fri fra skole.

Amager Fælled Skole

Skolen, som mine deltagere går på, hedder Amager Fælled Skole. Skolen er et resultat af en sammenlægning i begyndelsen af halvfemserne af Amagerbro Skole og Sundby Vester Skole. Amager

Fælled Skole har klassetrin fra 0. klasse til og med 10. klasse og har i 2011 et samlet elevtal på 471. Skolen er i dag vældig populær blandt lokalområdets børnefamilier. Dette har imidlertid ikke altid været tilfældet. Dalende elevtal og et dårligt omdømme i lokalområdet betød i mange år, at resursestærke forældre fravalgte skolen. Susanne er klasselærer for en af de klasser, jeg har fulgt, og hun giver i et interview fra 2009 udtryk for, at elevsammensætningen på skolen har været den væsentligste årsag til, at specielt majoritetselevers forældre gennem mange år fravalgte Amager Fælled Skole. Skolens elevklientel var således gennem mange år præget af et højt antal mindretalselever (Københavns Kommune kategoriserer disse som "tosprogede"). Udviklingen toppede i 2007, hvor Amager Fælled Skole med sine 62 procent "tosprogede" elever havde en markant overvægt af elever med andet modersmål end dansk. Dette var endvidere langt over gennemsnittet for Amagers samlede antal folkeskoler, som i 2007 lå på 32 procent.

Den negative udvikling er imidlertid blevet vendt, og det tilskrives især, at skolen i juni 2009 fik en ny ledelse og en tilhørende ny profil kendetegnet ved skolens motto: Faglighed $\times$ trivsel = attraktiv skole. Og ifølge hjemmesiden www.folkeskolen.dk betragtes skolen i dag som et attraktivt og naturligt valg for lokalområdets forældre. Det er bemærkelsesværdigt, at de "tosprogede" elever i dag udgør 30 procent af det samlede elevtal. I forhold til tidligere tiders elevtal afspejler dette i langt højere grad lokalsamfundet. Amager Fælled Skole er på baggrund af den udvikling, den har været inde i de senere år, blevet belønnet i form af en tildeling af Københavns Lærerforenings gyldne pegepind. Prisen uddeles en gang om året og har til formål at sætte fokus på hovedstadens folkeskoler, styrke gode initiativer og belønne ildsjæle. Priser som denne symboliserer den gode udvikling, som Amager Fælled Skole har gennemgået. De to klasser, jeg har fulgt, blev dannet, inden den nye ledelse kom til. Derfor har mine deltagere gået på skolen både før og efter, at den positive udvikling satte ind. Klassernes elevklientel er da også præget af "den gamle" elevsammensætning på skolen, og andelen af mindretalselever i de to klasser er med henholdsvis 82 og 75 procent således en del højere end både skolens eget og lokalområdets gennemsnit.

Hvad angår de fysiske rammer, består Amager Fælled Skole af tre bygninger. En Nord- og en Sydbygning og en nybygget fløj, som blev taget i brug til undervisning i skoleåret 2010-2011. I den nye fløj

opholder 0. klasserne sig, mens Sydbygningen danner rammen for undervisningen af eleverne fra 1. - 6. klasse. De elever, jeg har fulgt, holder til i Nordbygningen, som huser 7. - 10. klasserne. Det er her, det meste af deres undervisning foregår. I denne bygning findes også lærerværelset, administrationsgangen, it-lokalerne og gymnastiksalen. I bygningens stueetage findes et opholdsrum med bænke, hvor eleverne nogle gange opholder sig i frikvartererne. Fra dette opholdsrum er der udgang til gården, og det er her, mine deltagere tilbringer det meste af deres skoletid uden for undervisningslokalerne. I gården findes der to fodboldbaner. Her spiller mange af drengene og nogle af pigerne ofte fodbold. De spiller både fodbold i frikvartererne og efter skoletid. Når de spiller, er eleverne fra de to 9. klasser næsten altid på hold sammen og spiller mod nogle af skolens andre klasser. Langs fodboldbanerne er der bænke, som de elever, der ikke spiller fodbold, ofte opholder sig på. Specielt om sommeren er det populært blandt eleverne at blive på skolen om eftermiddagen og hænge ud i gården.

I løbet af mine deltageres sidste skoleår blev der givet en regel om, at alle skolens elever i frikvartererne *skulle* opholde sig udenfor. Dette skyldtes nogle uheldige episoder med hærværk og tyveri, som skolen på denne måde forsøgte at komme til livs. Før dette blev eleverne jævnligt inde i frikvartererne for at høre musik i klasselokalet (på klassens fælles computer med tilhørende højttalere). Da reglen trådte i kraft, havde de unge dog ingen anden mulighed end at være udenfor eller i opholdsrummet i stueetagen, når der var frikvarter.

Tæt ved skolen ligger et pizzeria, som eleverne ynder at besøge i deres spisefrikvarter. Ofte forløber dette længste frikvarter således, at de unge henter mad hver især, hvorefter de samles omkring bænkene. Her står de så, når de ikke spiller fodbold, og hænger ud, indtil klokken ringer ind til næste time.

Dette var rammerne for de miljøer, jeg har fulgt mine deltagere i. Det er også væsentligt at nævne, at Amager Fælled Skole ligger to minutters gang fra universitetet, hvor jeg selv og resten af forskerholdet (jeg beskriver disse omstændigheder i næste kapitel) holder til. I næste kapitel beskriver jeg min tid i felten sammen med de unge.

Kapitel 3: Det etnografiske observationsforløb

Når man udfører etnografiske studier over en længere periode, vil man typisk opleve, at man foretager en processuel bevægelse i sine observationer og sit fokus fra det generelle til det mere specifikke (Adler & Adler 1994: 381). Dette oplevede jeg under mit etnografiske observationsforløb, som jeg påbegyndte i foråret 2010 på Amager Fælled Skole i København. Jeg fulgte mine deltagere fra slutningen af 8. klassesetning til og med deres afgangsprøver i 9. klasse. Med udgangspunkt i Adler og Adler (1987, 1994) beskriver jeg blandt andet omstændighederne bag skiftet i min etnografiske orientering i det følgende kapitel, som omhandler min tid i felten. Afslutningsvis gennemgår jeg min samlede datasamling og redegør for mine teoretiske og metodologiske overvejelser i forbindelse med min gengivelse af den.

Etnografisk orientering

Adler og Adler (1987, 1994) beskriver, hvordan etnografisk feltarbejde udføres mest hensigtsmæssigt, samt hvilke aspekter, der er primære i denne arbejdsform. I deres gennemgang af disciplinen ser jeg mange lighedspunkter med min egen tid i felten. Antallet af informanter er en væsentlig omstændighed i etnografisk arbejde, og i et studie som mit med flere end 40 informanter fordelt i to folkeskoleklasser er det en god ide at begynde med at danne sig et overblik over eleverne, før man begynder at fokusere og involvere sig i færre og mere specifikke grupper eller enkeltpersoner. I denne tidlige fase vil man typisk foretage, hvad man kan kalde deskriptive og generelle observationer baseret på brede forskningsspørgsmål (Adler & Adler 1994). Det vil sige, at man etablerer en form for base, hvorfra man senere kan vælge retning med henblik på den mere konkrete undersøgelse. I denne fase drejer det sig mest om at finde fodfæste i felten. Jeg oplevede, at min første tid på skolen gik med at finde mig til rette og opbygge et tillidsforhold til de forskellige elever, lære dem at kende og få dem til at blive trygge ved min tilstedeværelse og min person. Dette gjorde jeg blandt andet gennem en hyppig tilstedeværelse på skolen – både i timerne og i frikvartererne. Ud over at vænne eleverne til, at jeg var der, gav dette mig samtidig et indblik i de forskellige elevers adfærdsmønstre samt andre kendetegn, som jeg senere kunne bruge i min kontakt med og tilgang til dem. Senere blev mine observationer mere specifikke, og jeg begyndte at fordybe mig i nogle elever mere end andre. Det stemmer overens med Adlers og

Adlers (1994) beskrivelse af den næste fase, hvor feltarbejderen er blevet mere fortrolig med sine omgivelser og begynder at foretage mere fokuserede observationer. Denne fase er kendetegnet ved, at man på dette tidspunkt i sin undersøgelse kender sine omgivelser så godt, at man begynder at (kunne) indkredse, hvilke sociale processer, man finder interessante, ligesom man indsnævrer den gruppe af personer, man ønsker at fordybe sig i. Adler og Adler (1994) anvender en tragtmetafor i deres operationalisering af feltarbejderens arbejde og understreger samtidig, at det væsentlige i denne forbindelse er processen (Adler & Adler 1994: 381). Jeg oplevede, hvordan denne bevægelse, hvor jeg gik fra at operere med et overordnet bredt fokus til et mere indsnævret og personligt fokus, fungerede som et centralt teoretisk og metodisk værktøj for mig under min tid i felten – fra første gang, jeg var til stede på skolen, hvor det først og fremmest gjaldt om at blive accepteret, til jeg til sidst havde opnået et forhold til mine deltagere, der gjorde det muligt for mig at indsamle intime og fokuserede data og dermed komme helt tæt på den virkelighed, jeg havde til hensigt at undersøge.

Mine første feltdagbøger bærer derfor også præg af at være udelukkende observerende, og de indeholder stort set kun beskrivelser af, hvad eleverne foretager sig og siger. Det følgende er et eksempel fra en feltdagbog, jeg skrev efter et af mine første besøg på skolen i en dansktid:

Efterhånden som eleverne begynder at være færdige med diktaten begynder småsnakken. Og der er lige pludselig rigtig mange, der skal på toilettet. Når man er færdig skal man blot sidde uden at foretage sig noget, indtil alle er færdige, hvilket ikke alle synes er så nemt at overholde. Nogle af drengene begynder at lave pruttelyde (Bashaar, Michael m. fl.). Da alle er færdige, skal mapperne, som blev brugt som bordopdelere, sættes på plads igen. Fatima sætter en mappe på Musads bord. "Stil lige den over bag ved dig" Musad: "Jeg er doven, jeg kan ikke". David gør det i stedet. Musad og David får et påskeæg, fordi de ikke var der fredagen inden påske. Der jokes lidt om, hvorvidt det nu er rigtigt eller ej, at de rent faktisk ikke var til stede. Musad anklages med det samme. Mest i sjov. Musad gør grin med Fatimas far. Fatima: "Du er så til grin, du er" Hun rejser sig op og går forbi ham. "Det er hele din generation"

(mon ikke hun mener drenge af hans type?). 13.25 er timen slut og jeg går tilbage til Universitetet.
(Feltdagbog, Thomas 13.04.10).

Det bemærkelsesværdige i forbindelse med min position og rolle i denne situation er, at jeg forholder mig passivt til alt, hvad der foregår. Jeg befinder mig på et tidligt stadium i min undersøgelse, som ikke (rigtig) tillader mig andet end at observere. Ud over den begrænsning, der lå i mit sparsomme kendskab til eleverne og deres hverdag, var det samtidig et bevidst valg fra min side at forholde mig passivt i min første tid på skolen. Det primære for mig i begyndelsen, ud over at lære eleverne bedre at kende, var at observere, og denne dagbogs indhold er således et eksempel på de deskriptive og generelle observationer, som ifølge Adler og Adler (1994) karakteriserer den tidlige fase.

Senere, da det var lykkedes mig at opbygge et gensidigt tillidsforhold med eleverne, kunne jeg involvere mig mere og mere. Denne udvikling ses også i mine feltdagbøger, som senere i forløbet bærer præg af, at jeg gennem mit tætte forhold til eleverne var i stand til at få indblik i deres tanker og personligheder, fordi jeg blandt andet kunne spørge ind til ting, som almindeligvis kun deles med personer, man har et indgående kendskab til. Det følgende feltdagbogseksempel er fra en dansktime i foråret 2011.

Da deres (Nadia, Henrik og Khalid) fremlæggelse er færdig, går Torben og Susanne [lærerne] ud for at votere, hvorefter gruppen, som lige har fremlagt, skal ud og høre deres vurdering. Mens gruppen er ude ved Torben og Susanne spørger jeg Musad, om det ikke er et nyt armbånd, han har på (Iraq-armbåndet). Han siger, at det er nyt, og at han har fået det af sin søster. Det er et slags fodboldarmbånd, siger han. Han har i øvrigt også fodboldtøj på fra top til tå. Han har en AB-trøje på (han fortæller mig, at han spiller på ABs U16, 1. hold), DBU-bukser, Adidassko og så altså et Iraq-armbånd.
(Feltdagbog, Thomas 08.02.11).

Eksemplet viser, hvordan jeg på dette tidspunkt i min undersøgelse kan kommunikere med Musad på et plan, hvor private og personlige elementer som erhvervelsen af et nyt armbånd kan indgå problemfrit i vores samtale. Med mit spørgsmål om, hvorvidt hans armbånd er nyt,

viser jeg, at jeg har et indgående kendskab til ham. Jeg ved, han ikke har haft det på før. I stedet for blot at svare "ja" uddyber Musad sit svar og fortæller mig, at han har fået det af sin søster. Dette illustrerer en tillid fra Musads side, samt at han er tryk ved både mig og mit spørgsmål, og det er således et scenarie, som næppe kunne have udspillet sig under min første tid på skolen. Samtidig er dagbogsuddraget et eksempel på, at jeg i foråret 2011 havde været så mange gange på skolen, at jeg befandt mig i en position, hvor mine muligheder for at samle data og indgå problemfrit i de unges sociale praksis var rigtig gode. Dette aspekt kommer jeg yderligere ind på senere i dette kapitel. For i forhold til mit generelle arbejde i felten er et helt centralt karakteristikum ved mit studium, at jeg som feltarbejder indgik i et hold af forskere. Og blandt andet i forbindelse med tilgangen til eleverne var netop det aspekt en væsentlig fordel for mig.

I de følgende afsnit giver jeg en mere udførlig gennemgang af min tid i felten med inddragelse af det væsentlige perspektiv, at jeg under hele forløbet indgik som en del af et holdprojekt.

Holdetnografi

På trods af, at holdetnografisk metode i princippet går imod den oprindelige form for etnografisk arbejde og dennes forestilling, der konceptualiserer feltarbejderen som "The romantic 'lone ranger' [...] or the solitary 'lone wolf'" (Creese et al. 2008:199), er det en metode med mange muligheder. Men selvom det efterhånden er lige så almindeligt at foretage etnografisk arbejde i hold, som det er at foretage det alene, er holdetnografi stadig ikke særligt flittigt beskrevet i litteraturen (Erickson & Stull 1998: 5). Min afhandling er et resultat af mit arbejde på et sociolingvistisk forskningsprojekt, hvor jeg indgik som en del af et hold bestående af otte forskere foruden mig selv med et aldersspænd fra 26 til 60 år. Vi foretog alle mere eller mindre jævnligt observationer på Amager Fælled Skole, og gennem mine to år i felten var det således yderst sjældent, at eleverne i de klasser, jeg fulgte, ikke så mindst én af os på skolen om ugen.

Jeg blev integreret i Amagerprojektet på et tidspunkt, hvor det havde været i gang i over et år, hvorfor jeg altså fra begyndelsen var bagud i mit kendskab til de forskellige deltagere i forhold til mine kollegaer. Til gengæld gav det mig samtidig nogle unikke muligheder. For eksempel var jeg i stand til at trække på mine kollegers viden om de

unge (personlige karakteristika, social adfærd etc.), allerede inden jeg optrådte i felten for første gang, og bruge dette strategisk i mit feltarbejde. På den måde kan man argumentere for, at jeg havde et forspring fra begyndelsen i forhold til, hvor jeg ville have befundet mig, hvis jeg skulle have foretaget studiet alene. Selve integrationen af mig i felten forløb også gnidningsfrit, da eleverne og lærerne på dette tidspunkt allerede var vant til at have sprogforskere siddende med deres notesbøger i hænderne i timerne, hvilket gjorde min indkøring i felten en del nemmere. Der skulle med andre ord ikke megen forhandling til i forbindelse med min indtagelse af rollen som sprogforsker på skolen, da mine kollegaers forudgående arbejde til en vis grad havde afmystificeret dennes tilstedeværelse på skolen.

Netop samarbejdet indbyrdes på holdet er en af grundpillerne i et godt holdetnografisk arbejde. Det at kunne dele – forholde sig til – og diskutere observationer i felten med sine kollegaer er ifølge Erickson & Stull (1998: 22) en helt central del af holdetnografisk forskningsarbejde. Ved hele tiden at være i kontakt med hinanden indbyrdes på holdet og jævnligt læse og diskutere hinandens observationer, kan man få udvidet sin horisont og få flere perspektiver i spil i forhold til de forskellige deltagere samt ens generelle forståelse af felten. Diskussionen tager selvsagt udgangspunkt i de forskellige deltagere, som udgør felten. Men den kan både initieres på baggrund af et tilfældigt møde med en kollega og på baggrund af en mere struktureret seance, hvor en given feltdagbog danner udgangspunkt for en diskussion og udveksling af fortolkninger feltarbejderne imellem. Det væsentlige er ikke, hvorvidt sessionerne er spontane eller aftalte, men at man gennem disse sessioner sørger for, at alle på holdet løbende holdes i kontakt med data såvel som teori, mens man er i felten (Erickson & Stull 1998: 21). I løbet af min tid på skolen oplevede jeg ikke særlig ofte, at vi på holdet planlagde møder, hvor specifikke uddrag af vores forskellige feltdagbøger skulle diskuteres, men grundet logistiske privilegier oplevede jeg jævnligt under hele forløbet, at jeg befandt mig i snakke og diskussioner med en eller flere kollegaer om skolens elever, konkrete dagbogseksempler, diverse anekdoter fra felten samt forskellige strategiske og teoretiske overvejelser. Samtidig blev alle feltdagbøger lagt op på holdets fælles server, så snart de var skrevet, så alle på holdet løbende blev holdt i kontakt med, hvad der foregik i felten. Hvorledes man som hold kan drage fordel af dette, kan blandt andet ses i det følgende feltdagbogs-

uddrag skrevet af Andreas, som er en af de mandlige forskere på holdet:

Mahmoud taler ekstremt meget SUUS [senmoderne urban ungdomsstil] Han har virkelig skruet op. Han markerer også gadesmarthed på den måde han går på. Både jeg og Thomas har lagt mærke til at han går og halter en smule – det man ville kalde et Gangster Limp. Vi har lagt mærke til det mange gange. (Feltdagbog, Andreas 31.01.11).

Eksemplet fra Andreas' dagbog viser, hvordan Andreas gennem en periode har lagt mærke til, at Mahmoud konstruerer sig selv som gadesmart ved at anvende træk associeret med *senmoderne urban ungdomsstil* (Madsen 2008: 146), eller det, de unge blandt andet kalder *gadesprog* og *stilet tale* (se kapitel 5), når han taler, og ved at halte, når han går – den såkaldte "gangsterlimp". Andreas er herefter blevet bekræftet i sin antagelse ved, at jeg har lagt mærke til det samme. Andreas nævner det explicit i sin dagbog, da det faktum, at en anden feltarbejder har lagt mærke til det samme, naturligvis blot sandsynliggør hans antagelse og samtidig bekræfter ham i, at det ikke blot er i hans optik, at Mahmoud har skruet op for gadesmartheden. Dette er Andreas i stand til at gøre, fordi han og jeg har talt om Mahmoud, og ved flere lejligheder reflekteret over hans person i fællesskab.

Feltnoter og vidensdeling

I forbindelse med vigtigheden af at forholde sig til hinandens observationer og fortolkninger spiller feltnoterne en vigtig rolle. Hvor feltnoter for den ensomme feltarbejder ofte fungerer som *aides memoir*, som skal bruges til at hjælpe hukommelsen, spiller de for holdet en mere central rolle (Erickson & Stull 1998: 23). At modtageren er ens kollegaer (og ikke blot en selv) vil nemlig ofte have indflydelse på selve skriveformen. Eftersom de andre holddeltagere skal kunne bruge ens noter, bliver ens feltdagbøger nødt til at være mere end blot løse noter. De får dermed mere karakter af rapporter eller notater skrevet med det formål at blive læst og diskuteret af andre (Erickson & Stull 1998: 24-25). Dette oplevede jeg under produktionen af mine feltnoter, idet jeg altid sikrede mig, at alle mine observationer og beskrivelser af diverse situationer ville kunne læses og forstås af alle, så det ikke kun var mig selv, der havde gavn af dem.

Samtidig vil feltnoter altid være personlige i en vis grad – også på et hold, da de jo opstår på stedet og derfor i høj grad er karakteriseret af, hvad den enkelte feltarbejder synes han eller hun ser.

Choosing what to write down is not a process of sampling according to some fixed-in-advance principle. Rather it is both intuitive, reflecting the ethnographer's changing sense of what might possibly be interesting [...] such writing is an interpretive process: it is the very first act of textualizing.
(Creese et. al. 2008: 202-203)

Med udsagnet om, at feltnoterne er det første skridt i tekstualiseringen, tilslutter Creese et. al. sig, hvad også Erickson og Stull (1998) pointerer, nemlig at feltnoter har stor betydning i hold-etnografisk feltarbejde – også selvom de er individuelt produceret. På holdetnografisk arbejde er tiden mellem, at man skriver feltnoterne og reflekterer over dem indbyrdes på holdet sammen-faldende, og man kan således opleve at engagere sig i felten med ideer i baghovedet udtrykt af kollegaer som en konsekvens af, at man løbende læser hinandens noter og taler om oplevelserne i felten. I stedet for at være *aides memoir* bliver feltnoterne på et hold således vilkår for engagement i felten samt diskussion og refleksion om temaer og ideer på holdet (Creese et. al. 2008: 204). Det så vi i eksemplet ovenfor med Andreas' og mine fælles tanker og overvejelser over Mahmoud.

På trods af at være individuelt produceret, er det vigtigt, at feltnoterne på et holdetnografisk projekt stadig afspejler en fælles forståelse af felten. Ud over at læse hinandens dagbøger og kvittere med kommentarer eller alternative fortolkningsmuligheder kan man gøre dette ved at afholde regelmæssige møder, hvor man præsenterer og analyserer medlemmernes forskellige fund. Og endelig kan man planlægge tid i felten, hvor to feltarbejdere observerer den samme begivenhed, og bagefter lade en sammenligning af hinandens noter danne udgangspunkt for en diskussion af begivenheden (Erickson & Stull 1998: 18).

Som jeg var inde på med eksemplet fra Andreas' dagbog (31.01.11), var det at læse andres noter noget, jeg gjorde brug af, hvis ikke dagligt så i hvert fald flere gange om ugen gennem hele min tid i felten. Jeg diskuterede jævnligt mine observationer med mine kolleger – både ud fra konkrete dagbogseksempler og ud fra mere generelle og spontane

tanker om et specifikt projektemne, en interessant oplevelse eller lignende. De regelmæssige møder, som udgør en anden mulighed, var ikke en, vi på holdet gjorde meget brug af gennem min tid på projektet, men det skete dog et par gange. Den sidste mulighed, hvor man observerer det samme for efterfølgende at sammenligne noter, oplevede jeg blandt andet under en projektuge, hvor vi var syv feltarbejdere, som foretog strukturerede observationer på skolen gennem hele ugen. Vi var således minimum to personer til stede fra kl. 8 til 14 hver dag, hvor eleverne ifølge deres skemaer skulle befinde sig på skolen, medmindre de havde aftaler andetsteds med relevans for deres respektive projekter. Her oplevede jeg, hvordan en sammenligning af mine dagbøger med mine kollegaers gav et interessant indblik i, hvordan man som feltarbejdere opfatter nogle situationer i felten forskelligt. Det følgende er et uddrag af min feltdagbog fra projektugen:

Mahmoud går forbi en telefon og tager den. Han vil "lege lærer" og tager den og siger: "Goddag, det er Kim Larsen fra Amager Fælled Skole".
(Feltdagbog, Thomas 02.02.11).

Som dagbogseksemplet viser, opfatter jeg en situation, hvor Mahmoud fjoller lidt rundt og tager telefonen for at "lege lærer". I min opfattelse var det sjovt og interessant, at han valgte at introducere sig som "Kim Larsen", da det viser noget om, hvordan en stereotyp dansk folkeskolelærer ser ud i Mahmouds øjne. Andreas' observation af samme situation viser imidlertid, at jeg langt fra har været klar over, præcis hvad der foregik.

Telefonen ringer pludselig og Massima tager den. Hun hvisker til Mahmoud at han skal lade som om at han er en lærer og giver ham røret. Mahmoud tager imod det og griner lavt inden han med en høj formel røst siger "ja goddag det er Kim Larsen fra Amager Fælled Skole". Han taler lidt med manden inden vedkommende lægger på.
(Feltdagbog, Andreas 02.02.11).

Som Andreas' dagbogseksempel viser, er der rent faktisk en person i den anden ende af røret, da Mahmoud tager telefonen. Det var jeg i situationen ikke var klar over, hvorfor jeg heller ikke har gengivet det i min dagbog. Mahmoud forsøger at bilde denne person ind, at han er

en lærer ved navn Kim Larsen. Andreas opfatter disse yderligere omstændigheder set i forhold til min gengivelse af situationen af den simple grund, at han er til stede i rummet hele tiden, mens jeg først træder ind, lige før Mahmoud tager røret. Af samme grund opfatter jeg situationen som noget, Mahmoud initierer på egen hånd, hvorimod det egentlig er Massima, som får ideen og opfordrer Mahmoud til at tage telefonen. I forhold til min interesse i Mahmouds billede af en stereotyp dansk folkeskolelærer gør det ikke den store forskel, at jeg ikke var klar over, at der rent faktisk var en person i den anden ende af røret, men det viser ikke desto mindre, at man som feltarbejder skal være opmærksom på, at ens noter altid til en vis grad vil være ukomplette billeder af den virkelighed, man forsøger at gengive. Dette beskriver Rosaldo således:

Even when knowledgeable, sensitive, fluent in the language, and able to move easily in an alien cultural world, good ethnographers still have their limits, and their analyses always are incomplete.
(Rosaldo 1993: 8)

Rosaldo påpeger, at man som etnograf må sande, at man, ligegyldigt hvor meget man er fortrolig med sine deltagere og sine omgivelser, altid vil være begrænset af sit sanseudstyr – det er simpelthen umuligt at opfange alt i felten, og dermed vil ens noter naturligvis aldrig blive komplette. Af denne grund er det samtidig oplagt at konkludere, at to hoveder er bedre end et, og er man mere end én person til stede i felten, har man derfor muligheder for at opfange mere, end hvis man er alene. Det betyder ikke, at to feltarbejders noter om den samme situation vil være *fuldstændige*, men de vil give et mere *alsidigt* billede af situationen. Og det tydeliggør en sammenligning af Andreas´ med min dagbog således også.

Det analytiske rum

Eksemplet med Mahmoud kan også bruges til at vise andet, end at man som feltarbejder ikke kan være alle steder på en gang. Det er samtidig et eksempel på, hvor trykke elever som Mahmoud var ved vores tilstedeværelse på dette tidspunkt i vinteren 2011, hvor hverken Andreas´ eller min tilstedeværelse holder ham fra at tage telefonen og lave sjov med personen i den anden ende af røret. Det er en handling, han sandsynligvis ikke var sluppet ustraffet af sted med, havde en af hans lærere overværet den. At Mahmoud ikke har nogen skrupler med

hensyn til at gå med på denne practical joke i Andreas' og min tilstedeværelse, hænger sandsynligvis sammen med hans bevidsthed om, at vi aldrig ville optræde som autoritære personer over for ham og gribe ind, når han eller andre af eleverne laver sjov og ballade. Dette er en bevidst ageren fra vores side. Som feltarbejdere ønsker vi at møde eleverne på deres præmisser og observere deres adfærd. Derfor er vi ikke interesseret i at stoppe noget som helst, som almindeligvis ville foregå. Situationen, hvor Mahmoud tager telefonen, er lige præcis et stykke af den virkelighed, vi som forskere er interesserede i, og man som etnografisk feltarbejder leder efter, hvorfor det ville være uhensigtsmæssigt ikke at lade den udspille sig. Det er imidlertid ikke helt problemfrit for os som feltarbejdere at agere som eksempelvis i situationen med Mahmoud, da de fleste (hvis ikke alle) lærere måske nok ville forvente, og i hvert fald foretrække, at vi som voksne ville gå ind og stoppe elevernes unoder. Af samme grund er man som feltarbejder heller ikke interesseret i selv at deltage i balladen, da det kunne få fatale konsekvenser for forholdet til netop lærerne og ikke mindst til skolen og dermed sætte hele projektets adgang til eleverne i fare. Det gælder altså om at finde en balance mellem at komme helt tæt på sine informanter og stadig bevare en vis afstand, da afstanden ud over at sikre lærernes accept af vores tilstedeværelse samtidig udgør en væsentlig forudsætning for, at man som feltarbejder er i stand til at forholde sig deskriptivt til det, man oplever. Ifølge Hong og Duff (2002) udgør netop dette aspekt en helt central udfordring i etnografisk feltarbejde. Når ens tilstedeværelse er blevet accepteret, og man som feltarbejder har fået et så tæt forhold til sine informanter, som man ønsker, gælder det om at være i stand til at administrere distanceforholdet og kontrollere de roller, man indgår i i felten som henholdsvis deltager og observatør – og det er ikke nogen simpel opgave.

As a participant, the researcher attempts to get as close as possible to the group that he or she is studying to best understand it. Such an intense effort, however, could result in 'going native' or triggering reactivity.
(Hong & Duff 2002: 190)

Hvad Hong og Duff beskriver her, er, at man som feltarbejder konstant befinder sig et sted mellem to overordnede roller som henholdsvis deltager og observatør. Vælges den ene rolle frem for den anden, går det ud over ens dataindsamlingsmuligheder. Forholder man

sig totalt afsondret fra sine deltagere i felten, forringer man sine muligheder for at nå en forståelse af gruppen, man undersøger. Kommer man for tæt på dem, risikerer man derimod at 'go native' (Bryman 2001) og påvirke det miljø og de personer, man forsøger at observere. Og det er en nødvendighed set i forhold til studiets troværdighed og kvalitet, at der eksisterer analytisk rum mellem observatør og deltager (Hammersly & Atkinson 1983: 102).

Hele problematikken med at finde den rette balance mellem de forskellige roller, man som feltarbejder indgår i, når man befinder sig i det miljø, man ønsker at undersøge, oplevede jeg også i min tid på skolen. Følgende eksempel er fra en dansktid i en af klasserne:

Safa vil sende en grøn tusch med en seddel gemt i proppen videre til Pernille, som sidder i den anden ende af klassen. Undervisningen er i fuld gang, så Susanne [læreren] må ikke opdage det. Jeg sidder et sted mellem de to piger, så tuschen skal forbi mig. Jeg får den stukket i hånden af Safa og giver den videre til Khalid, som sidder ved siden af mig. Det er rart at fornemme, at jeg ikke bliver set på som en lærer/autoritet men som en, der godt kan deltage i aktiviteter, som går bag lærerens ryg. Jeg sørger imidlertid for at trække mig ud af aktiviteten, da det begynder at tage overhånd (tuschen kastes igennem klassen, når Susanne vender ryggen til), og det viser sig klogt, da Susanne efter et stykke tid opdager, hvad der foregår. (Feltdagbog, Thomas 25.05.10).

I eksemplet befinder jeg mig i en situation, som stiller krav til min færdighed i at balancere mellem rollerne som observatør og deltager. Der er i situationen en forhandling af roller i gang, da jeg på det givne tidspunkt aldrig havde deltaget i elevernes fjollerier eller unoder bag lærerens ryg, og dermed primært havde indgået som observatør i timerne. Jeg vælger at sende tuschen videre, fordi jeg ikke vil have, at eleverne skal se mig som en person, der misbilliger deres handling (at sende tuschen rundt med beskeder til hinanden). Som jeg noterer, har Safa ved at give mig tuschen allerede signaleret, at hun ikke ser mig som en autoritet, og den tillid har jeg ikke lyst til at miste. Med min handling kan man sige, at jeg slipper min akademiske rolle som sprogforsker og indtager en social rolle, som passer ind i den sociale praksis, jeg befinder mig i. Der sker heldigvis heller ikke noget ved det, da Susanne aldrig opdager, at jeg har været med til at sende

tuschen rundt. Og situationen udspiller sig således i harmoni med, hvordan jeg ønsker at indgå i felten. Om at indtage nye roller i felten skriver Adler og Adler følgende.

In conducting field research, sociologists are often compelled to put aside their academic or other everyday life roles. In their place, researchers must assume social roles that fit into the worlds they are studying.

(Adler & Adler 1987: 8)

Som feltarbejder må man være i stand til at forstå den brede vifte af sociale betydninger, som medlemmer af en social praksis trækker på, når de organiserer deres holdninger og opførsel – ligesom i situationen med Safa. Det er således en proces af fortolkende forståelse, man som feltarbejder gennemgår – en forståelse, som er essentiel i tilgangen til deltagerne, samt ens generelle ageren i felten. Man kan selvfølgelig komme med nogle overordnede retningslinier for, hvorledes denne balance mellem deltager og observant nemmest opnås og opretholdes, ligesom jeg også har været inde på, men i sidste ende vil det stadig være en ting, der er til forhandling mellem deltager og feltarbejder i en given situation.

For eksempel viste det sig, at en del af drengene interesserede sig for fodbold, hvilket jeg også selv gør. Disse drenge kunne jeg derfor nærme mig ved at give mit besyv med, når snakken faldt på emnet, hvilket ud over at skabe interesse for min person også hjalp mig til at etablere et tillidsforhold til eleverne. Det gjorde, at jeg efterhånden også kunne tale med dem om andre emner. Ligesom det fungerede som min indgangsvinkel til en indsigt i nogle af mine deltagere, var det også en indgangsvinkel for dem til at tale med mig. Dette er naturligvis også vigtigt at være i stand til at identificere, når man arbejder i felten, og det er således også et udmærket eksempel på den førnævnte proces af fortolkende forståelse, som er et vigtigt aspekt i tilgangen til ens deltagere. Jeg oplevede blandt andet, at specielt én elev, som må karakteriseres som en af de mere generte, aldrig fandt en anden indgangsvinkel til samtale med mig end fodbolden. Dette illustreres i nedenstående dagbogsuddrag.

Jeg går over på skolen for at minde de elever, vi har aftaler med, om, at de skal interviewes dagen efter. Da jeg kommer derover, spørger Anas mig, om jeg er Inter-fan. Det ved han

udmærket godt, og han har i øvrigt vidst det længe. Vi har nemlig snakket fodbold utallige gange før. Det er bare hans indgangsvinkel til at tale med mig. For lige så snart vi så begynder at tale sammen, kan vi tale om alt muligt – ikke kun fodbold.

(Felt dagbog, Thomas 14.03.11).

På trods af min tilstedeværelse på skolen i over et år, havde Anas på dette tidspunkt stadig svært ved at initiere en samtale med mig på baggrund af andre emner end fodbold. Og var der ikke lige sket noget spændende i fodboldverdenen, siden sidst vi sås (og ofte var det jo fra dag til dag), valgte han blot at stille mig et generelt spørgsmål om eksempelvis mit tilhørsforhold til et specifikt hold, en historisk kamp eller lignende. Andre elever var i stand til at trække på andre emner i deres indgangsvinkel til samtale med mig. Disse elever er naturligvis nemmest at få til at tale og bidrage til det etnografiske studie, da det ligger i deres natur at indgå i sociale praksisser, hvad enten det er med mig eller med deres klassekammerater. Men selvom Anas ikke hørte til den gruppe, var det altså stadig muligt for mig at få ham til at indgå i projektet ved blot at lade emnet fodbold optræde i vores samtaler, så han altid følte sig på hjemmebane undervejs i vores samtaler. Eksemplet med Anas illustrerer, hvordan man som feltarbejder skal være i stand til at variere sin opførsel og tilstedeværelse for at komme i kontakt med den virkelighed, man forsøger at få et indblik i (Adler & Adler 1987). Det samme gjorde sig også gældende, da jeg skulle begynde at indsnævre mit fokus, hvilket jeg beskriver i det næste afsnit.

Valg af fokuspersion

Efter et par måneder på skolen befandt jeg mig på et stadium i mit etnografiske observationsforløb, hvor min fortrolighed med felten og med mine deltagere tillod mig at begynde at konkretisere et fokus samt at overveje, hvilke personer jeg syntes kunne være interessante at fokusere på og fordybe mig i. Jeg havde fra begyndelsen nogle forskellige ideer om, hvad mit overordnede emne skulle være, men det var samtidig vigtigt for mig, at der skulle være plads til, at mine informanter og mine oplevelser i felten kunne skabe nye interesser og overvejelser, som således kunne gøres til genstand for udvikling af nye ideer. Ud over at jeg havde fodbold til fælles med en del af drengene, var der specielt én elev, som jeg forholdsvis hurtigt fik et godt forhold til – nemlig Jamil. Jeg havde i sommeren 2010 foretaget

et interview af Jamil, hvilket efterfølgende dannede udgangspunkt for flere snakke, når vi så hinanden på skolen. I disse samtaler kunne jeg anvende noget af den information, Jamil havde givet mig i interviewet, ligesom interviewsituationen syntes at have vist ham, at jeg var en person, man godt kunne både betro sig til og tilbringe tid sammen med. I vinteren samme år var det sjældent, at jeg befandt mig på skolen uden at få talt med Jamil, og ofte var det ham, der opsøgte mig. Derfor tog jeg efter juleferien 2010 en beslutning om, at han skulle være fokusperson i min afhandling. Et af mine overordnede mål, da jeg påbegyndte min undersøgelse, var at få lov til at følge eleverne også uden for skolens rammer, og derfor lå det lige for at vælge Jamil som fokusperson, da jeg kunne fornemme, at han nok var en af de elever, hos hvem jeg havde størst chancer i denne henseende. Jeg valgte endvidere at præsentere ideen explicit for ham, da jeg mente, at det ville gavne den kommende proces, hvor jeg som resultat af et eventuelt "ja" ville være meget til stede i hans hverdag. Samtidig ville jeg gerne give ham muligheden for at forholde sig til dette scenarie og tage stilling til, om det var noget, han var interesseret i at deltage i. Selvom Jamil og jeg havde fået et forholdsvis tæt forhold på dette tidspunkt, havde jeg alligevel en frygt for, at han skulle afslå mit forslag. Derfor præsenterede jeg ideen for ham på en så uhøjtidelig facon som muligt efter en tilfældig undervisningstime, da det var mit indtryk, at dette rent strategisk ville stille mig med de bedste chancer for at få et "ja".

Da timen er slut, går jeg over til Jamil for at fortælle ham om min ide om et projekt, hvor han skal være i fokus. Han reagerer meget positivt, da jeg fortæller ham, at jeg gerne vil følge ham tæt de næste par måneder. Det bliver jeg naturligvis glad for at høre.

(Feltdagbog, Thomas 20.01.11).

Som det fremgår af dagbogsuddraget, reagerede Jamil positivt på min ide om, at han skulle indgå som fokusperson i min undersøgelse. Dette konstaterede jeg med stor tilfredshed, da det betød, at jeg herefter kunne begynde at fokusere mit feltarbejde endnu mere og lægge strategier for, hvorledes min tid i felten med Jamil skulle omsættes på bedste vis, så jeg også kunne få lov til at følge ham i hverdags-situationer uden for skolen. Samtidig havde det en anden positiv effekt, som må betegnes som en sidegevinst ved mit valg om at spørge

ham explicit, hvilket følgende dagbogseksempel fra en dansktime ca. en måned senere illustrerer:

Da jeg kommer ind i klassen, siger de fleste "Hej Thomas!". Jamil spørger mig, hvordan det går med min kone. Jeg fortæller ham, at jeg jo altså ikke har en kone men en kæreste, hvilket han i øvrigt udmærket er klar over. "Jamen det var også hende, jeg mente" siger han. Jeg fortæller ham, at min kæreste har det fint. Jeg har på det seneste lagt mærke til, at Jamil efterhånden ofte spørger til mit privatliv. Oftest bare i form af spørgsmål som "Hvordan går det med kæresten eller konen?", men også i form af uddybende spørgsmål til ting, som vi har snakket om ugen før. Jeg kan i hvert fald mærke en stigende interesse hos ham for min person, hvilket naturligvis glæder mig, da han er en af de elever, jeg interesserer mig mest for. Og det er samtidig også rart at mærke, at min indsats i forbindelse med at få opbygget et tættere og mere tillidsfuldt forhold til ham har haft en effekt.

(Feltdagbog, Thomas 24.02.11).

Efter at have tilkendegivet over for Jamil, at jeg ønskede at gøre ham til min fokusperson, oplevede jeg en stigende interesse for min person fra hans side. Dette udmøntede sig i, at han næsten altid opsøgte mig, når jeg var til stede på skolen, ligesom hans spørgsmål til mit privatliv blev mere og mere almindelige. Og Jamils stigende interesse for min person var ikke blot noget, jeg selv bemærkede, hvilket kommer til udtryk i følgende uddrag fra Andreas' feltdagbog:

Det er i dag anden gang i denne uge Jamil spørger efter Thomas. Det gør han jævnligt, når jeg kommer over på skolen alene. Han vil sige tillykke med fødselsdagen, men har ikke haft muligheden, da han ikke har set TN [Thomas] siden hans fødselsdag for et par dage siden.

(Feltdagbog, Andreas 13.04.11).

Der er ingen tvivl om, at mine bestræbelser på at opbygge et tæt forhold til Jamil gav resultater. Ved at udvise interesse for hans person og fortælle ham explicit om mine planer, havde jeg forhandlet mig frem til en position, som tillod mig ikke kun at søge information om hans liv uden for skolen men også at følge ham i det. Det var samtidig ikke noget problem for mig at bevare det analytiske rum (Hammersly

& Atkinson 1983: 102) over for ham i felten, da de andre elevers interesse i min person samt min fortsatte interesse i dem gjorde, at Jamils og mit forhold stadig blot var en del af mit overordnede feltarbejde. Samtidig vil jeg argumentere for, at jeg ved at tilkendegive min ide over for Jamil sørgede for at opretholde en sund og nødvendig distance, som forhindrede mig i at blive for tæt knyttet til ham eller i at 'go native' (Bryman 2001). Da jeg spurgte Jamil, om han ville være min fokuspersion, gjorde jeg det nemlig i rollen som sprogforsker. Ved at referere til min konkrete undersøgelse påtog jeg mig en tydelig akademisk rolle i situationen med ham som informant og mig som sprogforsker. På samme tid viste jeg med mit spørgsmål en interesse for hans person, hvilket i sig selv er en form for tillids-erklæring. Dermed var denne situation ud over at være argumentativ i forbindelse med opretholdelsen af den deskriptive distance egentlig samtidig et interessant og illustrativt eksempel på, hvordan jeg i felten hele tiden balancerede mellem de to roller som observatør (sprogforsker) og deltager (bekendt) uden at forlade hverken den ene eller den anden helt. Samtidig skyldtes mit valg af Jamil som sagt blandt andet, at han var en af de elever, der havde vist størst interesse for både mig og min tilstedeværelse, hvorfor man på baggrund af dette godt kan sige, at det både var mig, der valgte ham, og ham, der valgte mig.

Roller og positioner i felten

Eftersom jeg havde med over 40 deltagere at gøre, var det naturligvis ikke kun mit forhold til Jamil, som havde relevans i forhold til mit generelle feltarbejde. Derfor giver jeg i det følgende afsnit en mere udførlig beskrivelse af, hvilke roller og positioner jeg som feltarbejder typisk indgik i under min tid på skolen.

Roller og positioner i felten er til kontinuerlig forhandling, og de bliver forhandlet situationelt mellem feltarbejder og deltager. Rollerne er ikke kun nogle, man som feltarbejder selv konstruerer, det er også noget, man bliver tilskrevet af sine deltagere. Således er forholdet mellem subjekt og objekt et gennemgående aspekt i feltarbejdet. Det stiller krav til fleksibilitet hos feltarbejderen, som skal være i stand til at indtage og administrere forskellige roller og positioner i felten. De forskellige deltagerpositioner varierer i et spektrum mellem passiv deltagelse, hvor feltarbejderen bestræber sig på at være så lidt deltagende som muligt, til aktiv deltagelse, hvor det handler om at søge interaktionen med de andre aktører i felten og indgå i den sociale

praksis, som undersøges. Adler og Adler skriver således om aktiv deltagelse:

With active membership, the researcher moves clearly away from the marginally involved role of the traditional participant observer and assumes a more central position in the setting. Researchers who adopt active membership roles do more than participate in the social activities of group members; they take part in the core activities of the group (to the extent that these core activities can be defined and agreed upon by group members). In so doing, they generally assume functional, not solely research or social, roles in their settings.

(Adler & Adler 1987: 50)

Denne måde at indtage en social rolle i felten på giver feltarbejderen en mulighed for direkte at opleve (på nærmeste hold) de selvsamme processer, hun eller han er i færd med at undersøge. Og ved at gøre dette får feltarbejderen en væsentlig indsigt i, hvad det vil sige at være deltager i en given situation. Ifølge Duranti skal dette gøres i et samspil med en række andre aspekter, som alle spiller en væsentlig rolle i feltarbejdet.

A successful ethnography [...] is not a method of writing in which the observer assumes *one* perspective – whether "distant" or "near" –, but a style in which the researcher establishes a dialogue between different viewpoints and voices, including those of the people studied, of the ethnographer, and of his disciplinary and theoretical preferences. This is indeed the style of the best ethnographies we have.

(Duranti 1997: 87)

Etableringen af dialogen er ifølge Duranti en forudsætning for succesfuldt etnografisk arbejde, og det viser samtidig, hvordan de roller, som indtages i felten, ikke er statiske, men derimod dynamiske og således bliver gjort til genstand for konstant forhandling på samme vis, som andre relevante identiteter gør det. Og i forbindelse med holdetnografien foretages denne forhandling altså ikke blot mellem etnograf og deltager, idet etnografen også skal forholde sig til de andre feltarbejdere på holdet og de positioner, de vælger at inddrage (Erickson & Stull 1998: 25).

Man kan altså med fordel anskue konstruktion, tilskrivning og forhandling af feltroller på linie med andre former for identitetsarbejde, og i denne forbindelse er Zimmermans (1998) *diskursive, situerede* og *transportable* identiteter samt Creese et. al.'s (2008: 199) *cultural self*-begreb relevante. Selvom Zimmerman ikke anvender de *diskursive, situerede* og *transportable* identiteter i forbindelse med etnografisk feltarbejde og deltagerobservationer, vil jeg alligevel anvende hans terminologi i denne sammenhæng. Zimmerman karakteriserer diskursive identiteter som interaktionelle roller såsom taler, lytter og historiefortæller. Situerede identiteter er i spil, når personer i interaktion orienterer sig mod en gruppe af identiteter som eksempelvis fodboldspiller, musiker, dygtig elev osv. Og transportable identiteter er beskrevet som identiteter, som følger individet på tværs af forskellige situationer. Jeg vil fokusere på Zimmermans *transportable identiteter*, som blandt andet defineres som synlige, hvilket gør det oplagt at relatere dem til Creese et. al.'s (2008: 200) *cultural self*-term, som også består af synlige identitets-træk hos individet. Ifølge Creese et. al. udgør faktorer som blandt andet ens etnicitet, alder og sociale klasse vores *cultural self*. Ligesom de transportable identiteter er ens *cultural self* således kendetegnet ved, at det kan tildeles eller påtages på baggrund af fysiske og kulturelt baserede kendetegn som køn, højde, fysiske tegn, der afslører vores alder, og fysiske tegn, der afslører eventuelle religiøse tilhørsforhold. Alle disse identiteter og identitetstræk har indflydelse på, hvordan vi opfattes i felten, hvordan vi opfatter vores deltagere, samt hvordan vi indbyrdes på holdet opfatter hinanden i felten. De har også indflydelse på, hvordan vi opfatter os selv og placerer og positionerer os i forskellige sociale praksisser. De fortæller alle noget om, hvordan vi (feltarbejderne) er situeret i det sociale liv, og derfor bør det heller ikke negligeres som en ekstern faktor, når vi producerer og fortolker data (Ramazanoglu 1992: 3). Forhandling af feltarbejder-roller og positionering i felten er således et centralt aspekt af ethvert etnografisk observationsforløb, da det ikke er problemfrit at indtage diverse roller med henblik på at gøre ens dataindsamlingsmuligheder så gode som muligt. Ens muligheder influeres således af de transportable identitets-træk, som dermed spiller en væsentlig rolle i denne sammenhæng.

I det følgende viser jeg eksempler på, hvilke roller jeg typisk indgik i som feltarbejder på skolen i et forsøg på at illustrere, hvorledes jeg indtog og blev tilskrevet forskellige roller under hele mit observationsforløb, samt hvordan jeg ved hjælp af forhandling

arbejdede mig tættere på en position, som tillod mig at indgå på (næsten) lige fod med eleverne (ikke kun Jamil) og blive en del af deres hverdag.

Rollen som Sprogforsker

Da Amagerprojektet begyndte i vinteren 2008-2009, blev projektet præsenteret for skoleledelsen som et sociolingvistisk forskningsprojekt, og projektets medlemmer introduceret for lærerne og eleverne i klassen som "sprogforskere". Når eleverne refererede til medlemmerne på Amagerprojektet, skete det derfor altid med betegnelsen "sprogforskerne", ligesom alle officielle og uofficielle dokumenter fra skolen med nævnelse af vores projekt indeholdt samme betegnelse. Det var derfor også sådan, jeg blev introduceret, da jeg første gang skulle hilse på eleverne, og der skulle derfor heller ikke megen forhandling til i forbindelse med min rolle som sprogforsker på skolen, hvilket jeg allerede har været inde på i afsnittet om hold-etnografi i dette kapitel. Men lige præcis hvad en sprogforsker er, kan være temmelig besværligt at give en overordnet definition på, da det er en betegnelse, som kan indeholde mange forskellige facetter. Ikke desto mindre syntes den fælles opfattelse – både hos eleverne og lærerne – at være, at en sprogforsker er en, der ved noget om sprog. Dette er naturligvis heller ikke ukorrekt, men opfattelsen af, at jeg vidste meget om sprog, udmøntede sig oftest, hvis ikke altid, i spørgsmål omkring grammatik eller stavemåder, som i det følgende eksempel fra en dansktime i en af klasserne.

Den næste opgave handler om af og ad. Undervejs bliver Susanne [læreren] i tvivl om nogle af sætningerne og spørger mig, hvad jeg ville skrive. Jeg svarer og tilføjer i øvrigt, at jeg synes nogle af eksemplerne er ret svære og tvetydige. Det synes nogle af eleverne tydeligvis er rigtig sjovt, da de jo kender mig som "sprogforsker". Og det får Jamil til at spørge mig: "Skal vi bytte roller?" – underforstået "så er du elev, og jeg er sprogforsker".

(Feltdagbog, Thomas 09.03.11).

Dette eksempel er blot et af mange, hvor en lærer spørger mig til råds i timen. Somme tider blev jeg også spurgt om ting, som ikke havde noget med sprog at gøre, men oftest var det dog inden for dette emne, at lærerne gerne ville have min hjælp. En interessant ting i samme forbindelse er, at når jeg blev spurgt til råds om andre emner end

sprog, havde jeg en klar fornemmelse af, at jeg mere blev spurgt i rollen som "voksen" end i rollen som "sprogforsker". Disse spørgsmål ville således typisk dreje sig om politik eller historie – emner der kan betegnes som "gængs voksensviden", hvorimod jeg, når spørgsmålene handlede om sprog, altid blev adspurgt som bedrevidende. Jeg oplevede således i min tid i felten, hvordan rollen som sprogforsker for lærerne betød, at jeg var en, der vidste noget om sprog på alle niveauer – også mere end dem, hvilket fik dem til at anvende mig som en ekspert, som kunne afgøre, om deres antagelser om et givet sprogligt fænomen eller en tilfældig regel var korrekte. Disse episoder, hvor jeg blev spurgt til råds af læreren, havde naturligvis også indflydelse på, hvordan eleverne så på mig, som illustreret i ovenstående dagbogseksempel, hvor elevernes reaktion på, at jeg kalder opgaverne "svære", samt Jamils spørgsmål om at bytte roller med al tydelighed viser, at jeg også i deres øjne er en person, som skal vide eller ved noget om sprog – og gerne mere end dem.

Jeg var ikke videre begejstret for at blive konstrueret så entydigt som sprogforsker som i denne type eksempler, og derfor valgte jeg en gang imellem at udtrykke en form for usikkerhed i mit svar, når læreren spurgte mig til råds. Jeg gjorde dette, for at specielt eleverne ikke skulle opfatte mig som autoritær og bedrevidende, hvilket jo ikke ville stemme overens med mit ønske om at indgå på så lige fod som muligt med dem. Samtidig var min rolle som "Sprogforskeren Thomas" så etableret, at jeg aldrig kunne forlade den helt. Men det var vigtigt for mig at finde en balance, så jeg fik vist eleverne, at jeg også kunne andet.

Rollen som deltager i de unges praksis i forbindelse med fodbold-snak

Ret tidligt i forløbet fandt jeg ud af, at en del af drengene interesserede sig for fodbold. Og som nævnt tidligere var jeg derfor i stand til at anvende min egen interesse samt viden inden for emnet, når jeg var sammen med dem. Derfor blev jeg ofte involveret i samtaler, der drejede sig om fodbold. I eksemplet nedenfor har Bashaar skrevet "Chelsea-Fck 7-0" på en mappe, som han viser mig, med reference til en kamp, som skal spilles to dage senere. Dette sker bag lærerens ryg, mens timen er i fuld gang.

Bashaar viser mig sin mappe med en besked til mig, hvor han har skrevet "Chelsea-Fck 7-0". "Det bliver den, tror jeg" siger

han til mig i reference til kampen, som skal spilles to dage senere. Jeg smiler men vil ikke svare højt, da timen jo er i gang. (Feltdagbog, Thomas 15.03.11).

Bashaar konstruerer mig med sin handling som en (næsten) ligesindet, med hvem han deler en fritidsinteresse, som intet har med den igangværende undervisning at gøre. Situationen illustrerer endvidere, hvordan emnet fodbold for mig, ud over at være en indgangsvinkel til samtale med blandt andre Bashaar, altså på den måde tillod mig at indgå i aktiviteter på (næsten) lige fod med eleverne og dermed lade mig blive en del af den sociale praksis, jeg var i færd med at undersøge. Aktiviteter og emner, som tillader en at gøre dette, kan være svære at finde som feltarbejder. For ligegyldigt hvor meget man end ønsker at indgå på lige fod med sine deltagere, må man erkende, at man ofte vil være begrænset af sin rolle som observatør samt sit fysiske ydre, som i mit tilfælde for eksempel afslører, at det er lang tid siden, at jeg gik i 9. klasse. Således kan det være svært at få lov at indgå i elevernes sociale praksis som andet end tilskuer, og derfor sørgede jeg for at gribe muligheden, min rolle som fodboldinteresseret gav mig, og jævnlige deltagelse i både snakken om fodbold, og når der blev spillet fodbold i skolegården. Fordelen for mig i forbindelse med denne rolle var endvidere, at det var en rolle, hvori jeg ikke var begrænset af de transportable (synlige) identitetstegn (Zimmerman 1998). Jeg kunne således sagtens deltage i fodboldsnakken på lige fod med eleverne, da denne aktivitet ikke blev anskuet som en (lokal) aktivitet forbeholdt 9. klasses drenge, men derimod som en (global) aktivitet, som ikke krævede andet end interesse for fodbold at deltage i.

Rollen som en dreng i klassen

Under min tid i felten befandt jeg mig ofte til undervisning på skolen. Når jeg var til stede i undervisningen, sad jeg gerne med min notesbog i skødet klar til at notere eventuelle interessante observationer. En kombination af hyppig tilstedeværelse og et stigende kendskab til min person gjorde, at eleverne efterhånden lod mig deltage i aktiviteter, som almindeligvis var forbeholdt dem. Typiske elevaktiviteter som eksempelvis at snakke i timen og skrive sedler til hinanden. I det følgende dagbogseksempel har klasselæreren Susanne netop forladt lokalet midt i timen, da hun er blevet kaldt ud på gangen af en anden lærer.

Gennem hele samtalen er jeg lidt nervøs for, at Susanne skal komme tilbage. Vi sidder nemlig, som sagt, og taler til hinanden på tværs af klassen. Hun kommer heldigvis ikke, før vi er færdige med vores samtale. Da hun kommer ind, siger hun: "Sikke meget larm og snak, der er herinde." Henrik siger: "Det er Thomas" og griner. Susanne tager det heldigvis heller ikke seriøst, mens jeg tænker, at Henrik jo egentlig har ret. (Feltdagbog, Thomas 09.03.11).

Dagbogseksemplet viser, hvordan jeg indgår i elevaktiviteter, som overtræder de gængse regler for, hvordan man opfører sig i timen. Det giver sig selv, at dette ikke gøres uden risiko fra min side, da en forudsætning for, at vi som forskere får lov til at være til stede i timerne, naturligvis er, at vi ikke forstyrrer undervisningen. Samtidig er det igen en mulighed for at møde eleverne i øjenhøjde og indgå i deres sociale aktiviteter som en ikke-autoritær og ikke-voksen person, hvorfor jeg vælger at deltage i aktiviteten. Det er nemlig en glimrende mulighed for at vise eleverne, at de, når jeg er til stede, sagtens kan opføre sig, som de plejer at gøre. Dagbogsuddraget er endvidere et eksempel på, at jeg af læreren tilskrives en anden rolle end den, jeg føler, jeg indgår i med de unge. Hun tilskriver mig netop rollen som voksen, selvom Henrik insinuerer min medskyld, idet hun ikke tager hans påstand seriøst. Uddraget bliver dermed samtidig et eksempel på den dynamiske og kontinuerlige forhandling, man gennemgår i felten, hvor man konstant både konstruerer og tilskrives forskellige roller og positioner.

Rollen som en person, man kan hænge ud med

Da der er helt stille i klassen, og hver elev sidder og arbejder med deres individuelle analyser, kommer jeg til at tænke på, at jeg efterhånden altid bliver mødt med et højlydt og imødekommende "Hej Thomas!", når jeg kommer over på skolen. Sådan har det ikke altid været, og det er naturligvis dejligt at kunne konstatere, at de er glade for at have mig rendende. [...] I dag, da jeg kom, foreslog Bashaar endda, at jeg skulle hedde "T" (udtalt på engelsk). Jeg kender ham godt nok til at vide, at det, at han giver mig et (hip hop)-alias, er et tegn på, at jeg er inde i varmen, om man så må sige. Det er fedt. (Feltdagbog, Thomas 15.03.11).

Som feltarbejder på skolen blev jeg hurtigt opmærksom på, at en typisk social aktivitet for især drengene var at anvende forskellige ord i benævnelsen af hinanden – ord som for dem symboliserer venskab og affektion. Termer som "bro" (udtales på engelsk og er en forkortelse af termen "brother"), "habibi" (den maskuline form af arabisk term for "en man holder af") og "G" (udtales som et engelsk "g" og bruges til at betegne ordet "gangster") blev anvendt ofte i drengenes kontakt til hinanden i deres sociale praksis som en form for venskabs- og kontekstualiseringsmarkører (Gumperz 1982). Når jeg glæder mig over Bashaars forslag om at kalde mig "T", er det med denne sociale praksis in mente. Som jeg selv nævner explicit i dagbogen, er det for mig et tydeligt tegn på, at jeg er inde i varmen, og at drengene i klassen synes om mig og min tilstedeværelse.

At jeg blev set på som en, man kan hænge ud med, kom også til udtryk i andre sammenhænge, blandt andet i forbindelse med min fokusperson Jamil. Et par måneder inden eleverne skulle afslutte 9. klasse, befandt jeg mig på et stadium i min undersøgelse, hvor jeg havde intensiveret det etnografiske arbejde med henblik på at få så meget data indsamlet som muligt, inden eleverne skulle stoppe på skolen. Samtidig havde mit forudgående strategiske feltarbejde stillet mig i en gunstig position i forhold til at få lov til at komme med eleverne rundt omkring – både på og uden for skolen. Derfor havde jeg på dette tidspunkt også set en del til Jamil. Han havde blandt andet vist mig rundt i sit nærområde, og jeg havde været med ham og nogle af hans klassekammerater i Taastrup for at gøre klar til deres fest sidste skoledag (se kapitel 6 og 7). For at gøre planlægningen i forbindelse med disse aftaler nemmere, havde Jamil og jeg udvekslet telefonnumre. På denne måde kunne han altid komme i kontakt med mig og meddele mig, hvis han skulle være forsinket eller lignende, når vi havde aftalt at mødes. Følgende er en sms, han sendte mig, da vi havde aftalt med nogle af drengene fra klassen at tage en tur i Field's (se kapitel 2).

100% bree. Og ja, synes selv det bedre ca 15.
(Sms fra Jamil, modtaget 10.06.11).

Jamil benævner mig "bree", hvilket er en anden udgave af den førnævnte term "bro" med samme betydning (jeg kommer yderligere ind på brugen af *bree* i kapitel 7). Stæhr (2010) har beskrevet denne praksis som værende en måde, hvorpå de unge markerer et skel

mellem lærergruppen og "de unge"-gruppen (Stæhr 2010: 48) og dermed danner et fællesskab, som udelukker de voksne/lærerne. Med betegnelsen konstruerer Jamil mig altså som en af de unge. Samtidig markerer benævnelsen en accept af, at jeg deltager i denne type aktiviteter uden for skolen så som en tur i Field's.

Disse eksempler på roller og positioner, jeg indtog eller blev tilskrevet i felten, udgør blot en del af de feltroller, jeg indgik i undervejs. Jeg har udvalgt eksemplerne med henblik på at illustrere, hvorledes disse roller er situationelt bestemt og foranderlige samt, hvordan man som feltarbejder derfor skal være i stand til at trække på disse forskellige roller i forsøget på at få adgang til – og få lov til at tage del i – sine deltageres hverdagsliv. Og endelig for at vise, hvorledes roller og positioner i felten både konstrueres af en selv samt tilskrives af andre, hvilket man som feltarbejder bliver nødt til at forholde sig til for at opnå deltagelse og mobilitet inden for de sociale praksisser, man har til formål at undersøge.

Konklusion

I dette kapitel har jeg vist, hvordan etnografisk feltarbejde er en metode, som har mange fordele, når man arbejder som et hold, ved at illustrere, hvorledes jeg lukkede på dette i mit eget feltarbejde på Amager Fælled Skole. Man kan argumentere for, at min mulighed for løbende at diskutere forskellige ideer og observationer med personer med indgående kendskab til mine deltagere, har været medvirkende til at give mig et mere alsidigt billede af den gruppe unge, jeg har fulgt. Ved at udnytte forskergruppens forskelligheder har vi på holdet fået et mere nuanceret billede af den virkelighed, vi har undersøgt, gennem en inddragelse af forskellige synsvinkler, hvilket har gavnet både vores indsigt i felten og vores deltagere, samt hjulpet til at udvide vores overordnede teoretiske og metodiske kundskaber. Jeg har vist, hvordan konstruktion og tilskrivning af feltroller er et gennemgående aspekt i feltarbejdet, hvilket stiller krav til feltarbejderen, som skal være i stand til at indgå i mange forskellige roller og positioner i bestræbelserne på at komme tæt på den sociale praksis, som undersøges. Jeg har også ved hjælp af dagbogsuddrag vist, hvorledes holdarbejdet er gavnligt i forbindelse med de ukomplette feltnoter (Rosaldo 1993), hvor en inddragelse af en kollegas observationer kan hjælpe til at give en mere fyldestgørende beskrivelse af enten en given situation eller en konkret deltager. Og endelig har jeg vist, hvordan den massive tilstedeværelse på skolen af vores gruppe af forskere har

været med til at skabe muligheden for at følge eleverne i andre situationer end blot på skolen. Vores tilstedeværelse har således været kraftigt medvirkende til en opbygning af en generel tillid til hele forskerholdet, som man individuelt har kunnet drage nytte af. På baggrund af dette vil jeg argumentere for, at holdetnografisk arbejde skaber nogle muligheder, som "The lone ranger" (Creese et. al. 2008) ikke besidder – nogle muligheder som i høj grad har været medvirkende til, at jeg har kunnet indsamle de data og den viden, som danner grundlaget for mine analyser.

Datasamlingen

I dette kapitel har jeg primært beskrevet den del af projektets og min datasamling, som består af feltnoter. Ud over vores feltnoter har vi indsamlet forskellige former for data, som jeg her har opdelt i seks kategorier.

1. Lydoptagelser foretaget med mobil mp3-optager i forskellige kontekster (også kaldet selvoptagelser)

Denne type data har vi bestræbt os på at indsamle så meget af som muligt i så forskellige kontekster som muligt. Vi har indsamlet selvoptagelser i skolen (både i timerne og i frikvartererne), hjemme hos vores deltagere (hos dem, der ville), i fritiden i lokalområdet og i forbindelse med forskellige former for uformelle gruppeaktiviteter uden for skolen. Til denne type optagelser anvendte vi små mp3-optagere. De unge kunne selv vælge, om de ville have optageren i en "sok" rundt om halsen, eller om de ville have den i lommen med en mikrofon hæftet til kraven på deres bluse eller jakke. Det var oftest os, der tog initiativ til disse optagelser, men de unge valgte selv, om de ville, ligesom de selv kunne styre, hvornår der skulle tændes og slukkes for optageren.

2. Optagelser foretaget med trådløse hard disc-optagere

Disse optagelser blev foretaget på skolen i forbindelse med vores deltageres projektuger i 8. og 9. klasse. Her var vi efter aftaler med klasselærerne minimum to forskere til stede på skolen gennem hele ugen. Det meste af tiden tilbragte eleverne ved computerne i it-lokalerne på skolen. Mens de sad og arbejdede, placerede vi en optager på skift hos de forskellige grupper for at optage deres samtaler. Vi optog også de efterfølgende fremlæggelser, hvor de forskellige grupper skulle fremvise deres projekter for hinanden og deres lærere.

3. *Semi-strukturerede enkelt- og gruppeinterviews*

De semi-strukturerede enkelt- og gruppeinterviews blev alle foretaget på Københavns Universitet. En eller flere fra forskerholdet hentede efter aftale eleverne efter skole og fulgtes med dem over på universitetet. Her delte vi os op efter, hvorvidt det drejede sig om gruppe- eller enkeltinterviews, og foretog optagelserne på vores kontorer under afslappede forhold. Under mit arbejde på projektet nåede vi at indsamle denne form for data to gange – i 2010, da de unge gik i 8. klasse og i 2011, som var deres sidste år på skolen (på nær enkelte elever, der er fortsat i 10. klasse). Inden disse interviewforløb forberedte vi os grundigt på forskerholdet. Således havde vi i begge omgange nogle klare linier for, hvad vi gerne ville tale med de unge om. I 2010 havde vi fokus på:

- Sociale relationer i klassen
- Fritidsaktiviteter
- Stil (tøj, musik etc.)
- Skole og skoleambitioner
- Sprog

Under interviewet berørte vi også emner uden for de kategorier, der her er beskrevet. Det var et bevidst valg fra vores side blot at anskue punkterne som en interviewguide med henblik på inspiration og ikke et manuskript, som skulle følges til punkt og prikke.

I 2011 var vores fokuspunkter disse:

- Beskrivelser af dem selv, familien og lokalområdet
- Rejser
- Nyheder (hvor får de unge nyheder fra)
- Facebook og andre sociale netværk (her havde vi konkrete eksempler på forskellige måder at skrive på, forskellige smileys og lignende)
- Sprogopgaverne (her havde vi udvalgt forskellige anonymiserede eksempler fra deres egne sprogopgaver, som vi bad dem om at læse op og kommentere på – se punkt 6)

Igen var det her vigtigt for os, at punkterne blot fungerede som inspiration. Der skulle være plads til at lade interviewet gå i en anden retning, hvis den interviewede havde et eller andet uden for emnerækken på hjerte. Samtidig bestræbte vi os på som minimum at

komme ind på alle de aftalte emner, således at interviewene også kunne bruges i eventuelle komparative studier.

4. Gruppesamtaler

Gruppesamtalerne blev optaget i foråret 2011. Vi havde på forskerholdet købt forskellige ungdomsblade og magasiner, som de unge under optagelsen kunne kigge og klippe i. Ud over bladene stillede vi også en computer med internetopkobling til rådighed for dem, som de frit måtte benytte. Den eneste instruks, de fik, var, at vi gerne ville have, at de fandt noget i bladene, der sagde noget om, hvad det vil sige at være ung. Herefter lod vi dem være alene i kontoret i ca. 45 minutter uden opsyn.

5. Facebook-uddrag

Vi begyndte at indsamle Facebook-data i slutningen af 2010. Efter en ide hos en af forskerne på holdet oprettede vi som forskergruppe en Facebook-profil. Herefter gjorde vi en af vores deltagere opmærksom på det i håb om, at han ville tilbyde os at blive "venner" med ham og sprede budskabet til andre interesserede. Af etiske årsager besluttede vi i forskergruppen, at det var de unge, som skulle anmode os om "venskab" og ikke omvendt, da vi ikke var interesserede i, at nogle skulle føle sig tvunget til at være "venner" med os. Dem, som tilbød os venskab på egen opfordring, sagde vi ja til. Herefter kunne vi følge med i aktiviteten på deres Facebook-profiler og derved blandt andet undersøge, hvordan de unge anvender Facebook som en resurse i deres hverdagsliv, og hvorledes identiteter konstrueres og forhandles online.

6. Sprogopgaver

I forbindelse med et undervisningsforløb foretaget af to forskere i gruppen bad vi vores deltagere om at skrive en hjemmeopgave med titlen: *Hvad sprog betyder for mig i min hverdag*. I opgaven skulle de tage stilling til følgende spørgsmål: Hvem taler jeg hvordan til og hvornår, hvordan taler andre til mig og hvilke andre typer af sprog støder jeg på?

Disse forskellige typer data danner sammen med mit holds feltnoter min samlede datasamling. Den varierede datasamling er således med til at give et nuanceret og alsidigt billede af vores deltageres sproglige hverdag, idet de ikke begrænser sig til deres liv i skolemiljøet. Som jeg beskrev i introduktionen (kapitel 1), er et af målene for denne

afhandling at vise Jamils identitetsdannelse i mange forskellige situationer. Tilsammen giver optagelserne på skolen, vores dagbogsnotater, selvoptagelserne i fritidssammenhænge, sammenholdt med interviewoptagelserne og Facebook-uddragene en indsigt i forskellige aspekter, som tilsammen udgør størstedelen af de unges hverdag. De forskellige typer data giver mig endvidere mulighed for at undersøge Jamils og mine andre deltageres identitetsarbejde både i skolen og uden for skolen, ligesom det giver læseren en indsigt i de unges sprogbrug i disse forskellige sammenhænge. Inden vi skal se nærmere på det teoretiske grundlag for min undersøgelse, giver jeg en kortfattet redegørelse for mine teoretiske og metodologiske overvejelser omkring gengivelsen af mine data.

Repræsentationer

Begrebet transskription dækker i dag almindeligvis over den tekstlige repræsentation af en række forskellige typer af data. Problemet med termen transskription i denne forbindelse er imidlertid, at den antyder, at der eksisterer en nøjagtig og fuldstændig overensstemmelse mellem det gengivne (fx lyden) og gengivelsen (transskriptionen). En sådan findes ikke. Endvidere er transskription et sprogligt ladet begreb, hvorfor det fremstår uhensigtsmæssigt at tale om at transskribere ikke-sproglige handlinger som eksempelvis gestikulation, selvom gestikulation jo unægtelig fungerer som et kommunikativt værktøj og derfor har betydning i interaktion. Inspireret af Karrebæk (2011: 64) foretrækker jeg derfor at anvende *repræsentation* om det produkt, der visualiserer og konkretiserer den proces, som interaktions- og sprogforskeren analyserer. Karrebæks (2011) materiale adskiller sig fra mit på det punkt, at hendes analyser foretages på baggrund af videomateriale. Ikke desto mindre finder jeg hendes teoretiske, metodologiske og etiske diskussion relevant også i forhold til mine data, på trods af at de ikke inkluderer videomateriale. Ved at betegne mine gengivelser som *repræsentationer* frem for transskriptioner ønsker jeg at signalere over for læseren, at mine analyser ikke beror på en præcis gengivelse af, hvad der er foregået, og hvad der er blevet sagt. Jeg er med andre ord bevidst om, at der ikke findes én korrekt repræsentation. Alle repræsentationer er fortolkninger, og det gør sig naturligvis også gældende for mine. I denne afhandling er det således mine egne fortolkende repræsentationer, som jeg præsenterer for læseren i henhold til mine analytiske overvejelser. Derfor påstår jeg heller ikke, at min gengivelse af Jamils levede virkelighed er hverken fejlfri eller på nogen måde den fulde sandhed om, hvad der foregår,

ligesom jeg kun gengiver de sproglige og ikke-sproglige handlinger, som jeg finder relevante for mine analyser. Jeg læner mig således op af en af Karrebæks bemærkninger om den gode repræsentation:

En god repræsentation er så præcis som nødvendig. Ind- og udåndinger, pauselængde i tiendedele af sekunder og blikretninger skal kun noteres, hvis det er påkrævet for den analyse, som repræsentationen skal ligge til grund for.

(Karrebæk 2011: 73)

Det har aldrig været i mine overvejelser at anvende lydskrift i mine repræsentationer, da det ville kunne lede læserens opmærksomhed ind på et formniveau og dermed væk fra diskurs, propositioner og forhandling (Karrebæk 2011: 68). Derfor gengiver jeg de forskellige situationer ortografisk. Det er samtidig lettere for de fleste at læse og forstå end lydskrift. I mine repræsentationer har jeg valgt en detaljeringsgrad, der ligner Steensigs (2005) minimale CA-konventioner. Dog er det med visse velovervejede modifikationer. Jeg gengiver det, der bliver sagt, ortografisk efter retskrivningens konventioner (dog skriver jeg ikke *proprier* med stort bogstav). Jeg gengiver kun særligt varieret udtale, når den har relevans for mine analyser. Det samme gør sig gældende for prosodiske forhold, som jeg ikke repræsenterer, men derimod redegør for i mine analyser, hvor det kræves. Jeg gengiver informationer om ikke-sproglige forhold i dobbeltparenteser og anvender klammer til at give ordforklaringer og gengive anonymiserede personer eller steder, som nævnes i optagelsen eller samtalen. Jeg har ikke gengivet mine data i deres fulde længde. Jeg gengiver således kun de passager, jeg har udvalgt, på baggrund af mine aflytninger, og som jeg benytter til at gennemføre mine pointer. De tegn, jeg anvender i mine repræsentationer, er følgende:

<	-	overlap begyndt
>	-	overlap slut
[<] og [>]	-	overlappets retning
(1.0)	-	pause (tid er angivet i hele sekunder)
((abc))	-	information om ikke-sproglige forhold
[abc]	-	ordforklaring eller redegørelse for anonymiserede oplysninger
xxx	-	ikke-forståelig passage eller anonymiseringer
ha	-	griner

[!!]	-	emfase
HØJT	-	versaler markerer, at der tales højt eller råbes
<i>Kursiv</i>	-	ytringer, som ikke er på dansk
Arab-dk	-	oversættelse fra arabisk til dansk
Kurd-dk	-	oversættelse fra kurdisk til dansk
Eng-dk	-	oversættelse fra engelsk til dansk

I næste kapitel beskriver jeg den teoretiske ramme for min afhandling. Her redegør jeg blandt andet for den forståelse af identitet, etnicitet og sprog, som min undersøgelse baseres på.

Kapitel 4. Begreber om det senmoderne samfund

Det senmoderne samfund er kendetegnet ved menneskelig mobilitet. I globaliseringen har mennesker mulighed for at bevæge sig og kommunikere over lange distancer med større og større hastighed, og vi er blevet mindre bundne til specifikke geografiske steder, end hvad tilfældet var for blot tyve år siden. Som et resultat af den menneskelige mobilitet oplever vi også, at den demografiske sammensætning i vores samfund bliver mere og mere kompleks. Den senmoderne storby består således af mennesker med forskellige kulturelle, politiske, religiøse og sproglige baggrunde, og det har stor betydning for vores sociale aktivitet og hverdag. Jeg refererer til vores samfund som senmoderne i overensstemmelse med blandt andre Giddens' (1991) og Becks (1992) forståelse af begrebet, hvor de samfundsmæssige forandringer, vi har gennemgået de seneste årtier, ikke skal anskues som en afvikling af det moderne samfund men en videreudvikling af det. For at forstå begrebet *superdiversitet* er det væsentligt at se det i lyset af ideologierne om homogenitet (jeg kommer ind på nationalromantiske ideologier senere i dette kapitel), som de vestlige moderne samfund har været præget af. Derfor refererer jeg til vores samfund som *senmoderne* og karakteriserer *superdiversitet* som et *senmoderne* samfundsbegreb.

Zygmunt Bauman (1998) og Giddens (1991) taler om *globalisering*, når de beskriver den udvikling, verdenssamfundet har gennemgået de seneste årtier. De beskriver blandt andet, hvordan globaliseringen først og fremmest er kendetegnet ved en større menneskelig mobilitet, hvilket kommer til udtryk på flere samfundsmæssige niveauer. Mobilitet fører diversitet med sig – en social diversitet, som i høj grad

er med til at karakterisere det globaliserede samfund. Det er denne diversitet, Vertovec (2006, 2007) tager fat i, når han konkluderer, at der er sket en "[...] transformative diversification of diversity" (Vertovec 2006: 3). Ifølge Vertovec er der sket en forskydning i diversiteten, hvorfor han foreslår en ny term, som beskriver en udvikling af globalisering. Han har undersøgt miljøer i England, hvori han finder, at den demografiske, religiøse, sproglige, kulturelle og politiske diversitet er blevet mere kompleks inden for de seneste årtier. Derfor argumenterer han for nødvendigheden af, at vi finder nye analytiske redskaber til at forstå og belyse, hvad der både er en samfundsudvikling og et samfundsvilkår på samme tid – det, han kalder *superdiversitet*. Det er denne superdiversitet, jeg beskriver i det følgende afsnit.

Superdiversitet

Udbredelsen af internettet samt de tilhørende nye globale platforme for kommunikation har gjort de demografiske og sociale forandringer yderligere komplekse. Vertovec (2006, 2007) anvender *superdiversitet* til at beskrive både udviklingen, som har fundet sted (og som stadig finder sted), og de samfundsmæssige vilkår, udviklingen har ført med sig. Vertovec har foretaget sine undersøgelser i England, men tegner et samfundsbillede, som også kan overføres til andre vesteuropæiske lande, herunder Danmark. Han anvender året 1990 som en angivelse af, hvornår den superdiverse udvikling begyndte at tage fart. Dette skal ikke forstås således, at man kan tegne et klart skel mellem tiden før 1990 og efter, men det fungerer som et pejlemærke i forhold til begivenheder som murens fald, den kolde krigs slutning samt internettets udbredelse.

Før 1990 var indvandring karakteriseret ved, at folk flyttede fra ét sted til et andet. I dag forholder det sig anderledes. Indvandrere, som eksempelvis kommer til Danmark i 2011, har ofte vidt forskellige baggrunde for at emigrere. Mange af dem vil have haft forskellige rejser hertil og dermed forskellige vandrehistorier i et kulturelt, politisk, socialt og religiøst perspektiv bag sig. Endvidere ser man hyppigt i dag, at folk genvandrer. Så hvor mennesker før typisk vandrede fra a til b, vandrer folk nu fra a til d til c til b osv. Før 1990 betød det at komme til et nyt land som bosætter samtidig en vis afskæring fra det liv, man kom fra. Det vil sige et tab eller i det mindste en kraftig reducere af sociale, kulturelle og politiske spor fra det samfund, man forlod. I dag er dette tab eller denne reducere

væsentligt begrænset. Med opfindelsen og udbredelsen af internettet (samt de dertil hørende sociale medier), billig telefoni og billige flybilletter er det for (ind)vandrere i det senmoderne samfund muligt at bevare disse spor samt kontakten til det sted, man er kommet fra. Dette betyder samtidig, at individet i superdiverse miljøer kan indgå i og hænge sammen med en bred vifte af sociale verdener og fællesskaber på samme tid (dette viser jeg eksempler på senere med min fokuspersion, Jamil, som kategoriserer sig selv som "dansker" og samtidig bevarer en vis forbindelse til sin families baggrund som arabiske indvandrere).

Udviklingen mod superdiversitet betyder, at forskellighed får tilføjet en række nye lag. Taler vi i dag om en kategori som en "17-årig dreng fra Amager", er vi stort set ikke i stand til at sige noget som helst om personen blot på den baggrund. Vi er ikke i stand til at sige, om han er født i Danmark, eller om hans forældre er født i Danmark. Hvis hans forældre er emigreret hertil, er vi heller ikke i stand til at sige på forhånd, om de er kommet til Danmark som arbejdere eller flygtninge eller noget helt tredje. Og vi er ikke i stand til at sige, hvilke sprog han kender til, hvilke sprog hans forældre kender til, endsige hvad han interesserer sig for osv.

Det etniske minoritetsparadigme, som historisk set har været anvendt til at beskrive det "multikulturelle" samfund (som indvandringen resulterede i), er ikke længere brugbart, når den etniske og kulturelle diversitet i nutidens Danmark skal beskrives. Vi kan ikke gå ud fra, at en indvandrer pr. definition er et resurssvagt individ, som skal hjælpes til at indgå i det danske velfærdssamfund. Der er med andre ord sket en diversifikation af "indvandrer"-kategorien. Dette er også en pointe, Vertovec når frem til, når han beskriver, hvordan indvandrere i London også er præget af (super)diversitet. Han viser blandt andet, hvordan somaliske indvandrere fordeler sig på så forskellige kategorier som:

Workers [...] Students [...] Spouses and family members [...]
Asylum-seekers and Refugees [...] Irregular, illegal or
undocumented migrants [...] New citizens.
(Vertovec 2007: 15-17)

Vertovec anvender opridset af inddelingen i de forskellige kategorier til at illustrere, hvordan der i superdiversiteten eksisterer mange

forskellige "indvandrere"-kategorier, som blandt andet i forbindelse med deres respektive sociale statusser er vidt forskellige. De omtalte somaliske indvandreres indgange til det britiske samfund er som følge heraf også vældig forskellige. På baggrund af dette konkluderer Vertovec, at simple etnicitetsbaserede tilgange er både uhensigtsmæssige og utilstrækkelige, når indvandreres individuelle behov skal behandles, eller når samfundets multikultur skal undersøges (Vertovec 2007: 17). Endvidere er ofte anvendte inddelinger af indvandrere efter oprindelsesland, sproglig baggrund eller religiøs baggrund ikke fyldestgørende, og vi kan ikke forvente, at vi i nutidens samfund kan give en minoritetsgruppe en fælles definition på baggrund af disse kategoriseringer. Sandheden er, at kategoriseringerne indgår i et dynamisk samspil med en lang række andre faktorer, hvilket efterlader den overordnede "indvandrer"-kategori med ringe forklaringskraft i sig selv. Det betyder, at forskellighed får tilføjet en række nye lag, hvilket stiller forskningsmiljøer og politiske beslutningstagere over for en udfordring. Det er en udfordring, som går på at undersøge de samfundsmæssige forandringer, så vi kan nå frem til en forståelse af, hvordan superdiversitet bryder med de traditionelle sociokulturelle og socioøkonomiske dimensioner i samfundet, samt hvordan vi får udviklet nye analytiske redskaber, som kan anvendes til at undersøge de superdiverse samfundsvilkår nærmere.

De forandrede indvandringmønstre og den medførte demografiske og sociokulturelle kompleksitet har effekt på mange niveauer af samfundet. Det betyder blandt andet, at individet i superdiverse miljøer har adgang til flere og ikke mindst mere forskellige ressourcer til at udtrykke og identificere sig med. Og det giver individer som Jamil, hvis familiemæssige baggrund er indvandring, en mulighed for at bevare en adgang og kontakt til diaspora-identitetsressourcer. Mængden af ressourcer og adgangen til disse er særlig varieret med hensyn til sprog. Unge i København vil i dag typisk kende sproglige træk associeret med dansk, svensk, tysk, arabisk, tyrkisk, engelsk, fransk og urdu og anvende disse træk flittigt i deres dagligdag. For dem udgør blandingen af disse træk den "almindelige" måde at tale på. Unge i det senmoderne samfund anvender således de ressourcer, som storbyens mangfoldighed stiller til rådighed for dem i kombination med deres egen sproglige baggrund. Dette kommer jeg nærmere ind på senere i dette kapitel i forbindelse med begrebet *metrolingualism* (Otsuji & Pennycook 2010: 246). Fordelingen af sproglige ressourcer på makroniveau er til dels forudsigelig, men i mønstre, som fører til

uforudsigelighed i det konkrete på mikroniveau. Internettet spiller også en væsentlig rolle i forbindelse med den sproglige og resurse-mæssige mangfoldighed og kompleksitet. De sociale netværk, som unge i dag er flittige brugere af, stiller en lang række resurser til rådighed for de unge, idet de på internettet kan bevæge sig frit rundt i et landskab, som er det samme, om deltagerne sidder i Danmark, England eller Australien. Disse unge (inklusive Jamil) bevæger sig socialt og sprogligt hele tiden i nye retninger og efterlader os med en opgave, som består i at finde teoretiske redskaber til at beskrive disse nye kulturelle og sociale mønstre. Dette kan vi blandt andet gøre ved at undersøge og beskrive de superdiverse vilkår, som disse unge vokser op under.

Superdiversitet giver sig altså til udtryk på både makro- og mikroniveau. Så for at undersøge den samt dens effekter nærmere har vi brug for begreber, som er dynamiske nok til at rumme sammenhænge mellem social struktur på makroniveau og sprog på mikroniveau. Dette tilbyder Jørgensen (fx. 2004, 2010) med sit begreb *sprogning*, hvilket jeg gennemgår i næste afsnit.

Sprog

Sprog defineret som afgrænsede størrelser indeholdende specifikke sproglige træk er sociokulturelle konstruktioner, og konstruktionerne er historisk, politisk og ideologisk forankrede (Heller 2007, Makoni & Pennycook 2008, Jørgensen 2010, Otsuji & Pennycook 2010 m. fl.).

If we understand, organize and draw on those resources as belonging to whole, bounded systems we call 'languages', it is because that notion makes sense in the context of the ways language has been bound up in ideologies of nation and state since the nineteenth century.

(Heller 2007: 1)

At anskue sprog som tællelige størrelser og knytte dem til specifikke nationer og stater har rødder i nationalromantikkens ideologier om én nation, ét folk, ét sprog og én kultur. Det vil sige, at når sprogbrugere opfatter arabisk, dansk, fransk og swahili som fastlagte afgrænsede størrelser, er årsagen ikke strukturelle forskelle, men derimod et (ikke nødvendigvis bevidst) udtryk for en nationalromantisk ideologi, som historisk set har præget det vestlige moderne samfund. De ideologisk og politisk definerede grænser mellem sprogene udgør effektive

hegemoniske værktøjer, som (kan) bruges til at undertrykke, stigmatisere og fremmedgøre mennesker. Det har vi set eksempler på i Danmark i forbindelse med afskaffelsen af tilbudet om modersmålsundervisning og den tilhørende statsstøtte. Moderne nationalistiske ideologier styrker således dette (gammeldags) syn ved at anskue diverse minoritetssprog som en trussel mod national kulturel ensrettethed, og det er et historisk faktum, at nationer og stater stræber mod at artikulere kulturel og sproglig uniformitet frem for diversitet (Pujolar 2007).

Det sprogsyn, som Heller beskriver, har endvidere ført til betegnelser som "etsprogede" og "tosprogede" – begreber, som (til tider) bruges til at beskrive en eller flere personers kendskab og adgang til *forskellige tællelige sprog*. At beskrive personer som etsprogede eller tosprogede antyder, at der findes en klar grænse for eller definition på, hvornår man kan et sprog. Dette er imidlertid problematisk at afgøre ud fra objektive kriterier. Kan man fx et sprog, når man kan forklare taxachaufføren, hvor man skal hen, når man kan spørge om vej, eller skal man kunne føre en samtale i et vist antal minutter? Problemet med disse betegnelser er også, at de taler ud fra et perspektiv, som forudsætter, at der findes klare grænser mellem sprog og derfor også klare grænser mellem etsprogedes og tosprogedes kompetencer. Ud fra et sprogteoretisk perspektiv er denne opdeling ligeledes tvivlsom. Der findes nemlig ingen strukturelt sproglig metode til at afgøre, hvornår et sprog begynder, og et andet slutter.

Når jeg i det følgende og i resten af min afhandling taler om sprog, er det derfor i betydningen *menneskers forestilling om afgrænsede sammenhørende sæt af sproglige træk* – ikke som opdelelige strukturer.

At karakterisere Amagerprojektets deltagere som etsprogede og tosprogede ville ikke være hensigtsmæssigt set i forhold til, hvordan de navigerer sprogligt igennem deres hverdag både på og uden for skolen. Disse unge anvender i deres sproglige praksisser træk associeret med forskellige sprog som dansk, arabisk og engelsk, men også gadesprog, stilet og integreret (jeg beskriver gadesprog, og stilet- og integreret tale i kapitel 5). De sammenhænge og kontekster, de sproglige træk indgår i, har indflydelse på, hvilke træk deltagerne associerer med hvilke sprog. Nogle sproglige træk kan således sagtens associeres med flere forskellige sprog, ligesom de unge problemfrit

anvender træk associeret med sprog, hvorfra de kun kender få træk, hvis overhovedet flere end ét. Derfor har vi behov for et dynamisk sprogsyn, som er i stand til at tage højde for, at sproglige træk kan betyde noget forskelligt i forskellige sammenhænge. Det tilbyder blandt andre Jørgensen (fx 2004, 2010) med sit begreb sprogning:

We are all languagers, and what we do when we use the uniquely human phenomenon of language to grasp the world, change the world, and shape the world, is *languaging*.
(Jørgensen 2004: 13)

Det, mine deltagere gør, når de indgår i verbal interaktion med andre personer, er at *sproge*. Verbet *at sproge* betegner, hvordan sprogbrugere aktivt anvender sprog til at ændre, skabe og forstå deres verden. Man kan så vælge kun at anvende træk associeret med ét sprog i en given situation, hvis man mener, at dette vil tjene ens kommunikative formål, men man kan også vælge at anvende træk associeret med to eller flere forskellige sprog. En samtale, hvor man anvender træk associeret med ét sprog, har traditionelt været beskrevet som en etsproget samtale. Denne måde at tale på er imidlertid kun én form for sprogning. I superdiverse miljøer er den endvidere sjælden. Når unge i superdiverse miljøer taler med hinanden, vil man ofte opleve, at de anvender træk associeret med flere forskellige sprog i samme produktion. Til denne form for sprogbrug foreslår Jørgensen (2010) og Møller (2009, 2011) begrebet *polysprogning*, der defineres som:

Brug af sproglige træk uanset, hvordan de er associeret med forskellige sprog, varieteter osv. Dette inkluderer brug af træk associeret med sprog, som brugeren ikke kender mange træk fra (om overhovedet andre). Det inkluderer også brugen af træk, som ikke er associeret med noget sprog overhovedet.
(Møller 2011: 30)

Polysprogning er et godt eksempel på, hvordan superdiversitet giver sig til udtryk på mikroniveau. Sprogbrugere i superdiverse miljøer har sproglige resurser associeret med mange forskellige sprog til rådighed, og de anvender blandt andet disse i deres identitetsarbejde. Sådant en adfærd, hvor man inden for samme sproglige produktion anvender forskellige træk associeret med forskellige sprog, findes der således talrige eksempler på både herhjemme og i udlandet (bl. a. Rampton

2006, Jørgensen 2010, Stæhr 2010, Ag 2010 og Otsuji & Pennycook 2010). Disse undersøgelser konkluderer alle det samme, nemlig, at en sådan adfærd ikke kan karakteriseres som sprogligt afvigende, idet den tjener samme formål som andre former for sproglig produktion som formidling af et indhold, hilsener, forhandling af sociale relationer, og hvad sprog nu ellers bruges til. Den polylinguale sprog-norm er således et teoretisk opgør med den traditionelle måde at anskue og arbejde med sprog på. Den stiller sig kritisk over for ideen om skarpt optrukne grænser mellem sprog, stile, lektion osv., ligesom den stiller sig kritisk over for begreber og betegnelser som etsproget, tosproget og flersproget. Hvad der karakteriserer disse normer for sproglig kompetence og adfærd, beskriver Jørgensen her:

Norms of linguistic behavior

the monolingualism norm

persons with access to more than one language should be sure to master one of them before getting into contact with the other.

the double monolingualism norm

persons who command two languages will at any given time use one and only one language, and they use each of their languages in a way that does not in principle differ from the way monolinguals use the same language.

the integrated bilingualism norm

persons who command two languages will employ their full linguistic competence in two different languages at any given time adjusted to the needs and the possibilities of the conversation, including the linguistic skills of the interlocutors.

the poly-lingualism norm

language users employ whatever linguistic features are at their disposal to achieve their communicative aims as best they can, regardless of how well they know the involved languages; this entails that the language users may know – and use – the fact that some of the features are perceived by some speakers as not belonging together.

(Jørgensen 2010: 145)

Metrosprogethed

Forbindelsen mellem polysprogning og superdiversitet har også paralleller til Otsujis & Pennycooks (2010) begreb *metrolingualism*. Her er det også anvendelsen af sproglige træk associeret med forskellige sprog, der fokuseres på. Begrebet beskrives således:

Metrolingualism describes the way in which people of different and mixed backgrounds use, play with and negotiate identities through language; it does not assume connections between language, culture, ethnicity, nationality and geography but rather seeks to explore how such relations are produced, resisted, defied or rearranged.

(Otsuji & Pennycook 2010: 246)

I begrebet metrosprogethed er det positionering og samspillet mellem de resurser, som omgivelser og livshistorier stiller til rådighed, der er kernen. Det beskriver således, hvordan sprogbrugere anvender de resurser, byen i overordnet forstand stiller til rådighed for dem i deres sproglige produktioner og identitetsarbejde. Man kan altså anvende Otsujis og Pennycooks definition til at pointere og konkludere, at det ikke kun er på makroniveau, at man finder den bevægelse, Vertovec beskriver som en "[...] diversification of diversity" (Vertovec 2006: 3). Det er i lige så høj grad i daglig interaktion, hvor mennesker anvender og udnytter de sproglige resurser, de har til rådighed, til at undersøge, udfordre og omarbejde traditionelle forbindelser mellem sprog, oprindelsesland, etnicitet, religion osv. Det hele peger samtidig tilbage på forbindelsen mellem social struktur på makroniveau og sprog på mikroniveau. Og ligesom Jørgensens (2004) sprogningsbegreb er i stand til at rumme disse forbindelser, er Blommaerts (2005) måde at anskue begrebet identitet kendetegnet ved samme dynamik. Den senmoderne forståelse af identitetsbegrebet, som Blommaert blandt andre repræsenterer, og som danner den teoretiske ramme for mine analyser, gennemgår jeg i det følgende.

Identitet

Inden for de videnskabelige discipliner, som beskæftiger sig med identitet, er der efterhånden bred enighed om, at identitet ikke er noget vi *har*, men noget vi *konstruerer*. Vi er alle i stand til at konstruere mange forskellige identiteter i forskellige sammenhænge. Disse synspunkter er centrale i det senmoderne syn på begrebet. Her karakteriseres identitet som en dynamisk størrelse, og dette syn ad-

skiller sig således fra den traditionelle og essentialistiske forståelse af begrebet, hvor identitet anskues som en iboende statisk kvalitet placeret i individet. Ifølge flere teoretikere (bl. a. Blommaert 2005, Bucholtz & Hall 2005 og Agha 2007) konstitueres identitet(er) gennem social handling.

I would propose that we see identity [...] as *particular forms of semiotic potential, organised in a repertoire*.

(Blommaert 2005: 207, kursiv i original)

Med definitionen på identitet som semiotisk potentiale argumenterer Blommaert (2005) for, at identitet er noget, vi kontinuerligt konstruerer, forhandler og tilskrives i kommunikationen med andre mennesker. Ifølge Blommaert skal termen *repertoire* illustrere, hvordan vi som sociale væsener kan trække på forskellige identitets-træk i enhver given kommunikationssituation, samt at vi er i stand til at påtage os mange forskellige identiteter, når vi indgår i enhver form for semiotisk aktivitet. Alle de handlinger, vi udfører, når vi er sammen med andre, siger på en eller anden måde noget om, hvem vi er, hvad vi er, og hvem vi gerne vil være (Blommaert 2005: 203). Bucholtz og Hall (2005: 586) lægger sig tæt op ad Blommaerts syn på begrebet, idet de definerer identitet som: "[...] the social positioning of self and other". Bucholtz og Hall kalder ligesom Blommaert identitet for et resultat af interaktionel forhandling og tilslutter sig dermed forståelsen af begrebet som en dynamisk størrelse, der kommer til udtryk og får tilføjet mening gennem social handling. Disse teoretikere mener, at vi for at være i stand til at belyse og forstå identitet må tage udgangspunkt i kommunikationssituationen, da identitetsarbejdet først og fremmest foregår her. På trods af at være organiseret i individet skal identitetstræk imidlertid ikke forstås som udelukkende individuelt produceret eller som udtryk for noget, som allerede er der. De skal i stedet forstås som inter-subjektivt produceret og dermed noget, som opstår i samspil mellem mennesker. Identiteter og identitetstræk bliver ikke blot konstrueret af individet – de tilskrives også individet af andre. Dette er en væsentlig pointe både hos Blommaert og hos Agha.

[...] when one's self-conception (or rather, a given time bound version of it) becomes fixed or definite for a while, it is only relevant to social life insofar as it is perceivable by others.

(Agha 2007: 233-234)

For at en identitet kan gøres gyldig og kan tilskrives et individ, kræver det en eller anden form for genkendelse eller anerkendelse af andre. Med denne antagelse tilføjes et relationelt og dialogisk perspektiv til identitetsarbejdet, idet det er noget, der sker mellem mennesker. Dette peger igen på interaktionen som platform for identitetsarbejdet.

En anden væsentlig pointe hos Blommaert er, at sprog ligesom identitetsbegrebet er dynamisk og ikke blot skal tillægges en *referentiel* funktion som i den strukturalistiske tænkning hos eksempelvis Saussure (1916) og Chomsky (1957), men også en *indeksikalsk* funktion (Blommaert 2005: 11). Kommunikation producerer ifølge Blommaert ikke kun referentiel mening, den producerer også indeksikalsk mening eller social mening. Gennem indeksikalitet tegnes der i enhver given interaktion spor mellem, hvad der bliver sagt, og situationen eller konteksten, hvori det bliver sagt. Alle ytringer siger således noget om personen, som ytrer dem, såvel som noget om situationen og den sociale kontekst. Denne iagttagelse anvender Blommaert til at konkludere, at alle identitetstræk og identitetstilskrivninger af kulturelle, sociale eller kontekstmæssige årsager er mere relevante og gyldige i nogle situationer end i andre. I forbindelse med individets muligheder for at konstruere forskellige identiteter skiller Blommaerts syn sig dermed ud fra andre senmoderne syn på identitet og identitetsarbejde, når han konkluderer, at der kan være begrænsninger i forhold til, hvilke identiteter vi har mulighed for at trække på afhængigt af, hvilken sammenhæng, vi indgår i.

[...] people are not entirely free in semiotic work [...] That means that they carry with them different capacities for articulating inhabitable group identities and attributing ascriptive categorical identities, capacities that may work well in one environment but fail in another.
(Blommaert 2005: 206)

Mulighederne for individets identitetsarbejde er altså ikke ubegrænsede, og globalisering og superdiversitet er i denne forbindelse forstærkende omstændigheder, idet mødet mellem mennesker med forskellige opfattelser af sociale sammenhænge gør, at bestemte identitetskonstruktioner eller markører ikke bliver forstået eller gjort relevante og gyldige for alle mennesker. Blommaert anlægger således et diskursanalytisk perspektiv på identitetsarbejdet, som trækker en

forbindelse mellem sprog på mikroniveau og social struktur på makroniveau. Et eksempel på identitetstræk, som ikke opfattes ens i alle kontekster, kunne være min højde på 1 meter og 90 centimeter. Den bliver gjort til et væsentligt identitetstræk, når jeg er i Japan, hvor gennemsnitshøjden er under 1 meter og 70 centimeter, hvorimod den ikke på samme måde gøres relevant i Danmark, hvor min højde blot anses for at være lidt over gennemsnittet og derfor ikke får mig til at skille mig ud i denne henseende. Lokalt gyldige identitetstræk kan altså ikke problemfrit overføres til nye kontekster, fordi de signalerer forskellig indeksikalitet forskellige steder. Derfor kan folk heller ikke frit påtage sig enhver identitet, ligesom man kan opleve at blive tilskrevet identiteter, man ikke ønsker, af andre (Coupland 2007). Samtidig er ethvert individ yderligere begrænset af sin adgang til semiotiske resurser. Adgangen varierer fra person til person og efterlader dermed alle med forskellige semiotiske potentialer i forhold til deres identitetsarbejde (Blommaert 2005: 13), ligesom folk kan have adgang til semiotiske resurser, uden at de kan bruge dem, fordi det ikke er socialt acceptabelt der, hvor de er.

Fordelene ved at anskue identitet(er) som udtryk for (for)handling frem for en iboende kvalitet er mange. Det giver os blandt andet mulighed for at nå frem til nye forståelser af begreber som etnicitet, etnisk gruppe, kultur, sprog, sprogsamfund og nation. Som analytiske redskaber bliver de således mere fleksible, men også mere robuste i senmoderniteten. Alle disse begreber udgør i det meste af den offentlige debat essentialistiske identitetskategorier, som bliver anvendt til at (re)producere diskurser i samfundet, når de bruges til at generalisere og dermed tillægge diverse befolkningsgrupper fælles identiteter på baggrund af en fælles hudfarve eller et fælles sprog. Vi ser ofte både i medierne og i det politiske spil, at mennesker deles op efter oprindelsesland, hudfarve, etnisk baggrund eller religion og på baggrund af denne opdeling tillægges fælles værdier og fælles måder at være på. Mit perspektiv er imidlertid, at disse identitetskategorier indgår i et dynamisk samspil med en lang række andre faktorer, hvilket efterlader kategoriseringerne med ringe forklaringskraft i sig selv. Det så vi også i eksemplet fra Vertovecs undersøgelser med de somaliske indvandrere i London (se afsnittet om superdiversitet).

Teoretiske perspektiver

Med anskuelsen af identitet som noget, der konstrueres gennem social handling – herunder sprogbrug – er vi i stand til at gøre op med disse

(mis)forståelser. "When starting from a semiotic point of departure, such concepts are empirical, that is, they cannot be used a priori anymore" (Blommaert 2005: 204). Hvis vi accepterer præmissen om, at for eksempel etnicitet og medlemskab af et givet sprogsamfund konstrueres gennem semiotisk aktivitet, bliver vi selvsagt nødt til at undersøge den semiotiske aktivitet, gennem hvilken begreberne tillægges mening, for at nå frem til en forståelse af dem. Således giver dette os mulighed for at undersøge og behandle begreber på baggrund af, hvordan de optræder og tillægges mening frem for på baggrund af allerede eksisterende diskursive forestillinger. Studier som Madsens (2008) og Stæhrs (2010) er eksempler på dette. Gennem analyser af identitetsarbejdet hos senmoderne storbyunge med minoritetsbaggrund gør de op med nogle af de makrodiskursive forestillinger, der eksisterer om denne "type" unge i det danske samfund. De illustrerer således, hvordan det stereotype billede af disse unge, som defineres på baggrund af hudfarve, sprog og etnisk baggrund, er alt for unuanceret i forhold til, hvordan virkeligheden ser ud, og vi lærer (blandt andet), at man sagtens kan kombinere det at være gadesmart med at være seriøs i skolen. Studier som disse kan hjælpe os til at nå frem til nye forståelser af sociale og kulturelle mønstre i det senmoderne samfund, og samtidig understreger sådanne studier væsentligheden i at forstå, hvorledes indeksikaliteten har central betydning i forbindelse med konstruktion og tilskrivning af identiteter som sociokulturel praksis. "Indexical meaning is what anchors language usage firmly into social and cultural patterns" (Blommaert 2005:12).

Agha (2007) er inde på det samme i sin beskrivelse af, hvorledes identitetsbegrebet i den traditionelle forstand ingen forklaringskraft har i sig selv, ligesom han ønsker at betone det performative aspekt i begrebet (Agha 2007: 235). Agha fremhæver, at forskellige ting som *en hat*, *en bil* eller *en accent* kan have forskellige betydninger og forståelser i forskellige kontekster i en argumentation for, at vi derfor ikke skal fokusere på tingene eller personerne alene, men derimod på de handlinger, hvori de to forbindes og spiller sammen, samt konteksten, hvori dette sker. Hvad der fremsiges i interaktion, har sociale medbetydninger. Personer er således i stand til at udtrykke tilhørsforhold og forme og bibeholde gruppeidentiteter i socialt relationelt og dynamisk identitetsarbejde ved hjælp af distinkt udtale af ord og lyde (Rampton 1995). Dette gør sig gældende helt ned til de mindste elementer af tale, som potentielt bærer stor betydning som

gruppe- og identitetsmarkører, "What from a purely linguistic perspective may count as minor distinctions can often, for largely ideological reasons, attain great social import as badges of identity" (Gumperz 2003: 110). Således er kun få sproglige træk nødvendige for at fremhæve brede sociale konnotationer af forskellige måder at tale på.

I kapitel 3 (afsnittet "Roller og positioner i felten") beskrev jeg Zimmermans (1998) opdeling i diskursive, situerede og transportable identiteter, som også kan relateres til, hvorledes identitetsmarkører i lokale kontekster udgør effektive midler i konstruktionen af sociale fællesskaber og gruppeidentiteter. Her illustrerede jeg, hvordan jeg i min tilgang til mine deltagere var begrænset af blandt andet min fysiske fremtoning. Ligeegyldigt, hvor meget jeg ønskede at indgå på lige fod med dem i deres hverdag, var der identitetstræk, som var umulige for mig at påtage og blive tilskrevet. Dette skyldtes dels sværhedsgraden i at navigere rundt imellem de forskellige identiteter, dels skyldtes det konteksten, som eksempelvis placerede alle over sytten år uden for elevidentiteten. Zimmerman (1998) anser imidlertid først *transportable* identiteter for at være relevante for samtalen, når samtaledeltagere orienterer sig mod dem, hvilket ifølge hans terminologi dermed gør dem til *situerede* identiteter. Jeg vil i modsætning til dette behandle mine deltageres identitetsarbejde med antagelsen af, at der også eksisterer identiteter uden for samtalen, som kan have indflydelse på, hvad der sker i samtalen. Med denne etnografiske og diskursanalytiske tilgang til identitetsarbejdet lægger jeg mig således op ad Blommaerts (2005) syn, idet jeg mener, at transportable identiteter også kan have indflydelse på, hvad der sker i samtalen, selvom deltagerne ikke orienterer sig direkte mod dem.

Det senmoderne syn på identitet, som jeg tilslutter mig i min behandling af begrebet, kan opsummeres således:

Identitet er først og fremmest et resultat af interaktionel forhandling. Det er et resultat både af den enkeltes eget identitetsarbejde og andres opfattelser og repræsentationer. Endelig er det et resultat af større ideologiske processer og strukturer (Bucholtz & Hall 2005: 585).

På baggrund af dette kan vi konkludere, at den senmoderne forståelse af identitet inkluderer en anskuelse af identiteter som dynamiske og performative størrelser, der optræder og får tilføjet mening i inter-

aktionen mellem mennesker. Som sociale individer har vi ved hjælp af vores semiotiske potentiale mulighed for at konstruere, forhandle og tilskrive hinanden identiteter samt at skifte mellem forskellige identitetstræk. Som Blommaert (2005) også konkluderer, betyder dette, at identitetsarbejde først og fremmest kommer an på detaljerne i samspillet mellem mennesker, mens de store allerede eksisterende sociokulturelle kategorier som sort vs. hvid, mand vs. kvinde, dansker vs. indvandrere kun fortæller en del af historien. Operationaliseringen af identitetsbegrebet som semiotisk potentiale organiseret i individet hænger udmærket sammen med den polylinguale sprognorm, ligesom vi kan drage paralleller mellem mine deltageres sproglige adfærd og superdiversiteten, idet både lokale og globale identiteter bringes i spil (se kapitel 6 og 7). Samspillet mellem det globale og det lokale har endvidere mange paralleller til min forståelse af etnicitetsbegrebet, som jeg gennemgår i dette kapitels sidste afsnit.

Etnicitet

I det følgende afsnit gennemgår jeg den forståelse af begrebet etnicitet, som danner det teoretiske grundlag for mine analyser. Jeg præsenterer her etnicitet(er) som en underkategori af identitet(er). Det vil sige, at jeg anskuer etniciteter som noget, mennesker gennem social handling kan konstruere i forskellige situationer på linie med andre identiteter. Dog anskuer jeg ikke etniciteter som det samme som identiteter men som en art af identiteter. Jeg mener, at der eksisterer nogle kriterier for, hvornår man kan tale om etniciteter frem for identiteter, og at disse kriterier er forankret i familiemæssige spor.

I en undersøgelse af det engelske samfunds demografiske udvikling introducerede Stuart Hall i slutningen af 1980'erne begrebet *nye etniciteter*. Hall (1991, 1992) identificerer kollektive sociale identiteter i relation til specifikke historiske processer, og han tager udgangspunkt i en udvikling i Storbritannien, der begyndte efter 2. verdenskrig. Han beskriver, hvordan indvandringen af "sorte" gennem 1950'erne og 1960'erne ændrede landets sociale, økonomiske og politiske liv. Politiske kræfter formede i tiden efter 2. verdenskrig en fælles identitet for nationen, som sorterede alle indvandrere (de "sorte") fra. Derfor måtte disse mennesker selv finde en identitet, og Hall (1991: 52) karakteriserer denne søgen som: "[...] a search for roots". I kraft af, at ikke alle indvandrere i Storbritannien, som kom til landet efter krigen, blev inkluderet i *den samlede nation*, var nogle af dem nødsaget til at finde deres eget ståsted, og dermed blev de *nye etniciteter* formet. Hall illustrerer også, at kategorien "sort" i denne

sammenhæng ikke har med farve at gøre. Det er en historisk, politisk, kulturel og social kategori med diskursiv slagkraft.

Der er mange paralleller mellem Halls "sort"-kategori og "indvandrer"-kategorien i Danmark. I offentlige diskurser i Danmark fungerer indvandrer-kategorien også som et politisk værktøj. Den anvendes på samme måde som kategorien "sort" til at stigmatisere og fremmedgøre individer og befolkningsgrupper på baggrund af historiske processer – illustreret ved, at mange af de mennesker i Danmark, der i den offentlige diskurs kategoriseres som indvandrere, er født og opvokset i Danmark. Som en definition på enkeltpersoner og befolkningsgrupper har kategorien "indvandrere" således en historisk forankring, som ikke tager højde for, om man er født i Danmark. Kategorien får tilføjet mening gennem ideologiske diskurser, som peger tilbage på nationers og staters historiske fokus på kulturel uniformitet frem for diversitet. Det er processer som disse, der ifølge Hall fører til de nye etniciteter. Man kan diskutere, om det stadig giver mening at kalde disse befolkningsgrupper (i Danmark) "nye" i 2011, men det er ikke det væsentlige i denne sammenhæng. Det væsentlige er, at de historiske processer har resulteret i, at begreber som etnicitet og følelsen af at høre til i dag er komplekse og mangefacetterede størrelser. Vertovec (2007: 5) beskriver dette således: "Belonging, loyalty and sense of attachment are not parts of a zero-sum game based on a single nation-state or society". Mange af de "sorte" mennesker, som Hall omtaler, har siden 2. verdenskrig ført deres familieband videre i Storbritannien, og deres børn og børnebørn kan derfor kalde sig indfødte briter. Samtidig har efterkrigstiden og den dominerende nationalromantiske ideologi bevirket, at mange af dem stadig holder fast i deres familiemæssige rødder som indvandrere. Og det er her, at det interessante ved begrebet etnicitet set i et senmoderne perspektiv opstår. Nemlig i denne spænding mellem den nationalromantiske tanke om den samlede nation og den superdiverse udvikling på samfundsniveau. Som Hall beskriver det med de "sorte" i England:

Third generation young black men and women know they come from the Carribean, know that they are black, know that they are British. They want to speak from all their identities.
(Hall 1991: 59)

Tanken bag dette citat kunne også sagtens overføres til danske tilstande. Som jeg viser i mine analyser (se kapitel 6 og 7), findes der også eksempler i Danmark på, at efterkommere af indvandrere bibeholder en kontakt til deres rødder rundt omkring i verden og anvender denne som en resurse i deres identitetsarbejde. Komplexiteten og dynamikken bliver med andre ord en resurse i sig selv.

Etniske identiteter

På trods af Halls forsøg på at lære verden om de *nye* etniciteter, bliver begrebet etnicitet i offentlige diskurser til stadighed ofte anskuet og omtalt som en statisk ensidet størrelse og noget, der kan defineres på baggrund af fysiske karakteristika som eksempelvis hudfarve, hvilket blandt andet fører til kategorier som "sorte" og "perkere". Her fastlægges etnicitet på baggrund af kriterier, som er racemæssige, sproglige, religiøse og/eller baseret på geografisk herkomst. Set ud fra dette perspektiv er etnicitet givet og behandles som et historisk faktum. Dette syn tillader os at skelne mellem etniske grupper og andre former for gruppetilhørsforhold som klubber og samfund, eller i Harris' (2006) tilfælde tilhørsforhold til globale ungdomskulturer. Problemet med denne tilgang er imidlertid, at den ikke til fulde forklarer, hvordan etnicitet bevares gennem generationer i hurtigt skiftende sociale og kulturelle kontekster. Edwards (1995: 126-127) karakteriserer "The North American immigrant experience" som et oplagt eksempel på dette teoretiske problem. Hans pointe er, at en følelse af et gruppetilhørsforhold sagtens kan vare ved længe efter, at synlige og håndgribelige forbindelser til tidligere generationer er væk.

De begrænsende, determinerende og makrodiskursive kategoriseringer (som fx sorte og perkere) kan man undgå ved at fokusere på det auditive frem for det visuelle. Dette er en væsentlig pointe hos Harris (2006), der ligesom Hall har undersøgt etnicitetsbegrebet i forbindelse med et studie af udvalgte unge mennesker i England. Harris (2006: 91) opfordrer til at "tænke med ørerne frem for med øjnene", da han mener, at man på denne måde når frem til en bedre og mere fyldestgørende forståelse af etnicitetsbegrebet. I sociale diskurser vil udseendet i de fleste tilfælde være en væsentlig og markant markør, som siger noget om, hvem vi er. Men vælger vi at bruge fx en bestemt hudfarve til at betegne et individ eller en gruppe af individer, sættes disse personer i en fastlåst ramme, som er umulig for dem at bryde ud af. Vælger vi derimod at fokusere på den sociale og kulturelle praksis, som udgøres af et individs sprogbrug, formår vi

at holde kategorierne åbne frem for lukkede. Dette giver os således en langt mere dynamisk og konstruktiv analytisk ramme til at undersøge et individs etnicitet(er). På den måde opnår vi et mere retvisende billede af, hvordan etniciteter konstrueres og konstitueres.

I sin undersøgelse finder Harris (2006: 112) (mindst) tre strenge i sine deltageres etniciteter, og disse er:

1. Den lokale forankring, som er karakteriseret ved de unges tilknytning til det land/det område, de lever i,
2. den globale traditionelle forankring eller de unges diasporaforbindelse, som er markeret ved sproglig og kulturel tilknytning til hjemlandet,
3. og de samtidige globale praksisser, der deles af unge over hele verden

Harris (2006: 90) forklarer sin tilgang til etnicitet på følgende måde: "Paying attention to the way in which people use language, and to their perceptions of how they and their peers use language is fundamental to developing an understanding of how cultures and ethnicities are constituted and enacted". Således repræsenterer Harris et syn på etnicitet(er), som gør op med den stereotype og makro-diskursive behandling af begrebet, og behandler det som noget, der (kan) forklares ud fra subjektive kriterier. Harris' (2006) definition beror på, at etnicitet er noget, man giver udtryk for gennem sprog, og sat på spidsen noget, man føler. Dermed forbinder han en subjektivitet til begrebet og fokuserer mest af alt på konstruktionen af gruppe-tilhørsforhold, når han beskriver sine deltageres etniciteter. Det tillader ham derfor også at karakterisere de unges tilhørsforhold til globale ungdomskulturer som et etnicitetstræk. Problemet med en alt for subjektiv tilgang er imidlertid efter min mening, at det kan føre til mere eller mindre arbitrære definitioner, hvor etnicitet ikke er andet end tro og dermed ikke baseret på familiemæssige bånd. Dette er problematisk, da det i mit perspektiv netop er de familiemæssige bånd og den familiemæssige herkomst, som afgør, om man kan karakterisere identiteter som etniciteter.

Jeg er inspireret af måden, hvorpå Harris (2006) anskuer etnicitetsbegrebet ud fra et perspektiv, der beskriver etnicitet som noget, man konstruerer gennem sprog. Det er således også denne fremgangsmåde, jeg anvender i min afhandling, ligesom det samtidig drager

paralleller til min teoretiske forståelse af, hvad identiteter er. Harris' strenge peger på, at etnicitet ikke er en statisk størrelse placeret inde i individet. Som han viser, er hans deltagere i stand til at udtrykke og konstruere flere facetter og aspekter af deres respektive etniciteter, hvilket hænger udmærket sammen med både Halls *nye etniciteter* og mit begreb om individet i det senmoderne samfund. Jeg anskuer således etniciteter som en art af identiteter. Det vil sige noget dynamisk, som konstrueres af individet gennem social handling. Det kan anvendes som identitetstræk på linie med andre identiteter afhængig af, hvordan man ønsker at fremstå i forskellige situationer. Men det er samtidig en væsentlig pointe i min forståelse og behandling af begrebet, at der *må* være en forbindelse baseret på historiske forhold, fx aner eller såkaldte "rødder", før man kan karakterisere en identitet som en etnicitet. På denne måde adskiller min behandling af etnicitet(er) sig fra Harris' (2006), og jeg anskuer dermed heller ikke mine deltageres eventuelle tilhørsforhold til globale ungdomskulturer som et etnicitetstræk.

Min forståelse og behandling af etnicitetsbegrebet ligger dermed på linie med Edwards' beskrivelse.

Ethnic identity is allegiance to a group – large or small, socially dominant or subordinate – with which one has ancestral links. There is no necessity for a continuation, over generations, of the same socialization or cultural patterns, but some sense of a group boundary must persist. This can be sustained by shared objective characteristics (language, religion, etc.), or by more subjective contributions to a sense of 'groupness', or by some combination of both. Symbolic or subjective attachments must relate, at however distant a remove, to an observably real past. (Edward 1995: 128)

Etniciteter er kollektive sociale identiteter, som har forbindelse til en familiemæssig baggrund. Disse identiteter skal endvidere være forankret i en eller anden form for gruppetilhørsforhold. Samtidig er det en væsentlig pointe i min forståelse af begrebet, at etniciteter eller etniske identiteter *må* være forbundet med forfædremæssige forhold, idet jeg ellers ikke ser nogen grund til at definere dem som etniciteter frem for som andre former for identiteter.

Det globale i det lokale

I mine analyser er jeg inspireret af Harris' to første strenge (2006: 112). Jeg vil imidlertid også nuancere dem. De to strenge fungerer udmærket som overordnede aspekter af begrebet etnicitet. Jeg vil imidlertid påstå, at de enkelte strenge indeholder flere facetter, end Harris' definition antyder. Således viser jeg i mine analyser, at den lokale streng og den globale traditionelle streng indeholder flere aspekter hos min fokuspersion, Jamil, hvorfor jeg foreslår en udvidelse af disse strenge. Harris viser, at hans deltagere har etniciteter i den traditionelle forstand med sig fra deres familiemæssige baggrunde til deres liv som briter i Storbritannien, og at de dermed giver udtryk for både en britisk og en asiatiske etnicitet. Dette kan jeg også genkende hos Jamil og hos mange af mine andre deltagere. Problemet er imidlertid, at Harris med sine definitioner ikke tager højde for, at hans deltageres diasporaforbindelser får tilføjet ny mening, når hans deltagere orienterer sig mod dem som "briter" i Storbritannien. Jeg vil derfor i min afhandling argumentere for, at mine deltageres diasporaforbindelser ikke bare produceres i kraft af deres etnicitetskonstruktioner, men at de reproducere i en lokal kontekst og dermed tilføjes ny mening. Derfor forekommer det mig (for) unuanceret blot at karakterisere disse aspekter af mine deltageres etniciteter som en diasporaforbindelse i den traditionelle forstand.

Mit perspektiv på begrebet etnicitet er, at der eksempelvis i Jamils tilfælde eksisterer en dialektik mellem det lokale og det globale, som er konstant, og som ikke blot er kendetegnende for etnicitetsbegrebet, men også for de superdiverse miljøer, han befinder sig i. Det skal forstås således, at etniciteter (ligesom andre kategorier) ikke bare bevæger sig som statiske størrelser gennem lande- og kontinentgrænser, når folk flytter fra et sted til et andet. De er derimod dynamiske størrelser, som får tilføjet ny mening i det senmoderne samfunds demografiske (super)diversitet. Pennycook (2007) beskriver, hvordan vi er nødt til at forstå og tage højde for dette, når vi undersøger etnicitet og andre sociokulturelle kategorier.

Taken for granted categories such as [...] ethnicity, nation [...] identity [...] language or power must be understood as contingent, shifting and produced in the particular, rather than having some prior ontological status.
(Pennycook 2007: 39)

Man kan anskue etnicitet som et transnationalt og transkulturelt produkt, og ligesom andre transnationale og transkulturelle produkter, nøjes etniciteter, som "kommer" udefra set i et nationalt perspektiv, ikke bare med at erstatte de lokale – de bliver omformet og givet ny mening (Connel & Gibson 2003: 191). Når Jamil eksempelvis orienterer sig mod en etnicitet med rødder i sin familiemæssige baggrund som palæstinenser, vil jeg mene, at dette ikke blot kan karakteriseres som et udtryk for en diasporatilknytning. Jamil er født, opvokset og bosiddende i Danmark, så når han konstruerer en etnisk identitet som palæstinenser, konstruerer han samtidig ny mening ind i kategorien "palæstinenser". Samtidig er Jamil en del af og i kontakt med så mange forskellige sociale og kulturelle spor i de superdiverse miljøer, han færdes i i sin hverdag, at identiteter som dansker, palæstinenser og libaneser aldrig er entydige, men mangefacetterede, dynamiske og komplekse identiteter. Samtidig er det en væsentlig pointe i denne afhandling, at Jamil, som har familiemæssige bånd til Palæstina og Libanon, ikke bare bærer disse bånd med sig i sin sociale hverdag i Danmark. Når han orienterer sig mod dem, reproducerer han en palæstinensisk eller libanesisk etnicitet som en identitet i "nye" lokale kontekster. Jeg behandler således etnicitetsbegrebet som en flydende og dynamisk størrelse, som bevæger sig gennem tid og sted, samfund og nationer, samtidig med at den bliver konstrueret, lokaliseret, gjort indfødt og reproduceret i det lokale.

Kapitel 5. Jamil og mine andre deltagere

I dette kapitel giver jeg et portræt af min fokuspersion Jamil og beskriver hans familiemæssige baggrund. Jeg gennemgår også hans beretninger om sin sprogbrug og inddrager i den forbindelse mine andre deltagere i en gennemgang af det, mine deltagere kalder "integreret", "gadesprog" og "stilet" tale. Min primære kilde til disse informationer er Jamil selv, og jeg fremlægger således informationerne på baggrund af, hvad han har fortalt mig. Jeg gør dette, fordi jeg interesserer mig for Jamils virkelighed, som han ser den, ligesom jeg foretager mine sociolingvistiske undersøgelser på baggrund af hans selvfrestillinger. Det er derfor en væsentlig pointe, ikke blot i dette kapitel, men i hele afhandlingen, at det, der bliver fortalt og gengivet, er Jamils konstruktioner af en levet virkelighed, fordi det er den, jeg er interesseret i.

Portræt af Jamil

Jamil er i dag 17 år gammel. Jeg har fulgt ham, siden han var 16 og gik i 8. klasse på Amager Fælled Skole. Siden har han afsluttet 9. klasse og er påbegyndt en uddannelse på htx i København. Han bor på Amager sammen med sin familie, som består af hans mor, hans far og to yngre søskende – en lillesøster og en lillebror. Hans lillebror, Anas, gik i hans parallelklasse på Amager Fælled Skole og er derfor også en af Amagerprojektets deltagere. Jamil er kun to år ældre end Anas, og eftersom Jamil startede et år senere i skole, end hvad man almindeligvis gør, og Anas blev rykket et klassetrin op undervejs, endte de med at afslutte 9. klasse samtidig. I øvrigt går de to nu i klasse sammen på htx.

En stor del af Jamils familie kommer fra Palæstina. På grund af den militære konflikt i området flygtede de til Libanon, hvorfra de tog videre til Danmark. Jamil ved imidlertid ikke, om de også kom til Danmark som flygtninge. Han er ligesom sine andre søskende selv født i Danmark, og han har boet på Amager hele sit liv. En stor del af Jamils familie bor stadig i Libanon, og han har derfor et tæt forhold til både Libanon, som han besøger ofte, og Palæstina, hvor hans familie oprindeligt kommer fra. Set i et etnicitetsperspektiv er dette interessant, da det peger på, at vandringssporene i Jamils familie ned-arves gennem generationer, hvilket også giver sig til udtryk i Jamils identitetsarbejde (se kapitel 6 og 7).

Jamils far er uddannet it-ingeniør, men arbejder som mekaniker på et værksted uden for København, fordi han ikke kunne finde job som it-ingeniør, da han kom til Danmark. Jamil ved ikke, hvilken uddannelse hans mor har. Han har fortalt mig, at hun ikke er i arbejde, da hun har problemer med sin ryg. Jamils onkel er også it-ingeniør, og Jamil overvejer at gå i sin fars og onkels uddannelsesmæssige fodspor. Han interesserer sig meget for computere og teknologi. Han har en i-phone, som han mest af alt bruger til internetaktivitet som at tjekke mails samt være på hjemmesider som Facebook og Youtube. Derhjemme har han sin egen computer, og han fortæller mig, at det er ved den, han bruger det meste af sin tid i hjemmet.

Under et interview med Jamil i 2010 bad jeg ham om at beskrive sig selv. Det gjorde han således: "Mmh...sådan venlig...øh hjælpsom...og så ond ved mine fjender". Da jeg bad ham om at uddybe, hvad han mente med sine "fjender", svarede han, at han talte om

pigerne fra sin parallelklasse, og at han kun er ond over for dem, fordi de altid irriterer ham. Han anser sig selv for at være venlig og hjælpsom over for alle andre, hvilket også stemmer overens med mit indtryk af ham. Følgende eksempel er fra en dagbog, jeg skrev efter, at min kollega Andreas og jeg havde været på pizzeria med Jamil i efteråret 2011:

På et tidspunkt, mens vi står og spiser vores mad, kommer der nogle kunder ind i butikken. Der er imidlertid ingen ansatte til at betjene dem ved skranken. Da Jamil ser dette, går han straks ind i butikken og finder en medarbejder, der kan tage imod kundernes bestilling. Kunderne siger tak til Jamil, og han smiler til dem og siger: "Det var så lidt".
(Feltdagbog, Thomas 16.11.11).

Jamil arbejdede (og arbejder stadig) på pizzeriaet, som vi befandt os på, men var der som gæst i situationen. Jeg noterede oplevelsen i min dagbog, fordi jeg fandt det bemærkelsesværdigt, at han på trods af ikke at være på arbejde stadig følte et ansvar over for de ankomne kunder. Dette stemmer overens med hans beskrivelse af sig selv som venlig og hjælpsom.

Jamil giver udtryk for, at han har en velfungerende familie, og at han lever "ret meget i luksus". Han fortæller, at han som regel får de ting, han gerne vil have, og jeg tror, det er det, han refererer til, når han betegner sit liv som luksuriøst. Af materielle ting (som betyder meget for Jamil) har han, hvad han gerne vil have i form af en stor fladskærm i stuen, en hurtig computer med internet på værelset, og en i-phone, som han kan have med sig overalt.

Jamils metasproglige beretninger

Jamil fortæller, at han kan tale dansk, arabisk, tysk og engelsk. Han siger, at han er bedst til dansk og arabisk, og at det er disse sprog, han taler mest. Tysk og engelsk taler han ifølge ham selv kun i skolen. Han giver også udtryk for, at han kan tale integreret, gadesprog eller stilet, og at han kan gøre dette på både dansk og arabisk. Han giver altså udtryk for at kunne tale dansk og arabisk på flere måder. Jamil forbinder de forskellige måder at tale på med forskellige kontekster, forskellige samtalepartnere og forskellige sociokulturelle værdier. I skolen taler han integreret dansk til lærerne. Han taler integreret arabisk til sine forældre og til den ældre del af sin familie. Han giver

udtryk for, at han taler integreret (både dansk og arabisk) for at vise respekt og for at opnå gode resultater i skolen med henblik på sin uddannelse. At tale integreret er noget, alle vores deltagere på Amager-projektet kender til. Det er et begreb, som er opstået blandt de unge. Man kan derfor anskue de unges integreret-kategori som en i gangværende registergørelse. Med registergørelse refererer jeg til:

[...] processes and practices whereby performable signs become recognized (and regrouped) as belonging to distinct, differentially valorized semiotic registers by a population.
(Agha 2007: 81)

Agha (2005, 2007) leverer med sit begreb registergørelse en teoretisk ramme til at forstå situerede metasproglige aktiviteter i relation til bredere sociolingvistiske udviklinger. Ifølge Agha (2007) kan man ikke nå frem til en forståelse af sociolingvistiske udviklinger på makroniveau uden at beskæftige sig med sprogbrug i interaktion på mikroniveau, og i forbindelse med dette spiller registergørelse altså en central rolle. Aghas registre refererer til repertoarer af tegn forbundet med specifik stereotypisk indeksikalsk værdi. Konstruktionen, vedligeholdelsen og udviklingen af et register involverer brugernes explicitte evalueringer, benævnelser og beskrivelser af registret såvel som deres brug af nogle karakteristiske træk (Agha 2007: 150). Jeg refererer i det følgende til det integrerede register og senere gadesprogsregistret og det stiledede register i overensstemmelse med Aghas teoretiske arbejde, ligesom jeg senere i mine analyser illustrerer, hvordan Jamil og mine andre deltagere kan siges at bringe stereotypiske indeksikalske værdier i spil i interaktion for situationelle formål. I vores interviews med de unge spurgte vi ind til deres sproglige praksisser og fik dem til at uddybe hver især, hvordan de ved hjælp af sprog navigerer gennem deres sociale hverdag. I vores spørgsmål undgik vi at opstille sproglige kategorier selv for ikke at påvirke deres svar. I stedet initierede vi diskussioner om, hvordan de unge taler i forskellige kontekster og til forskellige mennesker. Ydermere fik to af mine kollegaer på projektet eleverne til at skrive stile, hvori de beskriver, hvad sprog betyder for dem.

Integreret

Vores deltagere giver udtryk for, at man både kan tale og skrive integreret. De har endvidere en forestilling om, at der eksisterer regler og konventioner for at tale og skrive integreret. Fx hævder mange af

vores deltagere, at man ikke taler integreret til sine venner eller jævnaldrende. Jamil fortæller i et interview om en ung mand, han kender, som skriver "meget integreret" på Facebook. Ifølge Jamil får dette ham til at fremstå "usej". Jamil fortæller endvidere, at der er mange, der har gjort den unge mand opmærksom på dette gennem kommentarer på hans Facebook-profil. De unges forestilling om nogle eksisterende regler giver sig således til udtryk i metasproglige vurderinger, som kan føre til rettelser og evalueringer af andre unges situationelle sprogbrug. I sin sprogopgave fra 9. klasse giver Jamil et eksempel på det integrerede register. Han skriver således:

Hej hvordan går det, har du fundet ud af hvordan man definere det der i historie som du ikke vidste sidste gang.
(Jamils sprogopgave, 9. klasse).

Det er generelt kendetegnende for vores deltagere på projektet at forbinde det at tale eller skrive integreret med brugen af lange, "fine" ord forbundet med seriøsitet og akademiske værdier (Madsen 2011: 21). I eksemplet fra Jamils sprogopgave er dette illustreret ved ordet "definere". En anden af vores deltagere giver følgende eksempel på integreret sprogbrug: "Du skal problematisere dine forklaringer på hvad ordet beskyttelse er". Nogle af de stereotype indeksikalske værdier, der tilknyttes registret, er finkultur, sofistikation, akademiske evner, høflighed og respekt. Af samme grund bliver dette register ofte associeret med skoleambitioner og lærerkommunikation samt kommunikation med andre former for autoriteter – herunder voksne.

Gadesprog eller stilet

Det andet register, som spiller en væsentlig rolle i Jamils sproglige hverdag, er "gadesprog", hvilket der også refereres til af vores deltagere med termer som perkersprog, slang og ghettosprog. Jamil er dog ikke særlig begejstret for termen gadesprog. "Jeg vil hellere kalde det for stilet", siger han. Ud fra Jamils beretninger er der intet, der tyder på, at "stilet" og "gadesprog" er to forskellige måder at tale på. Min tolkning af hans holdning til termerne er, at han blot finder termen "stilet" mere positiv, mens han forbinder termen "gadesprog" med ballademagere på Amager, med hvem han helst ikke vil associeres (se kapitel 6). Det er altså termen, han opponerer mod, og ikke måden at tale på. Den stillede måde at tale på er kendetegnende for vores deltageres interne kommunikation. Således giver Jamil også udtryk for, at det er et register, han bruger, når han taler med sine

venner og sine fætre (som er jævnaldrende med Jamil). I makro-diskurser bliver gadesprogsregistret ofte forbundet med gadesmarthed og rå værdier (Madsen 2008, Møller 2009, Jonsson 2007), ligesom det er blevet beskrevet med *senmoderne urban ungdomsstil* (Madsen 2008), idet det associeres med unge i bymiljøer. Selvom Jamil ikke knytter gadesmarthed til det stiledede register, har det imidlertid stadig mange paralleller til de makrodiskursive værdi-tilknytninger til denne måde at tale på.

Han forbinder registret stilet med at være sej, og ifølge Jamil kan man både spille sej ved at tale og skrive stilet. Han giver eksempler på, hvordan man for eksempel kan spille sej på Facebook ved at skrive ordet "er" uden bogstavet "e", ligesom det at udelukke enkelte bogstaver eller "glemme" at skrive et ord ifølge Jamil generelt er forbundet med at være sej. Andre eksempler på stilet eller gadesprog på skrift, som vi er blevet præsenteret for af vores deltagere, er "tjid" og "jeg bRækker mig". Tjid er et eksempel på, at man inddrager en specifik udtale af et initialt bogstav i staveformen af et givet ord. Her er det udtalen af det danske "t", som bliver til "tj". Udtalen her associeres også med folk, der taler dansk med en tyrkisk accent. "Jeg bRækker mig" er et eksempel på, at det visuelle signal spiller ind i konstruktionen af sejhed eller gadesmarthed. Heri består det "smarte" i, at man placerer et versal midt inde i et ord. Dette fungerer således kun på skrift. Man kunne dog også i dette eksempel tolke "R" som en reference til det pustede ustemte r, som også kan genkendes som et *senmoderne urban ungdomsstil*-træk (Maegaard 2007: 159). Fælles for de to eksempler er, at de går imod konventionerne for, hvordan man skriver på "korrekt" konventionelt dansk, og de bryder således med den konservative og traditionelle skriftsprogsgang. Det illustrerer, hvordan dette register i modsætning til integreret signalerer en afstandtagen fra normerne og dermed forbindes med en mere rebelsk og rå attitude både på skrift og i tale.

Gadesprogsregistret eller det stiledede register forbindes også med, at man i sin sprogproduktion anvender træk fra flere forskellige sprog. Denne form for sproglig praksis var jeg nærmere inde på i kapitel 4 under min gennemgang af begrebet *polysproging* (Jørgensen 2010). Jamil gør også brug af dette i sin sproglige produktion både på skrift og i tale, og han giver ligeledes udtryk for at forbinde det med at tale eller skrive stilet. Jamil giver i en af sine sprogopgaver eksempler på, "De ting klassen siger" (Jamil's sprogopgave, 9. klasse) i reference til

det stiledede register. Jeg gengiver hans liste nedenfor. I parenteser efter ordet har jeg angivet, hvilket sprog (ud over gadesprog eller stilet), ordet eller udtrykket associeres med. De ord, som ikke er efterfulgt af en parentes, kender jeg ikke, ligesom Jamil heller ikke er i stand til at fortælle mig, hvor de "kommer fra":

Slask (dansk) = Det er som et ! [udråbstegn]
Ziirt = Løgn
Slasket/slatten (dansk) = Hvis der er noget der er mærkeligt
Jhu = Hash
Wala (egyptisk) = Knægt
Helt ude i det himmelblå (dansk) = Helt væk
Bob = Løgn
Parra (tyrkisk) = Penge
Khalb (arabisk) = Hund
Göt (tyrkisk) = Røv
Buzz (engelsk) = Drikke alkohol
Brother (engelsk) = Bror
Eow (kurdisk) = Hey
Lad os lige flække en kebab (dansk) = Lad os spise en kebab
Shababz (arabisk/engelsk) = Dreng
Habibi (arabisk) = Min elskede/min skat (for både drenge og piger)

Eksemplerne viser, hvordan den sproglige praksis eleverne imellem er præget af (super)diversitet. Som jeg også var inde på i kapitel 4, er denne form for sproglig praksis netop kendetegnende for superdiverse miljøer. Det illustrerer også, at der i det stiledede register ikke tages højde for, om de sproglige træk, man anvender, associeres med det samme sprog. I Jamils eksempler er der således træk, som associeres med arabisk, egyptisk/arabisk, dansk, tyrkisk, engelsk og kurdisk.

Ud over at forbinde stilet tale med at være sej og smart knytter Jamil mest af alt brugen af dette register til at være ung. Han fortæller mig for eksempel, at han ikke synes, at voksne bør tale stilet. Nogle af vores deltagere giver udtryk for, at det er forbeholdt "perkere" at tale gadesprog eller stilet. Dette er Jamil dog uenig i, da han mener, at alle unge må tale sådan. Han giver generelt ikke udtryk for at føle ejerskab i forbindelse med de forskellige måder at tale på, og han taler derfor hellere om, hvem der "bør" tale gadesprog, og hvem der ikke "bør".

Gadesprogsregistret har været beskrevet af flere forskere og på forskellige måder (se bl. a. Androutsopoulos 2001 og Quist 2000, 2005, 2008). Madsen (2008: 145) anvender i sin beskrivelse begrebet *senmoderne urban ungdomsstil*. Med begrebet ønsker hun at undgå forudfattede holdninger vedrørende sproglig praksis og etnicitet, som knytter denne måde at tale på sammen med eksempelvis "indvandrere". Af samme årsag anvender jeg ligeledes dette begreb og ikke mine deltageres begreber "perkersprog" eller "slang" eller begreber som "etnolekt" (Androutsopoulos 2001) og multietnolekt (Quist 2000, 2005 og 2008). Når jeg i mine analyser refererer til denne stil, vil jeg referere til træk, der (kan) forbindes til, genkendes eller identificeres som tilhørende *senmoderne urban ungdomsstil*. Jeg vil dog også referere til denne måde at tale på som *stilet*, eftersom dette er Jamils egen term, og fordi den på samme måde som Madsens (2008) undgår makrodisursive fordomme om denne måde at tale på.

Dansk er vigtigst, arabisk er mit modersmål

Det følgende uddrag stammer fra et interview med Jamil i foråret 2011, hvor jeg spurgte til hans modersmål:

1	Thomas:	hvad vil du sige sådan er dit
2		modersmål
3	Jamil:	jeg taler i hvert fald kun
4		[udelukkende] arabisk derhjemme
5	Thomas:	ja
6	Jamil:	og sammen med mine fætre og sådan
7		noget (1.0) jo jeg kan godt blande
8		sådan lidt dansk med og sådan noget
9	Thomas:	vil du så sige arabisk er dit modersmål
10		eller ville du sige dansk var dit
11		modersmål
12	Jamil:	nej arabisk

Det er ikke overraskende for mig, at han kalder arabisk sit modersmål, men det er ikke desto mindre interessant set i det perspektiv, at han jo er født og opvokset i Danmark. Jeg ser hans karakteristik af arabisk som sit modersmål som vældig sigende for hans generelle syn på sin sprogbrug. Han synes således at forbinde arabisk med nogle familie-mæssige bånd, ligesom han forbinder arabisk med den interne kommunikation i hjemmet (linie 3 og 4).

Dansk tjener en anden funktion for ham, hvilket han beskriver i sin sprogopgave fra 9. klasse. Her skriver han følgende:

Det vigtigste sprog for mig er dansk, fordi jeg benytter det i min dagligdag og i min uddannelse og fremtidige job. Så det er sproget af det land, jeg er født og opvokset i.
(Jamils sprogopgave, 9. klasse, oversat fra arabisk).

Jamil giver her tre årsager til, at dansk er det vigtigste sprog for ham. Den første årsag er, at han benytter det i sin dagligdag. Her går jeg ud fra, at han refererer til sin sproglige praksis uden for hjemmet. De næste to årsager er både interessante og sigende for Jamils generelle beretninger om sin sprogbrug, nemlig at dansk er vigtigt for ham på grund af hans uddannelse og fremtidige job. Dansk har en praktisk funktion for ham. Han giver udtryk for, at det er det sprog, han skal kunne mestre, hvis han skal kunne få sig en god uddannelse, ligesom han forklarer, at han skal bruge det på sin fremtidige arbejdsplads i Danmark. Med sin ytring giver Jamil implicit udtryk for, at han er bevidst om de uddannelses- og karrierediskurser, der eksisterer i danske samfund, hvor sproget dansk bliver set som en vigtig resurse (i modsætning til eksempelvis arabisk). I den forbindelse er dansk derfor det vigtigste sprog for ham.

På baggrund af Jamils beretninger i både vores interviews og i hans sprogopgaver kan vi konkludere, at både arabisk og dansk betyder meget for ham, og at de tilsammen udgør en stor del af hans sproglige hverdag. Han betegner det ene som det vigtigste for ham i et uddannelsesperspektiv, mens han betegner det andet som sit modersmål. Arabisk forbinder han med en diasporaforbindelse til Palæstina, ligesom det er noget, han forbinder med sin familie. Samtidig forbinder han også sproglige træk associeret med arabisk med at tale stilet. Et yderligere interessant perspektiv i forbindelse med sprogopgaveuddraget, hvori han kalder dansk sit vigtigste sprog, er i øvrigt, at Jamil har skrevet dette på arabisk. Dette hænger endvidere udmærket sammen med, hvad jeg viser i mine analyser, nemlig at både dansk og arabisk spiller centrale roller i hans hverdag, ikke bare i et sprogligt perspektiv, men også i et identitets- og etnicitetsperspektiv.

I de næste to kapitler foretager jeg mine analyser. Det er væsentligt at understrege, at jeg analyserer ud fra det perspektiv på at bruge sprog,

som Jamil og de andre deltagere på projektet har præsenteret for mig. Jeg analyserer inden for de spektrale, mine deltagere har og forholder mig derigennem til den måde at bruge sprog på, som blandt andre Jamil har fremlagt for mig, og som jeg har beskrevet i dette kapitel. Det er vigtigt at pointere, at det, jeg forholder mig til i mine analyser af interviewsekvenserne gennem hele afhandlingen, er Jamils konstruktioner af en levet virkelighed. Hvorvidt det hele er foregået, præcis som Jamil gengiver det, og om de andre personer i hans beretninger har opfattet de forskellige situationer på samme måde som ham, tager jeg ikke stilling til. Det er Jamils selvfremstillinger, som jeg forholder mig til og interesserer mig for.

Kapitel 6. En lokal tilknytning i en national og en amagerkansk kontekst

I dette kapitel viser jeg, hvordan Jamil konstruerer etniske identiteter i forskellige situationer. Jeg fokuserer på uddrag fra interviewoptagelser, selvoptagelser og Facebook, hvori Jamil konstruerer en etnicitet forbundet med Danmark (og Amager). Uddragene illustrerer, hvorledes Jamil anvender disse lokale aspekter af sin etnicitet dynamisk ved både at konstruere en nationalt forankret dansk identitet og en mere lokalt forankret dansk identitet. Jeg vil derfor argumentere for en opdeling af Harris' (2006) lokale streng (se kapitel 4), således at den indeholder både en national streng og en lokal streng. Den nationale streng er karakteriseret ved, at Jamil udtrykker en generel tilknytning til Danmark som nation gennem en konstruktion af en dansker-identitet. Den lokale streng er kendetegnet ved, at Jamil orienterer sig mod en mere lokalt forankret etnicitet og udtrykker tilknytning til lokalområdet Amager ved at konstruere sig selv som amagerkaner. Man kan argumentere for, at Harris allerede med sin skråstreg mellem "country" og "area" (Harris 2006: 112) i sin definition af den lokale streng foretager samme opdeling. Jeg vil imidlertid argumentere for en mere tydelig opdeling mellem land og område, da dette bidrager til en mere præcis og fyldestgørende beskrivelse af Jamils etnicitet(er).

I den første del af kapitlet viser jeg eksempler på, at Jamil konstruerer en nationalt forankret dansker-identitet. Dette gør han blandt andet ved at stille Libanon og Danmark op over for hinanden i en konstruktion af Danmark som "hjemme" og Libanon som "ude". Jeg fokuserer herefter på en situation, hvor Jamil sammen med en ven

(Isaam) refererer til befolkningen i Libanon som "hunde" og "hyæner". Jeg gennemgår andre eksempler på mine deltageres anvendelse af "hunde" og "hyæner" som identitetstilskrivninger i en argumentation for, at Jamil og Isaam med tilskrivningen udviser en afstandtagen fra og ironisk distance til Libanon samtidig med, at de konstruerer sig selv som danskere. Herefter viser jeg eksempler på, at Jamil i sine fortællinger om Libanon inddrager en sammenligning med (hvad der for ham er) lokale diskursive forhold og dermed konstruerer en lokalt forankret dansker-identitet. Jeg illustrerer endvidere, hvorledes Jamil anvender possessive og personlige pronomener til at konstruere Amager som "hjemme" og til at udtrykke ejerfølelser i forbindelse med sin boligbloks resurser samt en afstandtagen fra de lokale bander. Afslutningsvis belyser jeg Jamils gengivelse af en situation, hvori han orienterer sig mod en etnicitet som både araber og dansker. Eksemplet understreger først og fremmest min pointe om, at etnicitet konstrueres som etniske identiteter, men også, at Jamil konstruerer forskellige aspekter af sin etnicitet i sit identitetsarbejde.

At have hjemme i Danmark

En typisk aktivitet på Facebook for vores deltagere er at sende spørgsmål og quizzer til hinanden. Emnerne varierer og kan handle om alt fra livretter til politiske holdninger. Når quizzerne eller spørgsmålene er blevet besvaret, kan man herefter sende dem videre til sine venner, ligesom man kan lade dem stå på sin profils væg, så andre kan se, hvad man har svaret. Nedenstående uddrag stammer fra Jamils Facebook-profil. Han har besvaret spørgsmålet "Er du Dansker, udlænding eller et mix?:P" og herefter fremlagt det på sin væg.

Jamil besvarede spørgsmålet [Er du Dansker, udlænding eller et mix?:P](#) med **Dansker**.

· [Følg](#) · [Spørg venner](#)

(Jamils Facebook-profil, 12.09.11)

Som det fremgår af spørgsmålsformuleringen, gives der tre forskellige svarmuligheder: Man kan svare, at man er dansker, udlænding eller et mix af de to første kategorier. Som vi kan se, har Jamil svaret, at han er dansker. Det er væsentligt at bemærke, at svarmulighederne opstilles for ham. Ikke desto mindre foretager Jamil med sin besvarelse en meget explicit identitetskonstruktion og fremstiller sig selv som

dansker. Besvarelsen er således samtidig et fravalg af de to andre svarmuligheder. Med sit svar konstruerer Jamil en etnisk identitet som dansker forankret i "nationen" Danmark. Dette er blot et af mange eksempler på, at Jamil udviser en tilknytning eller et tilhørs-forhold til landet eller nationen Danmark, hvor han er født og opvokset.

Det næste uddrag stammer fra et enkeltinterview foretaget i foråret 2011. I interviewsituationen er det kun Jamil og mig, som er til stede. Jamil fortæller mig her om Libanon – et land, han ofte besøger, eftersom han har familie, som bor der.

Uddrag 6.1a: Der er ingen cykler i Libanon

- 1 Jamil: man hører sådan meget at de ikke er
så rige dernede (1.0)
- 2 Thomas: kun i libanon eller
- 3 Jamil: sådan i det hele taget sådan meste
4 arabiske lande xxx de får ikke sådan
5 hjælp kan man sige (1.0) derfor sådan
6 man siger det i libanon der er det
7 sådan der enten er man rig eller enten
8 er man fattig <og der er> [>]
- 9 Thomas: <okay> [<]
- 10 Jamil: selvfølgelig også sådan fattige ved
11 sådan nogen vi har set dernede og
12 kender som vi også har sådan givet
13 penge til og sådan nogle ting (1.0)
14 og de er så fattige sådan (1.0)
15 og der er også rigtig (!! rigtig (!!)
16 rigtig (!! mange knallerter
17 der er ikke der er ikke en eneste cykel
18 men der er knallerter kun
- 19 Thomas: mmh
- 20 Jamil: kører bare som psykopater

I begyndelsen af uddraget nævner Jamil, at "man hører sådan meget" om, hvordan forholdene i Libanon er (linie 1 og 2). Han giver udtryk for en overbevisning om, at "man" ofte får et billede af, at Libanon er et sted med mange fattige mennesker, og at dette i øvrigt gør sig gældende for de fleste arabiske lande (linie 3 og 4). Jamil anvender pronominet "man" i sin beskrivelse af de arabiske landes fattigdom i en generisk funktion. Man kan argumentere for, at han her taler ud fra

en dansk eller måske mere overordnet en vesteuropæisk diskurs, der fremstiller Libanon som et fattigt land med en befolkning, som skal hjælpes (linie 4 og 5), og Libanon står dermed i Jamils beskrivelse i kontrast til blandt andet det danske velfærdssamfund. Efterfølgende fortæller Jamil, at han har været med til at give nogle fattige mennesker i Libanon penge (linie 12 og 13). Med denne ytring positionerer Jamil sig selv og sin familie (i Danmark) i en velgørenhedsdiskurs og konstruerer en tilhørende identitet som en person, der giver penge til de trængende. Dermed opstiller han også en række modsætningsforhold med sig selv og sin familie i Danmark på den ene side og de fattige indbyggere i Libanon på den anden side. Igennem hele sekvensen italesætter han befolkningen i Libanon med et "de", som adskiller ham fra "dem". Han tilskriver endvidere indbyggerne i Libanon nogle identitetstræk som "fattige" og nogle, der "kører som psykopater", og det er således ikke et særlig positivt billede af libaneserne, han gengiver. Desuden positionerer han sig gennem hele sekvensen som udenforstående i forhold til en række sociale og samfundsøkonomiske forhold i Libanon og de arabiske lande. Dette illustreres endvidere med den afsluttende påstand om, at libaneserne "kører [...] som psykopater". I kraft af denne ytring artikulerer Jamil en forestilling om, hvordan man "normalt" kører, og giver samtidig udtryk for, at libaneserne adskiller sig fra denne norm med deres kørsel. Harris (2006: 143) finder lignende betragtninger i sine deltageres beretninger om deres diaspora og anskuer sine deltageres oplevelse af deres diasporakultur som fremmed som udslagsgivende for deres konstruktion af England som "hjemme". Man kan således argumentere for, at Jamil i sin fortælling ved at fokusere på det, han oplever som fremmed, mærkeligt og afvigende ved Libanon, konstruerer Libanon som "ude" og Danmark som "hjemme". Dette har vi også observeret hos andre af vores deltagere (se Stæhr 2010: 157-166), som i fortællinger om deres diaspora konstruerer deres oprindelsesland som et fremmed og anderledes sted.

Det næste uddrag stammer fra samme interview og ligger i forlængelse af det forrige (uddrag 6.1a). Jamil fortæller videre om Libanon, men denne gang med fokus på vandpiberygning og luftkvalitet.

Uddrag 6.1b: Benzinluft

1 Jamil: ha ryger vandpibe på gaderne og
2 sådan noget ha

3 Thomas: nå på gaderne ha <hvordan gør man
4 det har man den så øh> [>]
5 Jamil: <ha> [<]
6 Jamil: nej sidder bare xxx sidder bare oven
7 på en bil så ligger den der vandpipe
8 der ha
9 Thomas: nå på den måde altså <bare sådan
10 sidder øh> [>]
11 Jamil: <ha> [<] ja
12 Thomas: ja ja okay
13 Jamil: og (1.0) sådan xxx øh deres luft
14 derhenne den er sådan (1.0) øh
15 forurenat du trækker ikke normal luft
16 som her i danmark du trækker
17 benzinluftagtig (!!)<noget ha> [>]
18 Thomas: <ha> [<]
19 Jamil: lige da sådan lige da de åbnede flyet
20 så kan jeg bare mærke alt (!!)<det der
21 luft damen ved siden af mig hun siger
22 på arabisk sådan jeg oversætter lige på
23 dansk orh hvor jeg elsker dog øh
24 libanons øh duft der jeg sagde til
25 hende sådan der (2.0) øh er du
26 mærkelig sådan på arabisk øh kalder
27 du det der for ren luft hun sagde sådan
28 ren luft kalder du det der for ren luft
29 den er mere forurenat end øh (1.0) jeg
30 <skider på toilettet ha> [>]
31 Thomas: <ha> [<]
32 Jamil: jeg kunne slet ikke <holde det ud> [>]
33 Thomas: <nej> [<]
34 Jamil: hun sagde bare sådan der xxx okay
35 det kan godt være det er bare lige xxx
36 første sådan et par minutter sådan
37 hvor du tænker bare okay jeg kan ikke
38 slet ikke trække vejret sådan der men
39 ellers så er det bare sådan normalt nok
40 efter

Jamil griner meget, mens han fortæller, at libaneserne sidder på deres biler og ryger vandpipe på gaden (linie 1, 2, 5 og 8). Jeg tolker hans

latter som et udtryk for, at han finder libanesernes vandpibevaner både sjove og anderledes. Det er samtidig et eksempel på, at Jamil beretter om libanesiske samfundsforhold på baggrund af nogle generelle observationer, han har gjort sig på sine mange ture til landet, ligesom vi så eksempler på i det forrige uddrag (uddrag 6.1a). I dette uddrags linie 19 ændrer hans fortælling sig imidlertid en smule, da han inddrager en beretning om et konkret møde med en arabisk "dame" på en flyvetur fra Danmark til Libanon.

I sin beretning tager Jamil udgangspunkt i forskellen mellem luften i Danmark og i Libanon. "Du trækker ikke sådan normal luft som her i Danmark" (linie 15 og 16), siger han om luften i Libanon, som han også kalder forurenet (linie 15 og 29). Herefter begynder han at gengive episoden på flyet. Med sit spørgsmål til den arabiske dame om, hvorvidt hun er mærkelig (linie 25 og 26), udtrykker Jamil en ganske klar holdning om, at han ikke forstår, at damen holder af den libanesiske duft. Jamil fortæller også, at damen kalder luften i Libanon for "ren" (linie 27 og 28), hvilket han i høj grad også stiller sig uforstående over for. Dette fremgår blandt andet af hans benævnelse af luften i Libanon som "benzinluftagtig noget" (linie 17), samt med sin ytring i linierne 29 og 30 om, at luften i Libanon er mere forurenet, end når han går på toilettet. Jeg opfatter toiletbemærkningen som en overdrivelse med en humoristisk effekt, hvilket vores fælles latter understøtter. Det må dog stadig betragtes som en kraftig opposition fra Jamils side mod damens holdning til den libanesiske luft.

Igennem hele sekvensen positionerer Jamil sig igen som en udenforstående i forhold til Libanon. Han taler om "derhenne" (linie 14) i Libanon samt om "deres luft" (linie 13). Begge disse ytringer udtrykker en distance til Libanon, hvorimod han i sin omtale af Danmark udtrykker det modsatte – nemlig nærhed i form af ytringer som "her i Danmark" (linie 16). I ytringen "deres luft" konstruerer Jamil samtidig et fællesskab bestående af indbyggere i Libanon, som ikke inkluderer ham selv, og han bevarer således en opdeling af dem og ham.

Tre specifikke steder (linie 15, 16 og 37) i uddraget anvender Jamil det personlige pronomen "du" i en generaliserende tredjepersonskonstruktion. I disse tre eksempler anvender han således "du" som generisk pronomen i funktionen "man". Han refererer med sit "du" blandt andet til mig og placerer mig derfor i samme ramme som ham

selv. Dermed konstruerer han samtidig et "os", som blandt andet består af mig og ham – nogle som trækker vejret i normal luft (linie 15 og 16). Med sin explicitte benævnelse af Danmark i sin ytring om, hvad der for ham er "normal" luft, inddrager Jamil en overordnet dansk ramme for sin fortælling. Han giver udtryk for en holdning til nogle samfundsmæssige forhold i Libanon ved at sammenligne dem med danske forhold og positionerer sig med sit tredjepersons "du" som en, der har hjemme i Danmark.

En (ironisk) distance

I løbet af min tid på Amager Fælled Skole oplevede jeg ofte, at mine deltagere brugte termen "hund" om hinanden. Oftest var det drengene, der brugte det i deres interne kommunikation i forbindelse med uformelle gruppeaktiviteter. De kunne også finde på at kalde hinanden "hyæne". Mit umiddelbare indtryk er, at de anvendte "hyæne" i samme funktion som "hund". I dette afsnit viser jeg et eksempel på, at Jamil og en af mine andre deltagere, Isaam, i fællesskab konstruerer en nationalt forankret dansk identitet gennem en ironisk afstandtagen, som etableres på baggrund af drengenes sammenligning af libanesisk og dansk madkultur. Herefter gennemgår jeg andre eksempler på mine deltageres anvendelse af "hund" og "hyæne" i forskellige situationer.

Det første uddrag stammer fra en optagelse foretaget i maj 2011. I forbindelse med deres sidste skoledag havde eleverne i de to 9. klasser på Amager Fælled Skole besluttet sig for at afholde en fælles fest om aftenen. Denne fest skulle foregå i Taastrup, eftersom et par af eleverne her havde mulighed for at låne et festlokale i en lokal ungdomsklub. Optagelsen er foretaget dagen inden elevernes sidste skoledag, hvor Jamil sammen med syv andre elever tog til Taastrup for at købe ind og gøre klar til festen. Jeg fik (til min store glæde) lov til at tage med dem. Turens deltagere er (udover Jamil): Selma, Lamis, Zinah, Safa, Isaam, Anas, Bashaar og mig. Jeg refererer fremover til denne optagelse med benævnelsen "Taastrupoptagelsen".

I uddraget befinder alle turens deltagere sig på et pizzeria, hvor vi spiser frokost. Undervejs begynder Bashaar at snakke om madvaner. Han har lige været i England, og på baggrund af sine oplevelser giver han udtryk for, at han finder englændernes madvaner mærkelige. Herefter tager Isaam over.

Uddrag 6.2a: Hunde og hyæner

- 1 Isaam: i libanon ikke der spiser de chips i
2 stedet for pommes frites
3 Thomas: mmh
4 Isaam: de er hunde (!) ha så tager de xxx
((De unge taler i munden på hinanden og griner))
5 Jamil: de er hyæner dernede

På grund af støj på optagelsen kan jeg ikke høre, hvad Isaam siger efter "så tager de" (linie 4). Jeg ved dog på baggrund af mine etnografiske feltnoter, at han her giver en uddybende forklaring på, hvorfor han tilskriver menneskene i Libanon identiteter som "hunde". Isaams forældre er fra Libanon (Palæstina) ligesom Jamils, og han har også familie i Libanon, som han besøger jævnligt. Efter Isaams uddybende forklaring er der en kort pause, hvorefter Jamil foretager endnu en identitetstilskrivning af befolkningen i Libanon og kalder dem "hyæner". Isaam og Jamil foretager altså i fællesskab to identitetstilskrivninger på baggrund af libanesernes madvaner. Isaams ytring i linie 1 illustrerer, hvorledes han anvender en sammenligning af sine egne madvaner med libanesernes som grundlag for sine identitetstilskrivninger, idet han siger, at de i Libanon spiser chips *i stedet* for pommes frites. Jeg tolker ytringen således, at Issam med *i stedet* refererer til, at man i Libanon spiser chips, hvor han anser det for "almindeligt" at spise pommes frites. Jeg tolker endvidere Jamils tilskrivning af befolkningen i Libanon som "hyæner" som et udtryk for, at han deler Isaams syn på, at libanesernes madvaner er anderledes. Sekvensen er derfor endnu et eksempel på, at de unge i deres fortællinger og tanker om deres diaspora fokuserer på det, de oplever som fremmed og afvigende, og dermed konstruerer Danmark som "hjemme" eller som "normalen".

Både Isaam og Jamil italesætter befolkningen i Libanon med et "de" og foretager en opdeling af menneskene i Libanon og dem selv. De giver begge udtryk for en afstandtagen til disse mennesker (og deres madvaner), og i den forbindelse fungerer Jamils ytring i linie 5 forstærkende, når han anvender præpositionen "dernede". Men ud over, at det illustrerer deres afstandtagen til libanesiske madvaner, bygger Jamil med sin bemærkning videre på en form for fremmedgørelse og nedgørelse af det libanesiske folks madkultur. Det er vigtigt at pointere, at nedgørelsen ikke skal ses som en generel tendens hos Jamil og Isaam (hvilket næste kapitels uddrag i øvrigt også viser).

Det illustrerer blot, at deres tilskrivninger er situationelt bestemte og afhænger af, hvordan de unge ønsker at fremstå. I dette uddrag vil jeg hævde, at Isaam og Jamil med identitetstilskrivningerne "hunde" og "hyæner" gør grin med befolkningen i Libanon og tillægger dem en lavere status end dem selv. De næste to uddrag (uddrag 6.2b og uddrag 6.2c) skal blandt andet ses som led i denne argumentation.

Det næste uddrag stammer fra en optagelse foretaget i april 2011, hvor jeg tog med en gruppe drenge fra de to klasser til Field's (se kapitel 2) for at hænge ud og kigge på forretninger. Deltagerne på turen var (ud over mig): Jamil, Bashaar, Isaam, Rasmus, Jacob og Musad. I uddraget befinder vi os på Islands Brygge metrostation på Amager og er i færd med at købe billetter til turen.

Uddrag 6.2b: En hundebillet

- 1 Musad: <har du klippet>
2 Jacob: <ha>
3 Jamil: øh nej
4 Musad: hvorfor ikke
5 Jamil: *wallah* (!! jeg ikke ved det
Arab-dk: jeg sværger (ved Allah)
6 Bashaar: har du
7 Thomas: ja xxx ja
(Vi går ned på perronen. Nogle klipper deres togkort, mens andre køber billet))
8 Jamil: *unbelievable* (5.0)
(Ordet fremsiges med en karikeret tysk accent)
Eng-dk: utroligt
9 Musad: jamil kig (1.0) jeg tror jeg skal en
10 hundebillet til dig
11 Jamil: at hvad
12 Musad: jeg tror at jeg skal have en hundebillet
13 til dig ha
14 Jacob: ha
15 Jamil: ha xxx (3.0)
16 okay vent lige vi er en to tre fire
17 mennesker fire xxx vi er fire
18 mennesker
19 Jacob: kan du ikke tælle
20 Jamil: skal vi så ikke have en hundebillet (!!)
21 ha

Musad tilskriver indirekte med sine ytringer i linie 9, 10, 12 og 13 Jamil identitetskategorien "hund" ved at tilbyde at købe en hundebillet til ham. Musad griner efterfølgende, ligesom både Jacob og Jamil morer sig over det (linie 13, 14 og 15). Der er således tale om, at Musad fremfører en joke på baggrund af tilskrivningen. Ved at forsøge sig med stort set den samme joke i linie 20 fremstår det, som om, at Jamil finder Musads så morsom, at den kan klare en gentagelse. Morsomheden består i, at Musad formulerer et nyt begreb, som er en sammensætning af to elementer – en metrobillet og identitets-tilskrivningen "hund". Eftersom mange af drengene er 15 år, kan de rejse på såkaldte "børnebilletter", når de for eksempel skal med metroen. Man kan købe en børnebillet, så længe man officielt er et barn, hvilket man ifølge DSB er til og med sit sekstende år. Det er dette koncept, som Musad konstruerer sin morsomhed ud fra. Han opfinder altså en alternativ billet, som han kalder en "hundebillet". Jamils (og Jacobs) reaktion på Musads forslag om, at han skal have en hundebillet, understreger, at identitetstilskrivningen ikke opfattes som noget alvorligt, men at nedgørelsen, som ligger i tilskrivningen, er useriøs. Dette understreges endvidere i uddragets sidste ytring (linie 20), hvori Jamil konstruerer alle turens deltagere (på nær mig) som hunde. Der er altså tale om drillerier, og konteksten samt den generelle løsslupne stemning illustrerer, hvordan det at kalde hinanden for "hunde" for de unge fungerer som en kontekstualiseringsmarkør (Gumperz 1982), der fastlægger og afgrænser situationen som en social ting de unge imellem. Det skal forstås således, at de anvender en negativ association som en positiv gruppemarkering. (Jeg kommer nærmere ind på de unges anvendelse af kontekstualiseringsmarkører i kapitel 7).

I efteråret 2011 havde min kollega Andreas og jeg besøg af Jamil på universitetet. Under besøget spurgte jeg Jamil, om han kunne huske situationen med Musad og hundebilletten, som havde udspillet sig et par måneder forinden. Jeg ville gerne høre, om han kunne forklare, hvad det betyder, når han og hans venner kalder hinanden for "hunde". På baggrund af episoden med hundebilletten gav Jamil os denne forklaring:

Uddrag 6.2c: Du er bare en hund

1	Jamil:	det er bare hvor man laver sjov at
2		musad er en hund sådan at øhm
3		han skal købe i stedet for at man skal

4 købe sådan en normal barnebillet
5 så skal han købe en hundebillet
((Vi griner alle tre))
6 Thomas: men hvad betyder det der altså hvad
7 betyder det at være en hund
8 Jamil: at være en hund ha
9 Andreas: hvad betyder det når man siger din
10 hund
11 Thomas: ja
12 Jamil: du er bare en hund sådan
13 der er ikke øh (1.0) der er ikke en
14 anden definition for det

Jeg ser Jamils reaktion på mit spørgsmål i linie 6 og 7 som et udtryk for, at han har (meget) svært ved at tage både spørgsmålet og emnet seriøst. Han giver med sin latter udtryk for, at han forbinder både termen "hund" og situationen med Musad med noget morsomt. Jeg tolker også hans latter som et udtryk for, at han og Musad med identitetstilskrivningen "hund" gør grin med hinanden. Dette stemmer også overens med både Musads, Jacobs og Jamils reaktion på joken på metrostationen. I forlængelse af mit spørgsmål til Jamil om betydningen af at kalde hinanden for "hund" nævner Andreas ordet "hyæne" og beder ligeledes Jamil om at uddybe betydningen af denne term. Til det svarer Jamil: "Det er bare sådan hvis du gør noget sådan, er du gal en hyæne, sådan sikke et dyr du er" (fra samme optagelse som uddrag 6.2c). På baggrund af dette ser jeg et sammenfald i betydning i mine deltageres anvendelse af de to kategorier "hund" og "hyæne". Hvis vi sammenholder eksemplet fra metrostationen med Jamils beskrivelser af brugen af disse udtryk, tegner der sig et billede af, at de begge bliver anvendt til at nedgøre andre på en humoristisk måde og med en vis ironisk distance. Vi så det i eksemplet med Jamils, Musads og Jacobs latter i forbindelse med hundebilletten (uddrag 6.2b), ligesom Jamils latter, når han skal uddybe kategoriernes betydning, signalerer, at der er tale om noget humoristisk. Jamil påpeger selv, at hvis man siger "du er en hund", så betyder det "du er en hund", ligesom han fortæller, at der ikke findes en "anden definition for det" (linie 14). Han fortæller også, at det at kalde folk for "hyæner" svarer til at kalde dem "dyr", hvilket peger på primitive og uciviliserede egenskaber. Og heri ligger min pointe om den nedgørelse, Jamils og Isaams ytringer i uddrag 6.2a indeholder. På baggrund af Jamils forklaringer om brugen af disse termer samt mine

deltageres anvendelse af kategorierne i andre situationer kan vi konkludere, at drengene ved at referere til befolkningen i Libanon som dyr i forbindelse med deres madvaner nedgør dem, idet de tilskriver befolkningen i Libanon identiteter som uciviliserede og primitive – nogle der spiser som dyr. Drengene foretager endvidere nedgørelsen med en vis ironisk distance, eftersom de anvender netop "hund" og "hyæne" som tilskrivninger – termer, som latterliggør på en humoristisk facon. Samtidig fungerer kategorierne som kontekstualiseringsmarkører (Gumperz 1982) for drengene, og man kan således argumentere for, at uddraget fra pizzeriaet (uddrag 6.2a) er et eksempel på, at drengene udtrykker en (ironisk) afstand til Libanon gennem anvendelse af en kontekstualiseringsmarkør, som dermed samtidig forbinder drengene.

I 2009 observerede min kollega Astrid en situation i en af klasserne, som minder om optagelsen med Isaam og Jamil fra pizzeriaet (uddrag 6.2a). I situationen sidder Bashaar og Tahir og snakker om Afghanistan, hvor Tahir er født, og Irak, hvor Bashaar er født. Stæhr (2010: 159) belyser, hvordan drengene i situationen markerer en humoristisk distancetagen til deres diaspora. Det hele afsluttes med en bemærkning fra Bashaar, hvori han konstruerer på begge drenges lokale tilknytning til Amager. Denne situation har paralleller til Isaam og Jamils ytringer på pizzeriaet, og det illustrerer således, at en humoristisk afstandtagen til en diasporaforbindelse er noget, vi observerer hos flere af vores deltagere.

At have hjemme på Amager

I dette afsnit viser jeg eksempler på, at Jamil konstruerer Amager som "hjemme". Uddrag 6.3a adskiller sig ikke fra de forrige set ud fra det perspektiv, at Jamil stadig fokuserer på det "anderledes" i sine fortællinger om Libanon. Forskellen er imidlertid, at Jamil her inddrager nogle mere lokale diskursive forhold i sin beretning om, hvad der er anderledes i Libanon. Uddraget stammer fra mit interview med Jamil i foråret 2011. Efter at have spurgt ind til hans forhold til sin familie og til Amager spørger jeg her, hvornår han sidst var ude at rejse.

Uddrag 6.3a: Libanon er anderledes

1	Thomas:	kan du huske hvornår du sidst var ude
2		at rejse (1.0) og hvor du var henne
3	Jamil:	øh i sommers (2.0) hvor jeg var i

4 libanon
5 Thomas: i libanon
6 Jamil: ja
7 Thomas: okay hvordan kan du ikke fortælle lidt
8 om hvordan det er at være i libanon
9 Jamil: (1.0) det er anderledes
10 Thomas: ja
11 Jamil: sådan de lever sådan også anderledes
12 med deres lejligheder og det hele
((Jamil fortæller om et familiemedlems lejlighed))
13 Jamil: og selve sådan menneskene derhenne
14 (1.0) synes jeg også de er sådan
15 anderledes på deres måde hvordan de
16 spiller smart og sådan noget
17 Thomas: okay
18 Jamil: ligesom herhenne der går vi sådan
19 sådan ligesom levi´s og sådan noget
20 lidt sådan hip hopper sådan derhenne
21 de med sådan jeans på bukser sådan
22 øh sådan lidt lidt (!) strammet så lidt
23 hængerøv og så sådan t-shirt ((udtaler
24 t som [tj])) og sådan det er deres stil
25 (!) kan man kalde det

Jamil giver udtryk for, at menneskene i Libanon er anderledes ved deres måde at spille smart på (linie 15 og 16). I forbindelse med Amagerprojektet er vi blevet præsenteret for mange måder at spille smart på. Vores deltagere giver fx udtryk for, at man kan spille smart på Facebook ved at skrive på en speciel måde eller ved at have mange "venner", ligesom man kan spille smart gennem sin sprogbrug (se kapitel 5). I dette uddrag refererer Jamil til at spille smart ved at klæde sig i det "rigtige" tøj – det, han betegner som ens "stil" (linie 24). Jamil giver i uddraget udtryk for, at man i Libanon spiller smart ved at gå i stramme jeans med hængerøv og t-shirts (linie 21, 22, 23 og 24), mens man "herhenne" går i Levi´s og er mere hip hop-agtig (linie 18, 19 og 20). Jeg opfatter Jamils "herhenne" som en reference til Amager i og med, at vi i interviewsituationen befinder os på Amager, og fordi det meste af snakken i interviewet netop tager udgangspunkt i Jamils hverdag i dette område. Her foretager Jamil altså en direkte sammenligning mellem at spille smart i Libanon og spille smart på Amager. Samtidig positionerer han sig gennem hele sekvensen som en

udenforstående i forhold til Libanon. Han refererer til Libanon med "derhenne", hvilket illustrerer en vis afstand, mens han refererer til Amager med et "herhenne" – altså noget som er tæt på. Han omtaler udelukkende den libanesiske befolkning med et "de" og bevarer dermed opdelingen mellem ham selv og dem. Det er også interessant at bemærke, at Jamil i sine ytringer anvender sproglige træk, som associeres af vores deltagere med *senmoderne urban ungdomsstil* (Madsen 2008). Han udtaler ordene "spiller", "smart" og "sådan" med addentalt s. Ifølge Maegaard (2007) er dette et træk, som er mere frekvent blandt minoritetsunge end majoritetsunge. Hun finder det særligt fremtrædende hos en af de unge, hun undersøger, som hun kategoriserer som "sej" og "maskulin". Stæhr (2010) gør lignende observationer blandt vores deltagere og konkluderer på linie med Maegaard (2007), at de unge anvender udtalen til at konstruere gadesmarthed. Ud over den særlige udtale af s, anvender Jamil også i ordet "t-shirt" en særlig t-udtale, som kan associeres med dansk talt med tyrkisk accent. I dette uddrag ser vi den særlige udtale af s og t anvendt af Jamil i forbindelse med konstruktionen af (gade)smarthed. Samtidig er hans ytringer i hele uddraget kendetegnet ved, at han anvender en prosodi, som er kendetegnende for *senmoderne urban ungdomsstil*. Her er der tale om en kombination af intonation, mindre kontrast mellem lange og korte vokaler og mindre brug af stød (se Pharao & Hansen 2005). Prosodien er let genkendelig, når man hører optagelsen, men svær at illustrere i repræsentationen, fordi den består af et samlet indtryk af flere forskellige fine karakteristika, der er kendetegnende for denne udtale (se Madsen 2008a). Det er således på baggrund af kombinationen af udtalen af s og t samt den karakteristiske prosodi, at jeg karakteriserer ytringerne som *senmoderne urban ungdomsstil*. Dermed kan man hævde, at Jamil gennem sin udtale markerer en form for (gade)smarthed ved at anvende træk, som genkendes som *senmoderne urban ungdomsstil*, eller det, Jamil selv kalder at tale *stilet* (se kapitel 5).

Jamils tilhørsforhold til Amager kommer også til udtryk på hans Facebook-profil illustreret ved nedenstående Facebook-uddrag, hvor Jamil har besvaret spørgsmålet "Hvem kan i lide tingbjerg eller nørrebro" med "Amager".

Jamil besvarede spørgsmålet [hvem kan i lide tingbjerg eller nørrebro](#) med Amager.

· Følg · Spørg venner

(Jamils Facebook-profil, 24.05.11)

Klikker man på linket i spørgsmålet, kan man se, at der er flere svarmuligheder, end spørgsmålsformuleringen umiddelbart indikerer. De forskellige valgmuligheder er (ud over Nørrebro og Tingbjerg): "Amager", "Østerbro", "Brøndby Strand", "Vesterbro", "Ingen af dem jeg kan bare godt lige kage:)", "NORDVEST!!", "Valby!!!" og "Nørrebro Sharwarma". Ligesom i dette kapitels forrige Facebook-eksempel bliver Jamil præsenteret for nogle svarmuligheder, som indsnævrer rammen for mulige besvarelser. Ikke desto mindre er Jamils svar et udtryk for en tilknytning til Amager, som han tilkendegiver, at han godt kan lide. Med sit svar fravælger han de andre områder af København, som er repræsenteret, og konstruerer en meget lokal tilknytning. Samtidig er det interessant at bemærke, at dette bliver postet på Facebook, hvilket vil sige, at alle besøgende på Jamils profil vil kunne se, at han har besvaret spørgsmålet med "Amager". Han positionerer sig altså lokalt med sit svar "Amager", men samtidig orienterer han sig ved at poste det på sin væg på Facebook ikke-lokalt. Modtageren er det, Boyd (2007) kalder "a mediated public", hvilket betyder, at det potentielle publikum til Jamils Facebook-post er "[...] less constrained by geography and temporal collocation than unmediated publics" (Boyd 2007: 9), og der ligger en både interessant og markant pointe i netop dette. Det skal forstås således, at Jamil ved at poste svaret på sin Facebook-væg signalerer en interesse i at vise andre sin lokale tilknytning. Man kan derfor tale om, at Jamil foretager en explicit konstruktion af sig selv som amagerkaner og forstærker sin lokale tilknytning ved dels at fravælge de andre steder, og dels at vise sine venner på Facebook, at han bedst kan lide Amager. Det er også interessant at bemærke, at spørgsmålsformuleringen lyder: "hvem kan I bedst lide". Med denne formulering personificeres de forskellige steder, som bliver nævnt, og det fremstår som om, at det man vælger ikke blot er stederne, men også de personer, som bor der.

Jamils tilknytning til Amager kommer også til udtryk i det næste uddrag, som stammer fra Taastrupoptagelsen. Her befinder vi os på en gade på Amager, og vi er på vej op mod Amagerbro metro- og

busstation. Undervejs diskuterer vi alle sammen, hvordan vi hurtigst og nemmest kommer til Taastrup fra Amager. Jamil giver udtryk for, at det er nemmest at tage til Københavns Hovedbanegård for derefter at tage regionaltoget til Høje Taastrup Station.

Uddrag 6.3b: Min vej

1 Thomas: hovedbanegården det er da nemmere
2 at tage til nørreport
3 Zinah: og så tage metro eller
4 Jamil: nej nej vi tager bussen til
5 hovedbanegården og
6 hovedbanegården til taastrup (1.0)
7 det er det man gør
((Alle snakker munden på hinanden og kommer med forskellige
forslag))
8 Jamil: EOW VI TAGER MIN VEJ OKAY
9 (!)
Kurd-dk: HEY (i nogenlunde samme funktion som
eksempelvis "hallo!")

I forhold til Jamils identitetskonstruktion som amagerkaner er det primært to ytringer, som er interessante i denne sekvens. Den første ses i linie 7, hvor Jamil siger "det er det *man* gør". Jeg opfatter Jamils ytring således, at han med det personlige pronomen "man" refererer til en person eller en gruppe af mennesker med lokalt kendskab, som tager turen fra Amagerbro til Taastrup ofte. Ved at referere til, at det er det, *man* gør, konstruerer han samtidig en lokal identitet, idet han inkluderer sig selv i denne gruppe af mennesker. Således fungerer ytringen både som et argument for at følge Jamils plan og som et incitament for, at hans forslag er det rigtige at gøre set i det perspektiv, at snakken jo netop går på at finde den mest hurtige og effektive vej til Taastrup. I linie 8 og 9 afbryder Jamil den fælles diskussion, hvor flere af turens deltagere giver udtryk for forskellige holdninger til, hvilken vej, vi skal tage, og siger: "eow vi tager *min* vej okay". Jamil siger dette højt og med betoning af "eow" for at fange alles opmærksomhed. Herefter foretager han konstruktionen: *min* vej. Ved at referere til det som *sin* vej og ved at konkludere, at hans vej er den, *man* tager, giver Jamil udtryk for at kende nærområdets transportmuligheder så godt, at han er i stand til at positionere sig som ham, der ved bedst, ved at tage beslutningen for hele gruppen.

Næste uddrag stammer fra en anden selvoptagelse foretaget i foråret 2011. På optagelsen viser Jamil mig rundt i sit lokalområde, og det er således kun ham og mig, som er til stede. I uddraget befinder vi os i Jamils boligbloks gårdområde.

Uddrag 6.3c: Vi spillede sådan hver dag

1	Jamil:	det der det er basketbanen (2.0)
2	Thomas:	nå den
3	Jamil:	xxx der var et tidspunkt hvor vi
4		spillede sådan hver (!) dag
5	Thomas:	ja
6	Jamil:	bare sådan rigtig (!!) gav liv og sådan
7		noget det var sådan rigtig (!!) god den
8		tid og sådan noget men nu vi er bare
9		sådan faldet fra vi har ikke spillet der
10		jeg tror i to år
11	Thomas:	hvordan kan det være
12	Jamil:	jeg øh det der med at gå ned mere
13		det er ikke lige mig xxx

Vi ser i dette uddrag igen, hvordan pronominer fungerer som effektive identitetsmarkører i forhold til Jamils konstruktion af en lokal identitet - denne gang gennem anvendelsen af et personligt pronomen. Jamil taler om et "vi" i sekvensen (linie 3, 8 og 9). Med sit "vi" refererer Jamil til en gruppe indeholdende ham selv og nogle andre, med hvem han engang spillede basketball i gården. Han definerer ikke gruppen yderligere, men jeg forestiller mig, at han refererer til nogle venner. Eftersom han fortæller, at de spillede hver dag, må det i hvert fald antages, at der er tale om personer, som bor i nærmiljøet. I linie 6 giver Jamil udtryk for, at han nød tiden, hvor de spillede basketball hver dag, idet han betegner seancerne som noget, der "rigtig gav liv". Han kalder det også "en rigtig god tid" (linie 7 og 8) og knytter således udelukkende positive associationer til basketbanen og spillet. Ved at referere til "basketbanen" illustreres det, hvordan Jamil her orienterer sig og taler ud fra en lokal kontekst.

Et andet interessant perspektiv i denne sekvens er, at Jamil ændrer sin udtale undervejs. Frem til linie 9 anvender han således en prosodi, som forbindes med senmoderne urban ungdomsstil, ligesom vi så et eksempel på i uddrag 6.3a. Han udtaler også "rigtig" to steder med et kraftigt markeret pustet ustemt "r", hvilket også er et træk, der

associeres med senmoderne urban ungdomsstil (Mægaard 2007:159). Jamil markerer altså både med sin udtale og sin fortælling en tilknytning til gademiljøet og den lokale basketbane i linierne 1 til 9. Herefter ændrer han sin udtale markant, da han fortæller, at de ikke har spillet i to år. Han fremsiger dette med en standarddansk prosodi, hvilket peger på, at han her strukturerer sin ytring både udtalemæssigt og emnemæssigt som en orientering væk fra gaden. Dette stemmer i øvrigt overens med Jamils beretninger om sin sprogbrug, hvor han giver udtryk for at forbinde det at tale stilet med rå værdier og gademiljøer, mens det at tale "normalt" eller "integreret" repræsenterer en afstandtagen fra dette (se kapitel 5).

I linie 12 og 13 fortæller Jamil, at han aldrig går ned i gården længere. Her er pronominet "vi" erstattet med et "jeg". Jamil flytter dermed fokus fra en fortælling om et fællesskab i "en god tid" og fortæller mig, at han ikke benytter gårdens muligheder længere.

Hærværk og ballade

Årsagen til, at Jamil ikke opholder sig udenfor så meget, som han tidligere har gjort (uddrag 6.3c), er, at gårdmiljøet omkring boligkomplekset, hvor han bor, er præget af ballade og kriminalitet. Det fortæller han i de følgende uddrag (uddrag 6.4a og 6.4b), hvori han tager afstand fra de unge i gademiljøet, som øver hærværk på boligblokkens affaldscontainere og deltager i bandeaktiviteter. Uddraget stammer fra samme optagelse som det forrige, hvor Jamil viser mig rundt i sit nærmiljø. Her peger han på nogle affaldscontainere, som står tæt ved hans opgang, og siger:

Uddrag 6.4a: Containerbrande

1	Jamil:	kan du se den der container (1.0) vi
2		har fået en ny en den er blevet brændt
3		(!!) man kan sige hver dag (1.0) kan
4		du se det kamera xxx en to tre fire
5		kameraer og de er endda lige blevet
6		lavet igen kan du se xxx her forned
7		de har med øhm det der og så knækket
8		dem
9	Thomas:	nårh
10	Jamil:	og så har jeg lige været nede igen de
11		har sat ekstra (!!) tykt jern på og det
12		hele xxx de brændte måske en uge i

13 træk så da bilen kommer og skulle
 14 hente den for at smide den skrald ud
 15 den hang fast han kunne slet ikke han
 16 var bare nødt til at bare sådan først
 17 med de der snøre og så bare køre (!!)
 18 med bilen bare så den kan bevæge sig
 19 lidt
 20 Thomas: ja ja
 21 Jamil: han gav bare fuld gas og så sagde den
 22 bare knæk og så var der så rister nede
 23 i gulvet så han kunne køre var helt (!!)
 24 slidt kender du det prøv at kigge der
 25 rigtig øh tørt kan du se hvor tyk den er
 26 sådan nu bare lige det her
 27 Thomas: hvordan fanden sætter man ild til
 28 sådan noget
 29 Jamil: jeg ved ikke hvad de gør gas halløjsa
 30 og så smider de det ind i
 31 Thomas: xxx
 32 Jamil: øh kan man godt sige
 33 Thomas: hvad (1.0)
 34 Jamil: jeg blander mig ikke i sådan noget jeg
 35 siger det bare ikke xxx

Jeg opfatter Jamils "vi" i linie 1 som refererende til de personer, der bor i det boligkompleks, hvor også han selv bor med sin familie. Da han fortæller mig om containerbrandene, står vi lige uden for døren til hans opgang. Med sin ytring "vi har fået en ny en [container]" konstruerer Jamil en gruppe, som han selv tilhører, og konstruerer dermed sig selv som medejer af containeren. Ejerskabsfornemmelsen er interessant, idet den bliver udslagsgivende for Jamils konstruktion af en, som har "hjemme", hvor vi står, hvorfor det giver mening at tale om "vores" container.

Jamil italesætter de mennesker, som brænder containerne i gården af og ødelægger de opsatte overvågningskameraer, med et "de" (linie 7) – altså en gruppe, som han ikke selv tilhører. Han foretager således en opdeling mellem dem, der udøver hærværk på ejendommens indbo-resurser, og ham selv. Jeg opfatter hans ytring i linie 34 og 35 som et udtryk for, at han ikke ønsker at blive associeret med disse personer eller den kriminalitet, som afbrændingen af containerne repræsenterer.

Med sin formulering "jeg blander mig ikke i sådan noget" udtrykker Jamil både en afstandtagen til den pågældende situation og en generel afstandtagen fra hærværk og ballade. Ligesom i det forrige uddrag (uddrag 6.3c) markerer Jamil også sin afstandtagen ved sin udtale, idet han fremsiger denne ytring med en tydelig standarddansk prosodi, som ikke er markeret i resten af uddraget. I kapitel 5 beskrev jeg, at Jamil foretrækker at tale om et stilet register frem for et gadesprogsregister, og jeg ser hans afstandtagen til balladen i hans kvarter som en væsentlig omstændighed i den forbindelse.

Personerne, som er ansvarlige for balladen, beskriver Jamil yderligere i den følgende sekvens fra samme optagelse. Her er vi gået lidt videre, men befinder os stadig i boligblokkens gård. Jamil peger på nogle graffiti og siger til mig:

Uddrag 6.4b: Back on the street

1	Jamil:	kan du se den der ((han peger)) xxx
2		[bandenavnet] <i>is back on the street</i>
		Eng-dk: er tilbage på gaden
3	Thomas:	ja
4	Jamil:	den er lige blevet lavet for en øh uges
5		tid siden
6	Thomas:	okay
7	Jamil:	at øh vi er vendt tilbage og (2.0) de
8		drenge de er helt færdige jeg kender
9		faktisk godt både danskere og arabere
10		kan man sige derinde
11	Thomas:	ja
12	Jamil:	og der er polakker kan man sige og
13		sådan noget
14	Thomas:	okay xxx
15	Jamil:	da jeg var lille der gik jeg sådan lidt
16		(!!) rundt med dem og sådan noget
17		de var sådan ikke sådan noget særligt
18		meget sådan man kan se men så
19		kunne jeg mærke at jeg blev kan man
20		sige blev øh sådan stille og roligt
21		blev øh ødelagt så stoppede jeg det
22		sådan så gad jeg ikke mere
23	Thomas:	nej
24	Jamil:	så lige siden den dag så har jeg aldrig

25	sådan gået rundt med dem det kan
26	godt være når jeg ser dem og lige
27	hilser på dem og sådan noget men
28	ellers så øh taler jeg sådan ikke med
29	dem (1.0) og en af dem der er med i
30	den der sådan en bande det er øh xxx
31	[personens navn]

Gennem hele denne sekvens bevarer Jamil opdelingen, som han etablerede i uddrag 6.4a mellem "dem" og sig selv. Han beretter om en konkret bande, som består af personer fra lokalområdet, og tager kraftigt afstand fra den. Jamil betegner disse personer som "helt færdige" (linie 8). At karakterisere en person eller en gruppe som "helt færdig" er en negativ karakteristik. Jamil anvender dette udtryk jævnligt i samme funktion som udtryk såsom "at være slidt" og "at være væk". Fælles for disse udtryk er, at de betegner personer, som Jamil tager afstand fra og knytter negative associationer til.

Jamil fortæller, at han engang "gik rundt med" (linie 15 og 16) nogle af de personer, som er med i den omtalte bande. Ifølge Jamil, var de "ikke sådan noget særligt" (linie 17), dengang han gik rundt med dem. Jeg opfatter ytringen i linie 17 som en slags undskyldning for – samt forklaring på – at han har gået rundt sammen med denne gruppe. Det skal forstås således, at hans konstatering af, at gruppen ikke var noget særligt, dengang han gik rundt med dem, betyder, at de dengang ikke lavede ballade i samme omfang, som de gør nu. Det samme gør sig gældende for hans ytring i linie 18, 19, 20, 21 og 22, hvor han fortæller, at han ikke gad at gå rundt med dem mere, så snart han kunne mærke, hvor det bar hen. Jamil siger, at han blev "ødelagt" af det, og her er det interessant at se på meningsudfyldelsen af ordet "ødelagt". I alle sine ytringer omkring balladen i sit nærområde samt den omtalte bande artikulerer Jamil en afstandtagen fra banden og illustrerer dermed samtidig et ønske om ikke at blive associeret med dem. Det er på mange måder det samme, han markerer med sin ytring om at blive ødelagt af at gå sammen med dem. Han insinuerer med termen, at bandemedlemmerne er ødelagte mennesker og konstruerer samtidig sig selv som en person, der har været i stand til at sige fra over for det liv, som bandekriminaliteten repræsenterer.

Fælles for uddrag 6.4a og 6.4b er, at Jamil giver udtryk for at have hjemme på Amager og samtidig tager afstand fra de personer, som

ødelægger ting, han som beboer i sin boligblok er medejer af. Hans afstandtagen fra balladen og banden kan derfor også ses som et argument for, at Jamil udtrykker en tilknytning til lokalområdet i og med, at han giver udtryk for en vældig negativ holdning til de mennesker, som går og ødelægger "hans" ting.

Semiotiske resurser og transportable identiteter

Indtil videre har jeg i dette kapitel vist eksempler på, at Jamil i sit identitetsarbejde orienterer sig mod en etnicitet som trækker spor til henholdsvis nationen Danmark og lokalområdet Amager. I næste uddrag er der flere ting på spil, idet Jamil her konstruerer både en dansker-identitet og en libaneser/araber-identitet. I uddraget fortæller Jamil om, hvordan identitetstræk, som er associeret med både en dansker- og en libaneser/araber-identitet kan bruges til at lave sjov samt skabe forvirring hos andre. Samtidig kobler han i sin fortælling semiotiske resurser og identiteter sammen og illustrerer dermed Blommaerts pointe om, at alle semiotiske handlinger er identitetshandlinger (Blommaert 2005: 203-204).

Uddrag 6.5: "Kommer du fra Danmark? Ja selvfølgelig mand!"

1	Jamil:	jeg fandt jeg så faktisk også rigtig
2		mange danskere (!!) dernede
3	Thomas:	i libanon
4	Jamil:	ja
5	Thomas:	ja okay som var på sådan på ferie eller
6		hvad <eller nogen> [>]
7	Jamil:	<ja> [<]
8	Thomas:	<der boede dernede > [>]
9	Jamil:	<også med danske> [<]
10	Jamil:	nummerplader (!!) og sådan noget
11	Thomas:	nå (!!)
12	Jamil:	så går jeg bare forbi og så sagde jeg
13		sådan jeg lavede det sådan
14		jeg ville godt lige sådan sige hej sådan
15		(1.0) hej (!!) sagde jeg så sagde jeg til
16		dem xxx og de der de kiggede bare
17		sådan der hej øh ha xxx kommer du
18		fra danmark <ja selvfølgelig mand
19		(!!)> [>]
20	Thomas:	<ha> [<]
21	Jamil:	så kører de videre ha

22 Thomas: ej hvor sjovt ha ja ja selvfølgelig (1.0)
23 kan du tale men du kan også tale
24 arabisk ikke
25 Jamil: ja
26 Thomas: taler du arabisk når du er i libanon så
27 ellers
28 Jamil: ja
29 Thomas: ja
30 Jamil: og så nogle gange jeg bliver sur på
31 dem og jeg skal sige noget
32 sådan grimt til dem så siger jeg det på
33 dansk
34 Thomas: okay ha nå så de ikke sådan så de ikke
35 <forstår det> [>]
36 Jamil: <ja ha> [<]
37 Thomas: det er rigtigt det kan godt være farligt
38 ikke nogle gange hvis man lige hvis
39 man er ude at rejse
40 Jamil: ja
41 Thomas: og man tror man kan tale dansk
42 sammen så hvis der lige pludselig er
43 en anden dansker ikke
44 Jamil: ha
45 Thomas: så ha xxx det skal man alligevel passe
46 på med ha

Jeg opfatter i interviewsituationen Jamils beretning som en joke. At vi begge griner, mens han fortæller historien, understøtter denne antagelse (line 17, 20, 21, 22, 34, 36, 44, 45 og 46). Som tidligere nævnt stammer begge Jamils forældre fra Palæstina, og Jamil adskiller sig derfor ikke, hvad angår udseende (sort hår og brunlig hud), fra mange af de lokale libanesere, han omgås på sine rejser til Libanon. Joken i dette uddrag består i en kombination af en transportabel identitet (Zimmerman 1998) i form af hans fysiske fremtoning samt hans adgang til og anvendelse af sproglige resurser associeret med dansk. Den danske turists reaktion på Jamils "danske" hilsen kan tolkes som et udtryk for overraskelse og forvirring (linie 16, 17 og 18). Denne forvirring kan blot skyldes, at turisten er overrasket over at møde en anden dansker i Libanon, men den kan også skyldes en overraskelse over, at Jamil taler dansk og er fra Danmark på trods af, at han ligner en indfødt libaneser. I situationen

opfatter jeg Jamils joke som et eksempel på det sidste. Hans reaktion på min ytring i slutningen af uddraget (linie 37 til 46) peger således også på, at Jamil har den samme opfattelse af situationen. Her griner vi begge af tanken om situationer som den, Jamil har gengivet, hvor man kan blive overrasket, hvis man tror, man er den eneste "dansker" på ferien.

I denne beretning om en ferie i Libanon kan man således argumentere for, at det både er Jamils lokale etnicitet og hans diaspora-etnicitet, som han orienterer sig mod og konstruerer sine identiteter ud fra. Vi ser, hvordan han er i stand til at skrue op og ned for en dansker-identitet og en identitet som libanesiser/araber. Uddraget viser også, hvordan Jamil anvender sine sproglige resurser i sit identitetsarbejde i kombination med en transportabel identitet. Det er samtidig et eksempel på, at Jamil kontinuerligt konstruerer identiteter som dansker og araber i interaktionen med andre. Det skal forstås således, at Jamil er i stand til at konstruere disse identiteter i forskellige sammenhænge på forskellige måder, og at de dermed ikke er begrænset til specifikke miljøer eller kontekster. Endvidere fremstår disse to identiteter i denne situation heller ikke som to identiteter, der udelukker hinanden. Endelig viser uddraget også, at Jamil er bevidst om dette og er i stand til at bruge det strategisk – i denne situation som en form for practical joke.

Et andet interessant aspekt i dette uddrag involverer inddragelsen af semiotiske resurser. I linie 9 og 10 fortæller Jamil, at han så nogle biler med danske nummerplader i Libanon. Efterfølgende fortæller han, at han henvendte sig til disse "danskere" for at sige hej til dem. Han går altså ud fra, at de er danskere, fordi han har set, at deres nummerplade er dansk. Den danske nummerplade er således et eksempel på en semiotisk resurse, som ikke er verbal, men som stadig fungerer som en gyldig og effektiv identitetsresurse. Her sker det i forbindelse med identitetskategorien dansker, som både konstrueres og tilskrives på baggrund af netop nummerpladen. Samtidig ser vi, at Jamil giver udtryk for at anskue det at tale dansk som en markør af en dansker-identitet. Han anvender i denne sammenhæng adgangen til sproglige resurser associeret med dansk som indeks på at være dansker. På samme måde kan man argumentere for, at Jamil i situationen, hvor han opsøger bilisten, anvender sprog som inklusion i og med, at han ved hjælp af sit danske "hej" konstruerer en fælles identitet til sig selv og bilisten som "danskere" eller som nogle, der

kan tale dansk. At Jamil imidlertid også anvender sit "danske" til det modsatte, ser vi i linie 30, 31, 32 og 33, hvor det bliver anvendt som udgangspunkt for eksklusion, når han gerne vil sige noget "grimt" til indbyggerne i Libanon, som de ikke må forstå. Således ser vi i Jamils beretning, hvordan sprog både kan bruges inkluderende og ekskluderende i forskellige situationer, ligesom at Jamil er i stand til at anvende de sproglige resurser, han har til rådighed, i overensstemmelse med, hvordan han ønsker at fremstå.

Konklusion

Jeg har i dette kapitel belyst, hvordan Jamil gør sig betragtninger om verden ud fra en sammenligning med tilsvarende forhold i Danmark, ligesom jeg har givet eksempler på, at Jamil i sine beretninger om Libanon positionerer sig som udenforstående, når han foretager en opdeling mellem sig selv og "dem" (befolkningen i Libanon). Jeg har desuden gennemgået mine deltageres anvendelse af termerne "hund" og "hyæne" i en analyse, som peger på, at Jamil og Isaam med deres kommentarer om libanesiske madvaner nedgør befolkningen i Libanon og dermed markerer en fælles ironisk afstandtagen til deres diaspora. Jeg har ligeledes illustreret, at det er en del af drengenes selvforståelse at anvende termer som "hunde" og "hyæner" i en funktion af kontekstualiseringsmarkører (Gumperz 1982) i forbindelse med uformelle gruppeaktiviteter, hvilket jeg i øvrigt beskriver yderligere i næste kapitel. Jeg har også belyst, hvordan pronominer fungerer som effektive identitetsmarkører i forhold til Jamils identitetskonstruktioner som dansker og amagerkaner. Og endelig har jeg illustreret, hvordan Jamil i en practical joke anvender resurser, som associeres med både en etnisk identitet som dansker og en etnisk identitet som libanesiske-palæstinenser. Gennem samtlige af kapitlets uddrag (undtaget uddrag 6.5) positionerer Jamil sig som udenforstående i forhold til det Libanon, han beskriver. Endvidere illustrerer uddragene en tendens hos Jamil til at fokusere på det, han oplever som anderledes i sine beretninger om Libanon. Hans oplevelse af sin diasporakultur som fremmed bliver således udslagsgivende for hans konstruktion af Danmark som "hjemme".

I det aspekt af Jamils etnicitet, som knytter ham til Danmark, finder jeg både en lokal streng og en national streng, idet Jamil i sit identitetsarbejde både trækker på en dansk etnicitet forankret i Danmark som nation og en mere lokal dansk etnicitet forankret på Amager. På den ene side orienterer han sig mod en nationalt forankret

dansk etnicitet, når han gør sig betragtninger om og udtrykker holdninger til forskellige samfundsmæssige forhold i Libanon og placerer disse i en overordnet dansk ramme gennem blandt andet sammenligninger med danske samfundsforhold. På den anden side orienterer han sig også mod en amagerkansk forankret etnicitet, når han foretager sammenligninger mellem at spille smart i Libanon og at spille smart på Amager. Ved at inddrage Amager som ramme for sammenligningen konstruerer Jamil en lokal etnicitet, som ikke er forankret i nationen Danmark lige så meget, som den er forankret i hans lokalområde Amager. Det er også dette aspekt, han trækker på, når han taler om *sin egen* vej fra Amager til Taastrup og taler om *vores container*. Jamil anvender på dynamisk og kompleks vis forskellige aspekter af det, som Harris (2006) kalder det lokale aspekt af hans etnicitet, idet han er i stand til at skrue op og ned for sine etnicitetskonstruktioner og lade dem præge sine identitetskonstruktioner og selvfrestillinger i forskellig grad. De aspekter af Jamils etnicitet, som knytter ham til Danmark eller Amager, er dynamiske og interaktionelt konstruerbare forstået således, at han orienterer sig mod dem, både når han er i Danmark, og når han er i Libanon.

I næste kapitel gennemgår jeg diasporaaspektet af Jamils etnicitet(er). Her viser jeg blandt andet, at diasporaetniciteten, som Jamil konstruerer, ligeledes indeholder flere aspekter og forankringer – eksempelvis når den konstitueres i "nye" kontekster.

Kapitel 7. En diasporatilknytning i en lokal og en global kontekst

Dette kapitel omhandler, hvordan Jamil konstruerer etniske identiteter, som peger mod hans familiemæssige baggrund som palæstinenser-libaneser og indvandrer. Jeg illustrerer, hvorledes Jamil konstruerer både en diasporaetnicitet i traditionel forstand og en mere lokalt forankret diasporaetnicitet. På baggrund af kompleksiteten i Jamils konstruktion af disse etnicitetsaspekter argumenterer jeg for, at det er (for) unuanceret udelukkende at karakterisere hans identitetsarbejde i disse situationer som en orientering mod diasporadelen af hans etnicitet. Jeg foreslår derfor en udvidelse af Harris' global-traditionelle streng (2006), således at den indeholder både en global diasporastreng og en lokal diasporastreng. Den globale diasporastreng trækker spor til Jamils diasporakultur og hans familiemæssige baggrund som indvandrere fra mellemøsten, mens den lokale streng er

karakteriseret ved, at Jamil konstruerer en lokalt forankret diaspora-etnicitet, som på trods af at have spor i hans indvandrer-baggrund primært er lokalt forankret, idet den tegner spor til en identitet som indvandrer (herunder også "perker" og palæstinenser) i lokalområdet Amager.

Indledningsvis belyser jeg, hvordan Jamil konstruerer og tilskrives en lokal identitet som "perker" og indvandrer i forskellige kontekster. Jeg illustrerer, hvorledes Jamil konstruerer denne identitet i forbindelse med anvendelsen af specifikke sproglige træk bærende specifik sociokulturel værdi, ligesom jeg beskriver, hvordan han tilskrives perker-identiteten på baggrund af manglende viden omkring danske samfundsforhold. Herefter viser jeg, at Jamil i sit identitetsarbejde orienterer sig mod en traditionel diaspora-etnicitet ved at trække på sin familiemæssige baggrund som palæstinenser. Jeg beskriver blandt andet, hvordan Jamil konstruerer Danmark som "ude" (i modsætning til, hvad vi så i kapitel 6), ligesom jeg giver eksempler på, at Jamils diasporakultur spiller en væsentlig rolle i hans hverdag. Jeg illustrerer også, hvordan Jamil og nogle af mine andre deltagere foretager kategoriseringer og bruger dem i deres identitetsarbejde. Jeg gennemgår først Jamils kategoriseringer i de udvalgte interview-sekvenser og viser, at hans anvendelse af disse kategoriseringer illustrerer, at kategorierne i sig selv er komplekse og problematiske. Dernæst tager jeg fat i mine deltageres anvendelse af kategorien "kurder" og side-stiller den med deres brug af kategorien "neger". Dermed viser jeg på linie med Møller (2011), at det er en del af drengenes selvforståelse at anvende disse kategorier for sjov, og at lignende betegnelser associeret med forskellige baggrunde og forskellige sprog bliver gjort til en fælles lokalt forankret resurse blandt de unge.

En diasporaforbindelse i "nye" kontekster

Det første uddrag er fra enkeltinterviewet med Jamil fra foråret 2011. Her fortæller han blandt andet om at være ansat i Kwickly og om sit forhold til sine kollegaer. Før uddragets begyndelse har vi talt om Jamils forhold til sprog. Vi taler også om, hvilke samtalepartnere, Jamil forbinder med forskellige måder at tale på (se kapitel 5) og i den forbindelse, begynder han at fortælle om nogle oplevelser i Kwickly.

Uddrag 7.1a: Den eneste perker i Kwickly

1 Jamil: jeg har lagt mærke til der er nogle
2 (1.0) sådan vi har amager og sådan

3   nogle ting så de andre så nogle af dem
 4   det har jeg set der slet ikke sådan
 5   kender til det der jeg kender nogle der
 6   bor øh sådan tæt ved strandvejen
 7   derhenne de kender slet ikke til det
 8   der ordet *eow* (!) og sådan noget
                                  Kurd-dk: hey
 9   da jeg arbejdede i kvickly der var jeg
 10   sådan den eneste perker derhenne i
 11   kwickly (1.0) så da jeg sagde sådan
 12   *eow* (!) sådan kom lige her og sådan
                                  Kurd-dk: hey
 13   noget hvad sker der *bree* og sådan
 14   noget de de forstod slet ikke (!) hvad
 15   jeg sagde
                                  Eng-dk: bror (*bree* er en variation af *brother*)
 16   jeg begyndte bare at lære dem
 17   alle de der ord så nogle af dem de
 18   begyndte sådan lidt fortæl det sådan
 19   sige det lidt og sådan noget de kan slet
 20   ikke <det der> [>]
 21   Thomas: <ja> [<] nå de kendte det slet ikke
 22   Jamil: det det er første gang de hører det i
 23   hele deres liv
 24   Thomas: nå okay
 25   Jamil: de har aldrig hørt noget lignende
 26   Thomas: nå hvordan kan det være
 27   Jamil: jeg ved det ikke
 28   Thomas: de xxx de kommer fra en anden xxx
 29   øh et andet område måske <eller
 30   hvad> [>]
 31   Jamil: <ja> [<] også det er fordi de ikke er
 32   sammen med sådan nogle indvandrere
 33   de er kun sammen med danskere

I dette uddrag konstruerer Jamil sig selv som perker. Ved at benævne sig selv som den eneste perker i Kwickly (linie 9, 10 og 11) tilskriver han samtidig sine kollegaer en fælles identitet som ikke-perkere. I linierne 8 og 12 nævner Jamil ordet "eow" og i linie 13 ordet "bree". "Eow" associeres med kurdisk og betyder noget i retning af "Hey du der!" – det er altså et sprogligt træk, man anvender for at fange andres

opmærksomhed, når man gerne vil sige eller vise nogen noget. Jamil anvender ofte ordet i sin sproglige praksis både på og uden for skolen, og han anvender det både i sin tale til sine skolekammerater og til voksne (herunder mig). "Bree" er en omskrivning af den amerikanske term "bro", som er en forkortelse af ordet "brother". "Bro" og "bree" associeres af de unge typisk med maskuline urbane ungdomsmiljøer, hvor (for det meste) drenge kan omtale og tiltale hinanden både på skrift og i tale som "bree" eller "bro" i et udtryk for affektion og venskab. Jamil knytter i uddraget en forbindelse mellem "eow" og "bree" og identiteten som perker. Dette illustreres, når han nævner, at hans kollegaer slet ikke forstod disse sproglige træk (linie 7, 8, 14, 15, 22 og 23). Ifølge Jamil er det kun ham, som i dette tilfælde har adgang til disse træk, og dermed er det også kun ham, der er i stand til at konstruere identiteten som perker. Her illustreres Blommaerts (2005: 13) pointe med, at ikke alle har samme potentialer i forbindelse med konstruktion af forskellige identiteter. Og man kan argumentere for, at Jamils kollegaer, selvom de måtte ønske det, ikke ville have rettighed til at konstruere en identitet som perker, idet de ikke har adgang til de semiotiske resurser, som kræves. Jamils beretning er således også et eksempel på, at kun få sproglige træk er nødvendige for at fremhæve brede sociale konnotationer af forskellige måder at tale på.

Jamil markerer i sin fortælling en sammenhæng mellem specifikke sproglige træk – herunder kendskabet og adgangen til disse – og specifikke sociokulturelle kategorier som "dansker", "perker" og "indvandrer". Dette ses sidst i sekvensen, hvor han konkluderer, at hans kollegaer ikke kender disse ord, fordi de kun er sammen med danskere (linie 33). Samtidig opstiller han nogle modsætninger med sig selv, "perker" og "indvandrer" på den ene side og "dansker" på den anden. Disse kategoriseringer udgør elementer i hans fortælling, og han udtrykker tilknytning til de af kategorierne, der positionerer ham som ikke-dansker. Således giver han udtryk for, at han adskiller sig fra "danskerne". Derfor kunne det umiddelbart godt fremstå som om, at det er diasporaaspektet af hans etnicitet, han orienterer sig mod her. Jeg vil imidlertid i det følgende afsnit argumentere for, at en nærmere belysning af Jamils anvendelse af kategorierne i uddraget afslører, at det er et mere lokalt aspekt af hans etnicitet, som er i spil. Det er et aspekt, som egentlig ikke udelukkende er forankret i hans familiemæssige bånd til Palæstina eller Libanon, hvilket en betegnelse af det som et eksempel på den global-traditionelle diasporastreng (Harris 2006) ville indikere.

Jamil foretager flere kategoriseringer i denne sekvens. På den ene side nævner han en "perker"-kategori, som han udtrykker explicit tilhørsforhold til (linie 9 og 10). Han nævner også en "indvandrer"-kategori, da han drager paralleller mellem at kende ord som "eow" og "bree" og være sammen med indvandrere (linie 31 og 32). Han nævner aldrig direkte, at hans kollegaer tilhører dansker-kategorien, men han nævner dog, at de kun er sammen med "danskere" (linie 33). Han nævner også nogle personer, der bor tæt ved Strandvejen i reference til Amager Strandvej (linie 6), og drager paralleller mellem dem og sine kollegaer, når han fortæller, at ingen af dem forstår ordene "eow" og "bree". Jamil foretager altså i dette uddrag en klar opdeling og positionerer sig som en, der adskiller sig fra sine kollegaer, som kun er sammen med danskere samt dem, der bor tæt ved Strandvejen. Han foretager denne opdeling af "dem" og "os" allerede i linie 1, hvor han siger: "vi har Amager". Dermed opstiller han et interessant modsætningsforhold, når han øjeblikket efter nævner Strandvejen. Hans opdeling foretages således på baggrund af flere ting. For det første foretages den på baggrund af, hvorvidt en person har adgang eller kendskab til sproglige træk som "eow" og "bree" eller ej. For det andet foretages den mere explicit med identitetstilskrivninger som "perker" eller indvandrer over for "nogle, som kun er sammen med danskere". Og endelig foretages opdelingen med benævnelsen af de to steder Amager og Strandvejen. På baggrund af dette vil jeg argumentere for, at Jamils fortælling udspiller sig i et meget lokalt univers (Amager Strandvej ligger fem minutters gang fra både Amager Fælled Skole og det kvarter, hvor Jamil bor). Det er således ikke Jamils familiemæssige baggrund som indvandrere fra Palæstina, der adskiller ham fra danskerne og dem, der bor ved Strandvejen. Det er derimod hans baggrund som indvandrer fra en særlig del af Amager samt hans kendskab til specifikke sproglige træk. Endvidere er det væsentligt at pointere, hvorledes hverken "eow" (associeres med kurdisk) eller "bree" (associeres med amerikansk eller slang) associeres med arabisk. Dette ser jeg som et yderligere argument for, at Jamil på trods af at orientere sig mod et aspekt af sin etnicitet, som adskiller ham fra danskerne og som unægteligt drager paralleller til hans familiemæssige baggrund som indvandrer, ikke orienterer sig mod en entydig diasporaforbinding i den traditionelle forstand. Derimod fremstår det som om, at han konstruerer en lokalt forankret etnicitet, som han forbinder med en identitet som "perker", en som "har Amager" samt en, som kender til sproglige træk som "eow" og "bree".

Et andet interessant perspektiv i dette uddrag er, at Jamil fortæller (linie 16 og 17), at han forsøgte at lære nogle af sine kollegaer at tale ligesom ham. Dette er interessant i forhold til den uforudsigelige fordeling af sproglige resurser på mikroniveau, som kendetegner superdiverse miljøer (se kapitel 4). Vi ser således, hvordan Jamil i Kvickly er i en position til at videregive nogle sproglige resurser, som de andre ikke umiddelbart har adgang til.

Jamil fortsætter i interviewet med at fortælle om sine oplevelser i Kvickly. Det følgende uddrag ligger i forlængelse af det første. Her ændrer Jamil perspektivet, idet han beretter om, hvordan hans kollegaer i Kvickly opfattede ham. I dette uddrag bringes samtidig nye kategoriseringer i spil.

Uddrag 7.1b: Den gode muslim

34 Jamil: de siger også de [indvandrere] laver
35 for meget ballade og sådan noget
36 også da jeg arbejdede i kvickly de
37 sagde også du er sådan en rigtig god
38 muslim og sådan noget vi har aldrig
39 sådan noget set noget lignende og
40 sådan noget tror sådan de xxx troede
41 (!) at sådan alle muslimer sådan var
42 sådan der sådan indvandrere kan man
43 sige
44 Thomas: ja
45 Jamil: ja det er også en af grundene jeg også
46 stoppede de var sådan meget
47 racistiske over for mig
48 Thomas: nå det var de
49 Jamil: ja de ville have jeg skulle gøre alt
50 de danskerne kunne bare slappe af jeg
51 skulle bare gøre alt
52 Thomas: nå
53 Jamil: xxx når vi havde pause to minutter
54 måske for meget eller sådan noget så
55 flippede de bare ud når det er de andre
56 halv time ja ja bare lige meget

Jamil bevarer i dette uddrag en opdeling mellem sig selv og "dem". Indledningsvis fortæller han, hvordan hans kollegaer i Kvickly delte

den opfattelse, at alle indvandrere laver ballade. Det er sandsynligt, at det er denne makrodiskursive stereotype forestilling, som afføder kollegaernes kategorisering af Jamil som "en rigtig god muslim" (linie 37 og 38) som en reaktion på, at Jamil bryder med deres stereotype billede af en indvandrer. Selvom hans kollegaer finder ud af, at Jamil ikke laver ballade på trods af at være indvandrer, fremstår det i uddraget som om, det ikke er nok for Jamil i forhold til at få tilskrevet en identitet som ligeværdig. I stedet bliver han tilskrevet identiteten "en rigtig god muslim". Her ser vi et eksempel på, at identiteter ikke blot konstrueres af den enkelte, men også tilskrives individet af andre (Bucholtz & Hall 2005, Blommaert 2005). I linie 45 og 46 gør Jamil det klart, at han ikke værdsætter tilskrivningen. Man kan endvidere anskue dette som et eksempel på orientalisme (Said 1978), hvor Jamil i kraft af sin identitet som indvandrer (ifølge ham selv) anses af sine kollegaer for en, der er mindre værd end dem.

De to uddrag (uddrag 7.1a og 7.1b) illustrerer Jamils møde med makrodiskursive stereotypiske forestillinger om, hvordan indvandrere er, samt hvordan disse forestillinger påvirker hans muligheder for at konstruere forskellige identiteter. Vi ser også, hvordan sproglige træk ikke bare associeres med sprog, varieteter osv. men også associeres med typiske brugere og med større værdisystemer som fx socioøkonomisk status. I Kvickly tilskrives Jamil således en identitet som indvandrer blandt andet, fordi han taler, som han gør. I hans beretning fremstår det som om, at perker- og indvandrer-identiteterne, som han både tilskrives af sine kollegaer og konstruerer selv, forhindrer ham i at indgå på lige fod med sine kollegaer. Han får dog tilskrevet identiteten "en rigtig god muslim", fordi han ikke laver ballade, men ifølge ham selv er der tilknyttet visse værdier i tilskrivningen af denne identitet, som gør, at han ikke opnår at blive tilskrevet samme rettigheder som de andre ansatte. Som sagt bliver der i denne sekvens også bragt nye kategorier i spil. Jamil benævner nu explicit sine kollegaer som "danskerne" (linie 50) og nævner deres kategorisering af ham som "en rigtig god muslim" (linie 37 og 38). Jeg kommer ind på flere kategoriseringer senere i dette kapitel.

Vi har nu set eksempler på, at Jamil i sine selv fremstillinger i et interview konstruerer en identitet som "perker", som trækker spor til en lokal indvandrer-identitet. Der findes også eksempler på dette på Jamils Facebook-profil som illustreret ved nedenstående uddrag. Jamil

har besvaret spørgsmålet: "Hvem styre her i dk?" med "palæstinenser" og lagt det op på sin Facebook-væg.

Jamil besvarede spørgsmålet [Hvem styre her i dk ?](#) med [palæstinenser](#).

· [Følg](#) · [Spørg venner](#)

Valgmuligheder: [palæstinenser](#), [*styrer;](#)), [Mjølnerparken Styrer Lortet!](#), [Mig! :D](#), [Flot stavet!](#), [96´erne styrer sgu det hele!](#), [Dansker](#), [Årgang 95!!](#), [Min mormors rolator bande!](#), [MIG! :D](#)

(Jamils Facebook-profil, 20.06.11)

Det er både interessant at se på spørgsmålsformuleringen og på Jamils svar. I spørgsmålsformuleringen indgår et "her i dk". "dk" refererer til Danmark, og adverbiet "her" udtrykker således, at spørgsmålet henvender sig til folk, som befinder sig (her) i Danmark. Samholdt med svaret ("palæstinenser") foretager Jamil på baggrund af sit vægopslag en interessant selvfrestilling, idet han konstruerer sig selv som palæstinenser (her) i Danmark. Senere i afsnittet skal vi se flere eksempler på, at Jamil konstruerer og kategoriserer sig selv som palæstinenser. Det er i den forbindelse relevant at nævne, at "Falastini" ("Palæstinenser" på arabisk) indgår i Jamils Facebook-navn. Når Jamil refererer til sig selv som palæstinenser, gør han det overordnet set i to kontekster – en lokal kontekst, når han konstruerer sig som palæstinenser fra Danmark, og en diasporakontekst, når han konstruerer sig som palæstinenser fra Palæstina. Jeg ser således her en parallel mellem Jamils konstruktion af en palæstinenser-identitet på Facebook og den indvandrer- og perker-identitet, han fortalte om i uddrag 7.1a og 7.1b. Uddraget fra Facebook er et eksempel på, at Jamil i sit identitetsarbejde konstruerer en lokalt forankret diasporaetnicitet, idet han konstruerer sig selv som en palæstinenser, der har hjemme (her) i Danmark.

Det næste eksempel er også taget fra Facebook og minder om det forrige. Her har Jamil taget en test, som har til formål at undersøge, "hvor meget" perker han er:

Hvor meget Perker er du? - Du er 100% perker!

Svar: Du er 100% perker!

Du er tydelig vis en rigtig perker, som kender alt og alle! Du har venner og fjender i hver eneste by! Du styrer for vildt!

6. marts 2010 kl. 19:35 via Quiz Planet · Synes godt om · ·

Tag quizzzen

(Jamils Facebook-profil, 06.03.10)

Nederst i boksen er der et link til den test, som Jamil har taget. Eksemplet stammer fra marts 2010, hvorfor linket til testen er forældet. Jeg har dermed ikke haft mulighed for at se, hvilke spørgsmål testen indebar. Til gengæld fremgår det af udklippet, at Jamil har besvaret spørgsmålene således, at han er endt med resultatet: "Du er 100% perker!". Eftersom jeg ikke kender til spørgsmålene og heller ikke Jamils svar, kan jeg ikke sige noget om, hvorledes Jamil er nået frem til dette resultat. Ikke desto mindre kan posten ansues som en identitetskonstruktion. Fænomenet Facebook handler meget om selvfremsstilling. Det er en platform for identitetsarbejde, hvor unge (blandt andre) "[...] write themselves into being" (Sundén 2003: 3), hvilket betyder, at når Jamil poster et resultat af en test på sin Facebook-profil, som konkluderer, at han er perker, foretager han en identitetskonstruktion online, der også har relation til hans person offline (Boyd 2007: 12). Identitetskonstruktionen siger både noget om, hvem han er på Facebook, og hvem han er, når han ikke er på Facebook, og der ligger således en klar signalværdi i, at han har valgt at poste resultatet på sin væg, så alle potentielt kan se, at han er "100% perker".

På baggrund af den test, der uddyber, hvordan Jamil er 100 procent perker, kan man også argumentere for, at selve testen tilskriver Jamil en identitet. Set i det perspektiv tilskrives perker-identiteten nogle interessante aspekter. Med til tilskrivningen hører, at man "kender alt og alle", at man har "venner og fjender i hver eneste by", og at man "styrer for vildt!". Vi ser her et eksempel på, at en perker-identitet kan indeholde positive identitetstræk såsom at kende alt og alle – altså at være populær. På samme tid knyttes der til kategorien identitetstræk som at have venner og fjender i hver en by, hvilket illustrerer, at perker-identiteten her kædes sammen med at være berygtet. Det bliver dog associeret med noget positivt, da det kobles sammen med at være populær. Vægaktiviteten på Jamils Facebook-profil er endnu et

eksempel på, at han konstruerer en indvandreridentitet i en lokal kontekst, eftersom "perkere" er en gruppekategori, som bliver associeret med minoritetsbefolkningen i Danmark.

Jamil tilskrives også en identitet som perker i andre sammenhænge, hvilket følgende uddrag illustrerer. Uddraget stammer fra en selvoptagelse foretaget i september 2011. På optagelsen sidder min kollega Andreas og jeg sammen med tre af vores deltagere (Jamil, Bashaar og Isaam) på en restaurant i centrum af København. De tre drenge afsluttede 9. klasse på Amager Fælled Skole før sommerferien og er nu begyndt på henholdsvis htx (Jamil), Gefion Gymnasium (Issam) og 10. klasse (Bashaar), hvilket vi taler en del om, mens vi spiser. Inden mit spørgsmål i linie 1 har Jamil fortalt om sin introtur på htx, hvor han var med sin klasse på kanotur. Da han skal svare på mit spørgsmål om, hvor turen gik til, viser det sig, at han tilsyneladende ikke helt har styr på præcis, hvor han og hans klasse egentlig var henne.

Uddrag 7.1c: Såsøen

1	Thomas:	hvor er det henne
2	Jamil:	såsøen <der tæt ved næstved> [>]
3	Thomas:	<såsøen> [<]
4	Andreas:	er det ikke susåen
5	Jamil:	susåen såsøen <jeg ved ikke hvad det
6		hedder> [>]
7	Thomas:	<nå susåen> [<] nå ja ja
8	Bashaar:	såsøen (1.0) din perker mand
9		((alle griner))

Jamil fremsiger "Såsøen" i linie 2 lettere tøvende. Det fremstår således som om, at han ikke er helt sikker på, at det er det, det hedder. Jeg tolker også hans uddybelse ("der tæt ved Næstved") som et udtryk for usikkerhed. Andreas har gennemskuet, at der nok er tale om Susåen og foreslår derfor dette sted til Jamil (linie 4). Dette får Jamil til at stå ved, at han faktisk ikke ved, hvad det hedder (linie 5 og 6). Bashaar reagerer på dette ved at gentage Jamils oprindelige svar og tilskriver Jamil en identitet som "perker" på baggrund af misforståelsen (linie 8). Om det er den "forkerte" udtale af Susåen, eller om det er Jamils manglende geografiske viden om de danske åer, Bashaar tænker på, når han kalder ham en "perker", kan vi ikke sige noget om ud fra eksemplet. Det er imidlertid heller ikke det væsentlige. Det væsentlige

er, at Jamil ikke kender "det rigtige" – hvad enten det drejer sig om det ene eller det andet – og derfor tilskrives en identitet som "perker". Man kan således argumentere for, at Bashaar anvender et makro-diskursivt perspektiv i sin tilskrivning og forbinder perker-identiteten med en person, som har manglende kendskab til danske forhold.

Ligesom vi har set, at perker-identiteten kan tilskrives på baggrund af kendskab og adgang til visse sproglige træk (eow og bree) kan den altså også tilskrives på baggrund af en manglende viden omkring dansk geografi eller en speciel udtale. Når der anlægges dette perspektiv på perker-identiteten, drages der samtidig spor til nogle makrodiskursive forestillinger om minoritetsunges (perkeres) måde at være på, som ikke nødvendigvis har hold i virkeligheden (se også: Madsen 2008, Stæhr 2010 m. fl.). Den kan imidlertid også kobles til en popularitet og berygtethed, som vi så i eksemplet fra Facebook. På baggrund af disse eksempler kan vi således konkludere, at det lokale aspekt af Jamils diasporaetnicitet, som er lokalt forankret, er komplekst i sig selv. Identitetsaspekterne varierer i betydning afhængig af den kontekst, de indgår i. Jamil orienterer sig mod en lokalt forankret diasporaetnicitet, når han konstruerer identiteter som palæstinenser, perker og indvandrere, og disse identiteter (kan) konstrueres og tilskrives i forskellige sammenhænge og på forskellige måder.

En diasporaforbindelse i traditionel forstand

Den lokale diasporastreng udgør blot en del af Jamils overordnede diasporatilknytning. I det følgende viser jeg eksempler på, hvordan Jamil i sit identitetsarbejde orienterer sig mod en diasporaetnicitet i en mere traditionel forstand. Nedenstående uddrag stammer fra Jamils Facebook-profil. Her har han deltaget i en rundspørge, hvor man skal vælge sine fem yndlingslande.

Som det fremgår af uddraget, har Jamil valgt Palæstina som sine fem yndlingslande. Det vil sige, han har valgt fire gange "Palestine" og en gang "Palestine 4 us". Den sidste formulering er interessant, fordi den indeholder et "4 us". 4-tallet symboliserer den engelske præposition "for", og 4 us betyder således "for us" (for os på dansk). Med denne formulering konstrueres der et fællesskab, som Jamil inddrager sig selv i ved at vælge denne svarmulighed. Jeg forestiller mig, at formuleringen skal forstås med reference til Palæstinas (uendelige) kamp for at blive erklæret uafhængigt af Israel, og det fremstår som

om, at Jamil her konstruerer sig selv som en del af det fællesskab. Således kan man argumentere for, at den palæstinenser-identitet, Jamil konstruerer her, trækker spor til Jamils diaspora i Palæstina, og at han konstruerer sig selv som medlem af en etnisk gruppe med hvem, han deler en forbindelse baseret på aner (Edwards 1995).

Pick your 5: My Favourite 5 Countries !
Jamil picked:
1: [Palestine](#)
2: [palestine](#)
3: [palestine](#)
4: [palestine](#)
5: [Palestine 4 us](#)
21. august 2010 kl. 19:31 via [LivingSocial](#) · Synes godt om · [Pick your fivefavoritecountries](#)

(Jamils Facebookprofil, 21.08.10)

Det næste uddrag stammer også fra Facebook. Her har Jamil taget en test, som har til formål at beskrive, hvilken slags araber, man er, og opstillet resultatet på væggen på sin Facebook-profil.

(Jamils Facebook-navn)
ja self er PALESTINENSER
Hvilken slags araber er du? :D
Svar: Du er palæstinenser!!
Du kæmper for retfærdighed og står hårdt fast:) Du hader jødere(israelere)!! Det rammer dig hårdt når der er krig, men heldigvis er du modig og står helt klart fast med faste rødder. Du siger næsten alt med "GHA" eller "AH".
3. marts 2010 kl. 18:23 via Quiz Planet · Synes godt om · ·
Tag quizzen

(Jamils Facebook-profil, 03.03.10)

Jamils resultat er blevet, at han er palæstinenser. Han giver udtryk for, at han ikke er overrasket over resultatet med sin formulering "ja self er PALESTINENSER". Jeg tolker denne formulering således, at den

betyder: "selvfølgelig er jeg palæstinenser". Ved at poste resultatet på sin væg fremstiller Jamil sig som palæstinenser, og i denne forbindelse fungerer hans bemærkning "ja selv er PALESTINENSER" forstærkende, ikke mindst fordi "palestinenser" er skrevet med versaler. I begge eksempler orienterer Jamil sig mod sin familie-mæssige baggrund og konstruerer en palæstinensisk etnicitet og dermed en identitet som palæstinenser. I begge Facebook-uddrag er diasporaetniciteten endvidere forbundet med prestige modsat nogle af det forrige kapitels eksempler med libanesisk madkultur og libanesisk luftkvalitet (kapitel 6, uddrag 6.2a og 6.1b).

Dette er også tilfældet i det følgende uddrag, som er taget fra en samtale mellem Jamil og en person, som ikke er blandt Amager-projektets fokusedtagere. Samtalen tager udgangspunkt i en status-opdatering, hvori Jamil påstår, at Microsoft er bedre end Apple.

Uddrag 7.2: 100% palæstinenser

- 1 Jamil:** Microsoft vil altid være bedre end
2 Apple.
*31. januar kl. 20:50 via iPhone ·
Synes godt om ·
2 personer synes godt om dette.*
- 3 Mehdi:** og dåsemad er bedre end normalt
4 hjemmelavet mad er det ikke rigtigt?
31. januar kl. 21:52 · Synes godt om
- 5 Jamil:** se du har fat i noget. Dåsemad=Apple.
6 Hjemmelavetmad=Microsoft.
31. januar kl. 22:02 · Synes godt om
- 7 Mehdi:** jeg har lige et spørgsmål til dig.. er du
8 kurder?
31. januar kl. 22:02 · Synes godt om
- 9 Mehdi:** eller bare halv
31. januar kl. 22:03 · Synes godt om
- 10 Jamil:** Jeg er 100% palestinenser, og bare gå
11 ud og spørg folk om hvad de synes er
12 bedst, så vil cirka 80% sige Microsoft.
31. januar kl. 22:12 · Synes godt om
- 13 Mehdi:** de nok fordi de ikke kender apple?
14 Jeg har selv mircosoft men jeg ved at
15 apple er bedre?
31. januar kl. 22:12 · Synes godt om

- 16 Jamil:** Tro mig at Microsoft er bedre end
17 Apple
31. januar kl. 22:19 · Synes godt om
- 18 Mehdi:** jaa det rigtigt jeg tror på dig -.-
31. januar kl. 22:20 · Synes godt om

Jamil interesserer sig meget for computere. Gennem min tid sammen med ham oplevede jeg ofte, at han gav udtryk for, at han foretrækker en PC frem for en Mac-computer. Som det fremgår af eksemplet, får Jamil startet en diskussion netop på baggrund af denne holdning til de to computertyper. Jeg tolker Mehdis kommentar i linie 3 og 4 som et udtryk for, at han ikke er enig med Jamil. Dette markerer han gennem en sarkastisk bemærkning, som insinuerer, at Jamil, fordi han foretrækker PC frem for Mac, også må foretrække dåsemad frem for hjemmelavet mad – underforstået, at hjemmelavet mad er bedre end dåsemad. Jamil drejer den sarkastiske bemærknings budskab i linie 5 og 6 og vender således Mehdis argumentering om, så det fremstår, som om han giver Jamil ret i sin betragtning i linie 1 og 2. Mehdi stiller derefter Jamil et interessant spørgsmål, nemlig: "er du kurder?" (linie 7 og 8). Møller (2011) har redegjort for, hvordan unge anvender etniske eller racerelaterede kategorier, der ikke nødvendigvis har noget med etnicitet eller race at gøre, i deres identitetsarbejde, og jeg ser Mehdis ytring i linie 7 og 8 som et eksempel på netop dette. Mehdis kommentar er et led i diskussionen om computermærker, og det fremstår således som om, at den ikke refererer til Jamils etnicitet, men derimod blot fungerer som endnu et argument i diskussionen. Begge drenge fokuserer i deres ytringer på at konstruere sig selv som bedrevidende i forhold til den anden, og der er således en forhandling i gang gennem hele sekvensen, hvor begge drenge forsøger at positionere sig som den, der ved bedst. Jeg tolker Mehdis kommentar som et led i hele denne proces, hvor spørgsmålet altså ikke går på etnicitet, men mere på, hvem der ved bedst. Det er med andre ord Jamils troværdighed og viden, han anfægter med sit spørgsmål om, hvorvidt Jamil er kurder – eller bare halvt kurder. (Jeg viser yderligere eksempler på brugen af kategorien "kurder" i de unges sproglige praksis senere i afsnittet "Din kurder"). Med sit spørgsmål til Jamil dekonstruerer Mehdi begrebet kurder som en fastlagt og uforanderlig kategori og bruger det i stedet til at insinuere, at Jamil er dum. Jamil besvarer spørgsmålet ved at konstruere sig selv som 100% palæstinenser (linie 10).

Diasporakulturens rolle

På baggrund af eksemplerne fra Facebook kan vi konkludere, at netop Facebooks platform stiller nogle værktøjer (tests og andre vægaktiviteter og statusopdateringer) til rådighed, som giver de unge (og andre brugere) mulighed for at konstruere forskellige identiteter. Eksemplerne peger samtidig på, at Jamils diasporakultur spiller en væsentlig rolle i hans hverdagsliv. Dette giver han også udtryk for i de næste to uddrag (7.3a og 7.3b), som stammer fra det interview, jeg foretog med ham i maj 2011. Inden interviewet havde vi på forskerholdet forberedt spørgsmål til vores deltagere, hvor vi blandt andet spurgte til deres vaner i forbindelse med nyheder (se kapitel 3), hvilket jeg spørger ind til her.

Uddrag 7.3a: Nyheder på arabiske kanaler

- 1 Thomas: men jeg tænkte bare på sådan noget
2 øhm nyheder hvor får du det fra jeg
3 tænker <følger du med sådan> [>]
4 Jamil: <arabiske kanaler> [<]
5 Thomas: arabiske kanaler
6 Jamil: ja
7 Thomas: ja
8 Jamil: og (1.0) vi har sådan en parabol så har
9 vi også købt øh noget øh en (1.0) hvad
10 hedder det nu (2.0) ligesom det
11 afspiller dvd-afspiller sådan ligesom
12 den der maskine der
((han peger på harddisc-optageren))
13 Thomas: ja
14 Jamil: (1.0) ja øh som kan så som så er
15 tilsluttet gennem internettet

Da jeg spørger Jamil, hvor han får nyheder fra, svarer han prompte, at han får dem fra arabiske kanaler (linie 4). Han har ingen betæknings-tid, inden han leverer sit svar. Samtidig skal det nævnes, at samtalen op til mit spørgsmål har handlet om Jamils familie i Danmark, hvorfor der ikke er noget forud for svaret, som umiddelbart har draget ham i en retning af at tale om sin arabiske baggrund. Det er interessant, at Jamil nævner arabiske kanaler som sin primære nyhedskilde, da det siger noget om, at han følger med i, hvad der sker i de arabiske lande på trods af, at han bor i Danmark. I kapitel 4 beskrev jeg, hvordan, superdiversitet blandt andet er karakteriseret ved, at mennesker i

superdiverse miljøer har mulighed for at indgå i og hænge sammen med flere sociale verdener og fællesskaber på samme tid. Jamils fortælling her kan ses som et eksempel på dette, idet han gengiver situationer, hvor han sidder i sin stue i Danmark og ser arabiske nyheder. Uddraget illustrerer således, at Jamils diasporakultur spiller en rolle i hans hverdagsliv. Efterfølgende i samme interview spørger jeg ham, om der er forskel på danske og arabiske nyheder.

Uddrag 7.3b: Forskel på arabiske og danske nyheder

1	Thomas:	er der forskel på de arabiske nyheder
2		og de sådan danske nyheder
3	Jamil:	(2.0) arabiske nyheder de er sådan de
4		viser mere (1.0) om arabiske lande
5	Thomas:	mmh
6	Jamil:	og så danske de viser sådan også mere
7		her om Danmark (1.0) men så hvis du
8		læser på nettet har jeg lagt mærke til
9		kan du også læse mere om udlandet
10		men de arabiske kanaler (2.0) de
11		fortæller også sådan lidt om udlandet

Til spørgsmålet om, hvorvidt der er forskel på arabiske og danske nyheder, er Jamils svar ikke overraskende, at de arabiske nyhedskanaler viser mest om de arabiske lande (linie 3 og 4). Ved jævnligt at se arabiske nyheder holder Jamil sig orienteret om, hvad der sker i de arabiske lande. Dette er et yderligere eksempel på, at Jamils diasporakultur spiller en væsentlig rolle i hans hverdag. Han giver også udtryk for, at han ser danske nyheder. Således kan hans nyhedsvaner ansues som en afspejling af hans etnicitets-konstruktioner i og med, at han både holder sig i kontakt med de arabiske lande og Danmark.

Jamil knytter også en forbindelse mellem det arabiske sprog og sin diasporakultur. I kapitel 5 viste jeg et eksempel på, at Jamil kalder arabisk for sit modersmål. Følgende omhandler forholdet mellem beherskelsen af arabiske sprogkunderskaber og det at være muslim. Samtalen op til uddraget har omhandlet Jamils forhold til dansk og arabisk, og her fortæller han mig, at arabiske sprogkunderskaber hænger tæt sammen med det at være muslim.

Uddrag 7.3c: Så er man heller ikke muslim

- 1 Jamil: jeg synes også det er vigtigt at tale
2 arabisk (1.0) på grund af sådan også
3 sin øh sådan religion fordi at øh (2.0)
4 hvis man ikke kan arabisk så har man
5 sådan ikke heller ikke så har man jo så
6 er man heller ikke sådan muslim xxx
7 Thomas: okay
8 Jamil: man skal også sådan kunne tale
9 arabisk og sige Koranen og (2.0) xxx
10 (4.0) ja også kunne læse og sådan
11 nogle ting
12 Thomas: nå så det følger med ligesom til at
13 være muslim <synes du> [>]
14 Jamil: <ja> [<]

Ifølge Jamil er man ikke muslim, hvis man ikke kan tale arabisk (linie 4, 5 og 6). Som det fremgår af ytringerne i linierne 8, 9 og 10, skyldes dette praktiske omstændigheder. En muslim skal ifølge Jamil være i stand til at "sige" Koranen på arabisk, ligesom man skal være i stand til at læse den på originalsproget. Jamil konstruerer i uddraget sig selv som en "rigtig" muslim, idet han stiller nogle forudsætninger op, som man skal leve op til for at kunne kalde sig muslim, og som han selv giver udtryk for, at han lever op til. Samtidig tilskriver han folk, som ikke taler arabisk, en identitet som ikke-muslimer. Dette er interessant, da det peger på, at Jamil dermed trækker spor mellem islam og sin diaspora. Uddraget viser desuden, at både sproget arabisk og religionen islam spiller en rolle i hans hverdag. Ved at give udtryk for, at det er vigtigt at kunne arabisk og samtidig stille det op som en forudsætning for at være muslim, giver han implicit udtryk for, at islam er vigtig for ham. Samtidig kobler han religionen til sin diaspora gennem en adgang til diaspora-identitetsressurser.

Det næste uddrag omhandler også Jamils religion. Uddraget stammer fra Taastrupoptagelsen, hvor vi befinder os på et pizzeria i færd med at spise frokost. På baggrund af en ytring fra Anas, drejer samtalen over på, at man ifølge islam skal spise med højre hånd.

Uddrag 7.3d: I vores sådan muslim

- 1 Anas: de falder bare af når du spiser med
2 kniv og gaffel

- 3 Jamil: orh *shit* xxx
 Eng-dk: lort
- 4 Thomas: gør du sådan her jamil
- 5 Jamil: øh ja jeg kan ikke spise med den
 6 anden hånd xxx i vores sådan muslim
 7 der må man ikke spise med den der
 8 hånd sådan der ((han peger på mig))
 9 det må man ikke
- 10 Isaam: jo der står ikke man ikke må
- 11 Jamil: nej
- 12 Isaam: der står det er bedre
- 13 Jamil: nej det er bedre
 ((De unge snakker i munden på hinanden))
- 14 Jamil: ved du hvorfor *ashân wad bdekhri aw*
 15 *aishi* ha
 Arab-dk: det er fordi når man går ud og skider
- 16 eller noget
- 17 Bashaar: hold kæft mand
- 18 Isaam: det er ikke *haram* men det er bedre
 Arab-dk: ilde set ifølge Koranen

I dette uddrag ser vi endnu et eksempel på, at Jamil inddrager sin religion i sit identitetsarbejde. Her sker det på baggrund af et spørgsmål fra mig omkring hans måde at spise på (linie 4). Jeg stiller spørgsmålet, fordi jeg kan se, at Jamil holder sin gaffel i højre hånd og sin kniv i venstre. Jamil forklarer, at han af religiøse årsager ikke må spise (som mig) med venstre hånd. Isaam er også muslim, men er imidlertid ikke enig med Jamil i, at man ikke "må" spise med venstre hånd. I linie 10 og 12 refererer Isaam direkte til Koranen, som ifølge ham ikke siger, at man ikke må, men at det er "bedre" at spise med højre hånd. Jamil giver ham ret i linie 13. Her ser vi altså et eksempel på, hvordan Jamil og Isaam inddrager religion i deres identitetsforhandlinger. Samtidig kan man argumentere for, at de unge konstruerer en fælles identitet som muslimer og lader religionsforhold fungere som gruppemarkør. Uddraget kan således ses som et eksempel på, at identiteter forhandles gennem social handling (Blommaert 2005, Agha 2007).

Danskerne

Det næste uddrag stammer fra et interview foretaget i sommeren 2010. Op til uddraget har samtalen handlet om Jamils klasses forskellige

lærere. Undervejs kommer vi ind på de forskellige fags lærere, hvilket får Jamil til at udtrykke sin utilfredshed med især én af dem. Han giver således udtryk for, at ikke alle karakterer i skolen bliver uddelt på et "ærligt" grundlag, og at karaktererne af denne lærer gives på baggrund af etniske forhold frem for faglige bedømmelser.

Uddrag 7.4: "Uærlige" karakterer

- 1 Thomas: hvad med øh hvem har i mere
- 2 Jamil: øh
- 3 Thomas: inger
- 4 Jamil: ja i xxx [fagets navn]
- 5 Thomas: kan du lide xxx [fagets navn]
- 6 Jamil: hun begynder sådan være sådan lidt
- 7 (1.0) jeg ved det ikke sådan (2.0)
- 8 før der var hun sådan mere ærlig (!!)
- 9 Thomas: ja
- 10 Jamil: nu sådan i karakterer og sådan noget
- 11 jeg lægger mærke til sådan xxx sådan
- 12 at hun giver sådan mere til (1.0) dem
- 13 der bor her i danmark de der danskere
- 14 og sådan hun giver mere til dem og så
- 15 dem sådan øh ja ligesom mig jeg
- 16 synes jeg betaler xxx hun giver mig 4
- 17 4 og jeg synes sådan jeg fortjener
- 18 sådan 7 7 eller 7 4 synes jeg <men
- 19 hun er sådan> [>]
- 20 Thomas: <er det sådan> [<]
- 21 Thomas: skriftlig mundtlig
- 22 Jamil: ja
- 23 Thomas: ja
- 24 Jamil: jeg synes susanne hun giver ærlige
- 25 karakterer
- 26 Thomas: ja
- 27 Jamil: sådan selvom jeg får 4 7 og sådan
- 28 noget siger jeg så synes jeg hun giver
- 29 ærlige

Jamil foretager i denne sekvens en meget explicit opdeling med sig selv på den ene side og "danskerne" på den anden. Han nævner to lærere i uddraget, Susanne og Inger. Jamil giver udtryk for, at Susanne giver ærlige karakterer, mens Inger uddeler sine som et resultat af en

form for etnisk favorisering. Inger tilgodeser ifølge Jamil "dem der bor her i Danmark" (linie 12 og 13), "de der danskere" (linie 13), mens "sådan nogle som mig (Jamil)" betaler prisen med lavere karakterer (linie 15 og 16).

Det er et interessant ordvalg, Jamil anvender i sin beskrivelse af opdelingen mellem de elever, som Inger tilgodeser, og gruppen, som Jamil selv tilhører. Når han italesætter grupperingerne, betegner han den gruppe, der bliver begunstiget af læreren som "dem, der bor her i Danmark" (linie 12 og 13) og "de der danskere" (linie 13). Med den første betegnelse foretager Jamil en paradoksalt kategorisering. Han betegner gruppen med et "dem", hvilket indikerer, at de adskiller sig fra ham, og at han altså ikke selv tilhører denne gruppe. Han fortsætter med at definere "dem" ved, at de bor i Danmark og tilføjer tilmed et "her". Hermed opstår det paradoksale. Han taler altså ud fra et perspektiv af at være bosiddende i Danmark, men samtidig er det netop det karakteristikum, som adskiller ham fra "dem". På baggrund af dette vil jeg argumentere for, at Jamil konstruerer en diaspora-etnicitet i traditionel forstand. Ved at adskille sig selv fra "dem, der bor her i Danmark" konstruerer han Danmark som "ude" og ikke "hjemme". Det er således ikke en lokal forankret diaspora-etnicitet, som er i spil her, men mere en diaspora-etnicitet i den traditionelle forstand – en som knytter Jamil til en etnicitet forankret uden for Danmark. Det skal også nævnes, at det er sandsynligt, at Jamils selvfremsættelse i dette uddrag er influeret af emnet i den forstand, at han jo påpeger, hvordan han betaler prisen i form af dårlige karakterer, fordi en af hans lærere tilgodeser "dem, der bor her i Danmark" – en gruppe, som altså ikke inkluderer ham.

Kategoriseringer

Vi har i dette kapitel set mange eksempler på, at mine deltagere foretager forskellige kategoriseringer. Disse fokuserer jeg på i dette afsnit. Først gennemgår jeg Jamils kategoriseringer i en argumentation for, at hans anvendelse af de forskellige kategoriseringer illustrerer, at kategorierne i sig selv er komplekse og problematiske. Herefter belyser jeg den generelle brug af kategorier som "kurder" og "neger" og viser, hvorledes disse kategorier dekonstrueres som fastlagte og uforanderlige kategorier af mine deltagere, når de bruges i betydnings, der intet har med etnicitet (eller race) at gøre.

I Jamils beretninger om arbejdet i Kvickly bruger han kategorien "danskere" om sine kollegaer og siger også, at "de er kun sammen med danskere" (uddrag 7.1a, linie 33). Senere nævner han dem i bestemt form og refererer til sine kollegaer som "danskerne" (uddrag 7.1b, linie 50). I sekvensen om den "uærlige" uddeling af karakterer foretager han to kategoriseringer lige efter hinanden: "dem, der bor her i Danmark" (uddrag 7.4, linie 12 og 13) og "de der danskere" (uddrag 7.4, linie 13). Jeg anskuer den anden kategorisering i dette uddrag som en reformulering af den første "dem der bor her i Danmark". Det, at han reformulerer, kan tolkes som, at den første kategorisering er problematisk. I løbet af min tid på Amager Fælled Skole oplevede jeg dagligt, at eleverne foretog kategoriseringer og anvendte dem problemfrit i deres tiltale af hinanden (dette viser jeg eksempler på senere i dette kapitel). Derimod syntes der at opstå en smule tvivl om kategorierne, når de unge blev sat i en interview-situation sammen med en sprogforsker. Det er det, vi ser et eksempel på, da Jamil (forsøger at) reformulere(r) betegnelsen af de elever, som bliver tilgodeset af læreren, som "dem der bor her i Danmark". Man kan endvidere karakterisere dette som et dis-præfereret svar (Schegloff 2007). Termen "dispræfereret svar" knytter sig til et centralt begreb inden for konversationsanalysen, som er *turpar* (Nielsen & Nielsen 2005). Et turpar indeholder to ytringer produceret af forskellige personer, og til begrebet knytter sig et element af præference. Det præfererede svar leveres prompte og uden tøven, ligesom det er kortfattet og uden forklaringer. Det dispræfererede svar derimod leveres ofte med indledende pauser eller tøven og består ofte af lange og komplekse ture indeholdende uddybende forklaringer eller undskyldninger (Schegloff 2007: 65). Jamils svar i linie 15 er et eksempel på et dispræfereret svar. Med sin strukturering af svaret viser Jamil, at han godt er klar over, at han leverer et dispræfereret svar. Det understreges af hans tøven, som signalerer, at han har rodet sig ud i noget problematisk og komplekst. Han ender med blot at kategorisere de "uheldige" elever med "dem sådan øh ja ligesom mig" (uddrag 7.4, linie 15). Set i forhold til den første kategorisering "dem som bor her i Danmark" kunne den anden gruppe hedde "dem som *ikke* bor her i Danmark", men det ville jo nærmest være endnu mere misvisende end den første kategorisering. Derfor ender han med den noget mere uklare og udefinerbare "dem sådan øh ja ligesom mig". Jeg synes, at både hans tøven over for den sidste kategorisering samt hans reformulering af "dem som bor her i Danmark" kan ses som et udtryk for, at han leverer et dispræfereret svar, og at disse kategori-

seringer – både anvendelsen og betydningen – er problematiske og komplekse.

Der er flere eksempler på, at Jamil ikke opstiller en entydig "dansker"-kategori. Det problematiske ved kategoriseringerne begrænser sig imidlertid ikke kun til denne kategori. Vi så også i eksemplet med Kwickly-historien, at Jamil talte om at blive kaldt "en rigtig god muslim" (uddrag 7.1b). I afsnittet "En diasporaforbindelse i `nye´ kontekster" redegjorde jeg for kollegaernes anvendelse af denne kategorisering. Jeg vil her tage fat i Jamils efterfølgende ytring, hvor han siger: "tror sådan de xxx troede (!!)" at sådan alle muslimer sådan var sådan der sådan indvandrere kan man sige" (uddrag 7.1b, linie 40, 41, 42 og 43). Her foretager Jamil igen en kategorisering med en vis tøven. En mulig tolkning af hans brug af "sådan" (optræder fire gange på meget kort tid) er, at han har svært ved at få fortalt, hvad hans kollegaer troede, alle muslimer var. Det samme gør sig gældende i forbindelse med hans anvendelse af modalverbet *kunne* i ytringen "kan man sige". Man kan argumentere for, at modalverbet betegner en form for usikkerhed om hans ytring, samt at det åbner op for andre kategoriseringsmuligheder. Igen ser vi altså et eksempel på, at Jamil fremstår tøvende, når han foretager kategoriseringer i situationer, hvor han ikke er sammen med sine venner.

Den følgende sekvens illustrerer yderligere, hvordan Jamil til tider fremstår tøvende og usikker, når han foretager kategoriseringer. Uddraget er taget fra interviewet fra 2011, hvor Jamil fortæller om at være ansat i Kwickly. Den ligger således i forlængelse af, at Jamil har givet udtryk for, at hans kollegaer i Kwickly havde større frihed, end han havde, ligesom han skulle arbejde hårdere end de andre. Mit spørgsmål i linie 1, 2 og 4 stiller jeg, efter at Jamil har fortalt, at hans kollegaer i Kwickly var racistiske over for ham.

Uddrag 7.5: En dansker med sort hår

1	Thomas:	ja ja jamen det er da lidt sjovt fordi du
2		er <da også> [>]
3	Jamil:	<ja ja> [<]
4	Thomas:	du er da egentlig også dansker
5		<altså> [>]
6	Jamil:	<orh ja> [<] <sort hår ha> [>]
7	Thomas:	<ikke> [<] jo jo men altså
8	Jamil:	ja

9 Thomas: ikke du er da er du ikke født i
10 danmark
11 Jamil: jo
12 Thomas: ja (1.0) så så er man vel også
13 <dansker> [>]
14 Jamil: <xxx> [<] ikke for dem
15 Thomas: ikke for dem
16 Jamil: nej

Her ser vi et eksempel på, at jeg opstiller en dansker-kategori for Jamil. Han reagerer temmelig komplekst på min benævnelse af ham som dansker. Hans umiddelbare reaktion er "orh ja, sort hår" og latter (linie 6). Jeg har noteret følgende i min feltdagbog fra interviewet:

I løbet af interviewet taler vi en del om dansker/indvandrer-aspektet, specielt i forhold til nogle oplevelser han havde som ansat i Kvickly. På et tidspunkt spørger jeg ham, om han ikke er dansker, når nu han er født i Danmark. Han svarer, mens han peger på sit ansigt, at han jo altså har sort hår. Som om det skulle være en indikation på, at han ikke er dansker. (Interviewdagbog, Thomas og Jamil 11.03.11).

Jamil udtrykker både med sit udsagn og sin gestikulering, at han er bevidst om, at han ikke ligner en dansker i traditionel forstand, da han har sort hår og mørk hud. Han fremhæver således en transportabel identitet (Zimmerman 1998) som relevant i forbindelse med konstruktionen af sig selv som minoritetsung og min tilskrivning af ham som dansker. Da jeg spørger Jamil, om man da ikke er dansker, hvis man er født i Danmark, svarer han ikke direkte. Derimod refererer han til sine kollegaers kategorisering af ham som ikke-dansker. Dette er interessant. Ikke mindst, fordi vi jo i det forrige kapitel så eksempler på, at Jamil explicit benævner sig selv som "dansker". Således kan dette altså ikke ses som et udtryk for, at Jamil konsekvent nægter at lade sig kategorisere som "dansker". Derimod er det mere oplagt at tolke hans afvisning af kategoriseringen som et udtryk for, at det ikke er det aspekt af hans etnicitet, som han ønsker at orientere sig mod i denne situation, idet han her forsøger at konstruere en identitet, som adskiller ham fra "danskerne" og "dem, der bor her i Danmark". Det illustrerer også, at Jamil anvender etniciteter som identiteter på dynamisk og kompleks vis og dermed på forskellige måder i forskellige sammenhænge.

Din kurder

I afsnittet "En diasporaforbundelse i traditionel forstand" var jeg inde på brugen af kategorien "kurder". Anvendelsen af denne kategori ser jeg mange eksempler på hos mine deltagere. Som tidligere nævnt bruger mine deltagere ofte kategorien i en funktion, som ikke definerer etniske forhold i modsætning til den makrodiskursive forståelse af termen. Det bliver således af vores deltagere typisk brugt som en kontekstualiseringsmarkør (Gumperz 1982), på samme måde som en vi-kode (Gumperz 1982) gør det – dog bliver det typisk brugt med en negativ association. De unge anvender det ofte i forbindelse med drillerier og uformelle gruppeaktiviteter. Møller (2011) har adspurgt nogle af vores deltagere på projektet om deres praksis med at kalde hinanden "neger". Han citerer en af vores deltagere, som beskriver, at Bashaar "har startet det" sammen med Musad, og at de unge siger "neger" på alle mulige sprog. På baggrund af disse ytringer og flere interaktionseksempler konkluderer Møller (2011: 40), at "Racebetegnelser associeret med forskellige baggrunde og forskel-lige sprog bliver gjort til en fælles lokalt forankret resurse blandt de unge", samt at det er en del af de unges selvforståelse at anvende disse kategorier for sjov.

I det følgende uddrag, som stammer fra Taastrupoptagelsen, skal vi se (endnu) et eksempel på brugen af kategorien "kurder". I uddraget er de unge ved at lave en indkøbsseddel. Der er stor uenighed om, hvor meget slik og chips der skal købes, og det er denne diskussion, vi kommer ind i. Eleverne i de to klasser har lidt over 2000 kr. til at bruge på deres fælles fest, og det giver anledning til en ret løssluppen stemning mellem de tilstedeværende, som står for indkøbene. Denne stemning præger hele diskussionen.

Uddrag 7.6a: Ti kilo slik

- 1 Selma: <skriv ti kilo slik> [>]
- 2 Lamis: <okay anas anas> [<] er i sikre på i
- 3 drengene kan spise meget
- 4 Anas: selvfølgelig
- 5 Jamil: okay hvis bashaar kan spise tre ha
- 6 Lamis: HALLO NEJ ÆRLIGT
(De unge snakker og råber i munden på hinanden))
- 7 Isaam: nå men *eow* du betaler kun med xxx
- 8 wallah jeg betaler en lap
- 9 [pengeseddel]

- Kurd-dk: hey
- 10 Jamil: jeg betaler også en lap [pengeseddel]
 11 Isaam: mmh <fucking cunt ha> [>]
- Eng-dk: dumme fisse
- 12 Jamil: <ha> [<]
 13 Lamis: hvis det er i spiser hvis drengene
 14 spiser det
 15 Anas: det er på grund af drengene de er
 16 hyæner de
 17 Isaam: de tager den i lommen og går (!!) jeg
 18 kan ikke xxx
- ((De unge griner))
- 19 Isaam: *wallah* jeg ryster hele bordet mand
- Arab-dk: jeg sværger (ved Allah)
- 20 Jamil: ((han siger noget på
 21 arabisk, som jeg ikke kan høre på
 22 optagelsen))
 23 Isaam: ha xxx
 24 Selma: nej bare skriv ti kilo (!!)
 25 Anas: TI KILO ha
- ((Alle griner højt))
- 26 Jamil: DET ER KURDERE (!!) <det er
 27 kurdere ti kilo> [>]
 28 Lamis: <det er rigtigt> [<]
 29 Jamil: en pose er 200 gram (!!) ha

Selma begynder uddraget med at foreslå, at de unge køber ti kilo slik i alt (linie 1). Dette giver anledning til en udveksling af forskellige holdninger på tværs af gruppen. Lamis forsøger flere steder at holde diskussionen på et niveau, hvor de kan ræsonnere sig frem til, om det nu er for meget eller for lidt (linie 2, 3, 6, 13 og 14). Dette lykkes ikke for hende. Isaams bemærkning i linie 11 kan eksempelvis anskues som et udtryk for, at han opponerer mod hendes forsøg på at konstruere en rolle som en autoritet eller ordstyrer. Her ser vi et eksempel på, at en identitet først er gyldig, når den genkendes af andre (Agha 2007, 233-234).

Efter lidt diskussion frem og tilbage om, hvor meget de forskellige kan spise, foreslår Selma igen, at der bliver skrevet ti kilo på indkøbssedlen (linie 24). Jeg anskuer Jamils ytring i linie 26 som en reaktion på, at der tales om at købe ti kilo slik. Hans kategorisering

"kurdere" betegner således dem, som taler for at købe ti kilo slik. Både Jamil og Anas giver udtryk for, at 10 kilo er alt for meget, og her bliver det at spise meget altså anskuet som en negativ ting. Anas udbryder "ti kilo" (linie 25) i en uforstående tone, og jeg tolker hans latter efterfølgende som et udtryk for, at han finder mængden af slik så stor og urealistisk i forhold til, hvor meget de egentlig kan spise, at han anser forslaget for humoristisk. Vi så i uddrag 7.2, hvorledes kategorien "kurder" blev brugt til at anfægte Jamils påstand om, at PC skulle være bedre end Mac på en måde, som gjorde grin med Jamil og hans generelle intellekt. Her ser vi det anvendt lidt på samme måde. Jamil bruger det i en humoristisk funktion, hvor han gør grin med dem, som foreslår, at de skal købe ti kilo slik. Samtidig er der intet, der tyder på, at Jamils anvendelse af kategorien "kurder" her har noget specifikt med etnicitet at gøre. Gruppen, som Jamil kategoriserer som kurdere, inkluderer blandt andre Selma. Jamil ved godt, at Selma ikke kommer fra Kurdistan, hvilket jeg ser som et yderligere argument for, at kategorien her ikke bliver brugt til at betegne etniske forhold. Lamis' reaktion i linie 28 viser, hvordan termen "kurder" indgår problemfrit i de unges sproglige praksis, ligesom den manglende reaktion fra de andre tilstedeværende kan tolkes som et udtryk for, at Jamils identitetstilskrivning ikke opfattes som hverken kontroversiel eller diskutabel.

I uddraget findes der flere eksempler på polysprogning. Isaams ytring i linie 7, 8 og 9 indeholder således træk associeret med flere forskellige sprog. Eow associeres med kurdisk (se side 104 i dette kapitel), wallah associeres med arabisk, og resten af trækkene, Isaam anvender i sin ytring, associeres med dansk. "Lap" kan endvidere karakteriseres som et slangudtryk for penge. Tilsammen fremstår ytringen som et eksempel på det, de unge kalder gadesprog eller stilet. I kapitel 5 beskrev jeg, at de unge karakteriserer gadesprog og stilet sprog som noget, de anvender, når de taler med jævnaldrende, og at det er en del af deres selvforståelse kun at anvende dette register over for andre unge. Man kan argumentere for, at kurder-kategorien fungerer på samme måde, nemlig som en kontekstualiseringsmarkør (Gumperz 1982). Den bliver brugt med en negativ association, men samtidig fastlægger og afgrænser den situationen som en social ting de unge imellem, idet den for dem bærer en specifik indeksikalsk værdi, som de alle er indforstået med.

Det næste eksempel er taget fra Field's-optagelsen. Drengene er i uddraget på vej op for at spise. De befinder sig i stueetagen af Field's og skal op på 1. etage, hvor restauranterne ligger. Der opstår imidlertid uenighed om, hvordan de skal komme en etage op, eftersom der både er mulighed for at tage forskellige veje, og derfor skal de vælge, om de vil benytte trapperne, elevatoren eller rulletrapperne. Musad vil tage trapperne, da han ser, at Jamil og nogle af de andre går mod elevatoren. Det får ham til at udbryde "Hvorfor er I så kurdere, mand?":

Uddrag 7.6b: "Hvorfor er I så kurdere?"

1	Jamil:	ja vi var på vej op i kom ikke
2	Bashaar:	HALLO MAND xxx
3	Jamil:	den her vej
4	Musad:	HVORFOR ER I SÅ KURDERE
5		MAND TRAPPERNE ER DER
6	Jamil:	den er der <den er hurtigere> [>]
7	Musad:	<ja men vi kan> [<]
8	Jamil:	den er hurtigere
9	Bashaar:	jeg gider ikke gå på trapper
10	Jamil:	den er ikke trapper det er en elevator
11		(!!)
12	Musad:	det hedder rulletrapper
13	Jamil:	elevator (!!)

I denne situation bliver kategorien "kurdere" igen anvendt som en identitetstilskrivning med negative associationer. Samtidig indgår den igen problemfrit i de unges sociale praksis, hvilket den manglende reaktion på Musads udbrud illustrerer. Der er ingen af drengene, der kommer fra Kurdistan, og deres manglende reaktion illustrerer således endvidere, at kategorien her ikke anvendes til at definere etniske forhold. Der ligger også et andet interessant aspekt i Musads formulering "Hvorfor er I så kurdere?", nemlig at han gradbøjer "kurder". Musads formulering lægger dermed op til, at man kan være kurder i forskellig grad. Gradbøjningen i formuleringen illustrerer, at Musad ikke anvender termen som substantiv, men derimod som adjektiv, hvilket hænger fint sammen med drengenes generelle brug af kategorier som "kurder" og "neger", som ikke relaterer til de etniske kategorier, men derimod til fordømmelser af specifikke handlinger eller måder at være på. Vi ser altså, hvordan de unge anvender kategorier, som normalt forbindes med etnicitet, som kontekstuali-

seringsmarkører (Gumperz 1982). De unge dekonstruerer med deres anvendelse af kategorien "kurder" den makrodiskursive forståelse af den og bruger den i en helt anden funktion, nemlig til at anfægte enkelte personers handlinger og knytte negative associationer til dem. Jeg ser således paralleller mellem Møllers (2011) analyser af vores deltageres anvendelse af "neger" og mine eksempler på anvendelsen af "kurder" (uddrag 7.2, 7.6a og 7.6b).

Konklusion

I dette kapitel har jeg vist eksempler på, at Jamil orienterer sig mod diasporaaspektet af sin etnicitet og konstruerer identiteter forbundet med sin diasporaforbindelse i forskellige kontekster. Jeg har belyst, hvordan Jamil konstruerer sig selv som en perker eller indvandrer eller palæstinenser ved hjælp af anvendelsen af specifikke sproglige træk eller i mere explicit form ved at poste forskellige ting på sin Facebook-væg. Jeg har også vist eksempler på, at han orienterer sig mod sin familiemæssige baggrund som araber ved blandt andet at konstruere Danmark som "ude" samt ved at følge med i nyhederne på arabiske kanaler på jævnlig basis og derved bevare en kontakt til sin diasporakultur. I denne forbindelse giver Jamil udtryk for, at sproget arabisk og hans religion, islam, spiller væsentlige roller. Jeg har belyst de forskellige kategoriseringer, som Jamil foretager i sine fortællinger for at illustrere, hvorledes hans reformuleringer og tøven peger mod kategoriseringernes kompleksitet. Og endelig har jeg gennemgået de unges brug af kategorier som "kurder" for at vise, at det er en del af drengenes selvforståelse at anvende disse kategorier som kontekstualiseringsmarkører (Gumperz 1982), der ikke nødvendigvis har noget med etnicitet (eller race) at gøre, men derimod hos mine deltagere er en typisk social praksis i relation til uformelle gruppeaktiviteter.

I det aspekt af Jamils etnicitet, som knytter ham til sin diaspora, finder jeg to strenge – en lokal og en global-traditionel (Harris 2006). Den lokale er karakteriseret ved, at Jamil konstruerer en diasporaetnicitet, som på trods af at være konstitueret i en diasporaforbindelse primært er lokalt forankret i form af en tilknytning til hans lokalområde på Amager. Han orienterer sig mod dette aspekt, når han konstruerer en perker-identitet eller en identitet som indvandrer fra Amager, ligesom han bliver tilskrevet en perker-identitet, når han udviser manglende viden om danske forhold. Den global-traditionelle streng er karakteriseret ved, at Jamil konstruerer etniske identiteter, som

trækker spor til hans diaspora i Libanon og Palæstina. Dette gør han både ved explicit at benævne sig selv 100% palæstinenser, ligesom han gør det ved at bevare en kontakt til sin diasporakultur gennem nyheder (på fjernsyn), sprog og religion. Som det fremgår af mine uddrag, er Jamils etnicitetskonstruktioner både dynamiske og komplekse, og han kan vælge at skrue op og ned for sin tilknytning til sin diaspora afhængig af, hvordan han ønsker at fremstå i forskellige situationer. Metaforen "at skrue op og ned" finder jeg passende, idet den betegner, hvorledes Jamil med sin etnicitetskonstruktioner ikke blot tænder og slukker for sin diasporaforbindelse, men derimod lader den præge sine selv fremstillinger i forskellig grad og på forskellige måder.

Kapitel 8. Konklusion

I min afhandling belyser jeg, hvordan min fokuspersion Jamil konstruerer etniske identiteter i forskellige hverdagssituationer. Jeg fokuserer på interaktionssekvenser, hvori Jamil sammen med sine venner konstruerer, tilskrives og forhandler forskellige identiteter i interaktion med hinanden. I denne sammenhæng belyser jeg også, hvordan de unge møder stereotype forestillinger og fordomme, der eksisterer om minoritetsunge i det danske samfund, og hvordan dette påvirker deres muligheder for at konstruere forskellige identiteter.

En kvalitativ undersøgelse som denne leder ikke til enkle konklusioner eller resultater, og jeg er således bevidst om, at jeg kun har beskrevet en del af Jamils hverdagsliv og identitetsarbejde. Dog vil jeg hævde, at jeg i kraft af mit varierede datamateriale og herunder min inddragelse af Jamils brug af Facebook er i stand til at give et nuanceret og alsidigt billede af Jamils identitetsarbejde. På baggrund af etnografiske observationer og sekventielle mikro-sproglige analyser belyser jeg i min afhandling, hvordan han i sine selv fremstillinger konstruerer forskellige etniske identiteter. Med min teoretiske forståelse af etnicitetsbegrebet er jeg ligeledes i stand til at konkludere, at hans etniciteter udgøres af to overordnede aspekter, som er forankret henholdsvis lokalt og globalt. De lokale etnicitetsaspekter er kendetegnet ved hans tilknytning til Danmark og Amager, mens de globale aspekter er karakteriseret ved, at Jamil orienterer sig mod sin diasporaforbindelse til Libanon og Palæstina og anvender det som en resurse i sit identitetsarbejde. Ingen af disse etnicitetsaspekter kan således siges at være reserveret til bestemte sammenhænge, de er

derimod interaktionelt bestemte og bliver konstrueret ved hjælp af semiotiske resurser på linie med andre identiteter.

Mine resultater adskiller sig fra tidligere studier i etnicitet (Harris 2006 og Stæhr 2010 m. fl.), idet jeg finder yderligere nuanceringer i forhold til de forskellige aspekter, som udgør (dele af) Jamils etnicitetsressurser. I mine analyser finder jeg, at Jamils etnicitet ikke blot udgøres af en lokal streng og en diasporastreng, men at disse to strenge i sig selv kan opdeles yderligere. Således illustrerer jeg, hvordan Jamil konstruerer en lokal etnicitet, som er forankret til steder. Det første aspekt af hans lokale etnicitet er forankret i nationen Danmark. Jamil orienterer sig mod dette aspekt, når han gør sig betragtninger om verden ud fra en sammenligning med danske samfundsforhold, samt når han konstruerer sig som en del af et "dansk" nationalt fællesskab. Dette gør han blandt andet sammen med en af sine venner i en situation, hvor de to unge udviser en ironisk afstandtagen til deres fælles diasporaforbindelse til Libanon og dermed konstruerer Danmark som "hjemme". Samtidig finder jeg, at dette aspekt af Jamils etnicitet også indeholder en mere lokal forankring, som knytter Jamil til sit lokalområde på Amager. Den lokale forankring har paralleller til den nationale forankring, men den adskiller sig samtidig fra den, idet den ikke er nationalt forankret. Jamil trækker på dette aspekt af sin etnicitet, når han konstruerer sig selv som amagerkaner, samt når han inddrager lokalt diskursive forhold i sine fortællinger om eksempelvis Libanon eller på Facebook fremstiller Amager som sit hjem. I denne forbindelse konstruerer Jamil en meget lokal tilknytning, som adskiller ham fra andre københavnere og dermed også andre danskere. Det er således interessant at se, hvordan Jamils lokale etnicitetsaspekter på denne måde er kendetegnet ved at være opdelt i mindst to strenge – en national og en lokal streng.

I forbindelse med Jamils diasporaetnicitet finder jeg også flere aspekter. Mine analyser viser, hvordan Jamil både konstruerer en diasporaforbindelse i traditionel forstand og en mere lokalt forankret diasporaetnicitet. Den traditionelle diasporaforbindelse kommer til udtryk, når Jamil beskriver sit forhold til arabisk samt gennem hans forhold til sin religion. Det er også denne forbindelse, han orienterer sig mod, når han dagligt holder kontakt med sin diasporakultur både på internettet og ved at se arabiske kanaler på sit fjernsyn. Et af mine mest signifikante resultater er imidlertid, at Jamil også konstruerer,

hvad jeg kalder en lokalt forankret diasporaetnicitet. Jeg anskuer dette som et yderligere aspekt af Jamils overordnede diasporaetnicitet og belyser, hvorledes der er tale om en diasporaetnicitet, som på trods af at trække spor til Jamils diaspora i Palæstina og Libanon er lokalt forankret på Amager. Når Jamil i sit identitetsarbejde konstruerer dette aspekt af sin etnicitet, foretager han en opdeling mellem "danskerne" og sig selv og markerer tilhørsforhold til en gruppe, som han både kategoriserer som "perkere" og "indvandrere". Denne gruppe er kendetegnet ved, at den adskiller sig fra "danskerne", men den er imidlertid også karakteriseret ved, at den har hjemme på Amager. Der er således tale om en etnicitet, som har en udenlandsk (det vil sige ikke dansk-national) og en lokal forankring på samme tid.

I min afhandling illustrerer jeg også, hvorledes forskellige kategorier indgår systematisk i mine deltageres sociale og sproglige praksisser, samt hvordan de unge anvender kategoriseringer som kontekstualiseringsmarkører (Gumperz 1982) i forbindelse med uformelle gruppeaktiviteter. På samme måde som Møller (2011) belyser jeg, hvordan mine deltagere bruger kategoriseringer med negative associationer som en positiv gruppemarkering i forbindelse med brugen af "hund" og "hyæne" i forskellige situationer. Jeg redegør ligeledes for mine deltageres anvendelse af kategorien "kurder" og sidestiller den med deres brug af kategorien "neger". Dermed viser jeg, at det er en del af drengenes selvforståelse at anvende disse kategorier for sjov, og at lignende betegnelser associeret med forskellige baggrunde og forskellige sprog bliver gjort til en fælles lokalt forankret resurse blandt de unge, som ikke nødvendigvis har noget med etnicitet (eller race) at gøre. Endelig gennemgår jeg Jamils kategoriseringer og viser, at hans anvendelse af disse kategoriseringer illustrerer, at kategorierne i sig selv er komplekse og problematiske.

I min afhandling beskriver jeg det senmoderne samfund, som Jamil er en del af, med termen *superdiversitet* (Vertovec 2006, 2007). Med mine analyser viser jeg, hvorledes superdiversiteten kan anskues som en forstærkende omstændighed i forbindelse med Jamils etnicitetskonstruktioner. Eksempelvis belyser jeg, hvordan de superdiverse samfundsvilkår gør det nemt for Jamil at bevare en adgang til diaspora-identitetsressurser samt en kontakt med sin diasporakultur og dermed indgå i og hænge sammen med flere sociale verdener og fællesskaber på samme tid. Jeg viser også, hvorledes Facebook indgår

i de unges repertoier af semiotiske resurser og giver eksempler på, hvordan Jamil anvender Facebook, når han konstruerer og forhandler etniske identiteter og positionerer sig i forhold til sine omgivelser. Dermed belyser jeg også, at der er en sammenhæng mellem online og offline identitetsarbejde.

Jeg tegner således i min afhandling et billede af, at etnicitet i superdiverse miljøer er en mangefacetteret og dynamisk størrelse, og at man godt kan være palæstinenser, dansker, perker og libaneser på samme tid. Den ene etnicitet udelukker ikke den anden. Således er der altså ikke tale om splittede individer, men om sammensatte individer, når man taler om mennesker som Jamil, der både er danske og ikke-danske på samme tid. Dette er interessant, fordi det peger på, at den makrodiskursive opfattelse af begrebet etnicitet, som gengives i medierne, og som jeg gav et eksempel på min indledning, ikke stemmer overens med, hvad jeg finder hos Jamil. Mine analyser viser endvidere, hvordan der konstrueres ny mening i Jamils diaspora-forbindelse, når han orienterer sig mod den i Danmark. Man kan derfor tale om, at det globale redefineres og tilføjes ny mening i det lokale (Pennycook 2007), og at Jamil konstruerer ny mening ind i sin libanesisk-palæstinensiske etnicitet, når han konstruerer den i Danmark. Jeg illustrerer også, at superdiversiteten (Vertovec 2006, 2007) stiller nogle betydelige resurser til rådighed for unge i nutidens senmoderne samfund. De unge anvender disse resurser i deres identitetsarbejde afhængigt af, hvordan de ønsker at fremstå i forskellige situationer både online og offline. Endvidere eksisterer der en klar forbindelse mellem online og offline identitetsarbejde, hvilket peger på, at fremtidige studier i etnicitet og identitet med fordel kan inddrage dette aspekt. På baggrund af mine analyser kan vi også konkludere, at unge anvender de resurser, storbyen stiller til rådighed for dem, i deres identitetsarbejde og producerer, vedligeholder, udfordrer og omarbejder traditionelle relationer mellem sprog, kultur, etnicitet, nationalitet og geografi. Dette illustrerer endvidere, at superdiversiteten kommer til udtryk på både makro- og mikroniveau, og at begreber som tilhørs- og tilknytningsforhold er komplekse størrelser. Som Vertovec beskriver det:

Belonging, loyalty and sense of attachment are not parts of a zero-sum game based on a single nation-state or society.
(Vertovec 2007: 5)

Det er væsentligt at forstå, at vi i dagens Danmark ikke pr. definition kan gå ud fra, at man enten er dansk eller ikke-dansk. Det er ligeledes en uhensigtsmæssig opdeling, der foretages, når man karakteriserer en gruppe af mennesker som "indvandrere" eller "tosprogede" og fremstiller dem som modsætninger til grupper, man betegner som "etnisk danske". Der findes mange danske unge med minoritetsbaggrund som Jamil, der føler sig både danske og ikke-danske. Én etnicitet udelukker altså ikke en anden. Samtidig bliver der i det senmoderne samfund stillet resurser til rådighed, som gør det mere problemfrit for mennesker med indvandrerbaggrund at bevare en kontakt til de steder, de er kommet fra og dermed anvende denne forbindelse som en resurse i "nye" kontekster. Således består det senmoderne Danmark af mange mennesker med forskellige familiemæssige, kulturelle, sproglige og etniske baggrunde, som transcenderer Danmarks grænser – blandt andre Jamil Perkersen Nielsen Rasmussen.

Litteratur

- Adler, Patricia A. & Adler, Peter (1994): *Observational Techniques*. In: N. Denzin and Y. S. Lincoln (eds.), *Handbook of Qualitative Research*. Newbury Park: Sage, 377-392.
- Adler, Patricia A. & Adler, Peter (1987): *Membership Roles in Field Research*. Newbury Park: Sage
- Ag, Astrid (2010): *Sprogbrug og Identitetsarbejde hos Senmoderne Storbybiger*. Københavnstudier i tosprogethed bind 53. København: Københavns Universitet.
- Agha, Asif (2005): *Voice, Footing, Enregisterment*. In: *Journal of Linguistic Anthropology* 15 (1), 38-59.
- Agha, Asif (2007): *Language and Social Relations*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Androutsopoulos, Jannis (2001): *From the Streets to the Screen and Back Again. On the Mediated Diffusion of Ethnolectal Patterns in Contemporary German*. In: LAUD Linguistic Agency A522, Univ. Essen, <http://www.linse.uni-essen.de/laud/catalouge.htm> (29.12.09).
- Bauman, Zygmunt (1998): *Globalization*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Beck, Ulrich (1992): *Risk Society*. London: Sage.
- Blackledge, Adrian & Creese, Angela (2010): *Multilingualism*. London: Continuum.
- Blommaert, Jan (2005): *Discourse. A Critical Introduction*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Boyd, Danah (2007): *Why Youth (Heart) Social Network Sites: The Role of Networked Publics in Teenage Social Life*. In: David Buckingham (ed.): *Macarthur Foundation Series on Digital Learning – Youth, Identity, and digital media volume*. Cambridge, MA: MIT Press.
- Bryman, Alan (ed.) (2001): *Ethnography vol II*. London: Sage.
- Bucholtz, Mary & Hall, Kira (2005): *Identity and Interaction. A Sociocultural Linguistic Approach*. *Discourse Studies* 7, 585-614.
- Chomsky, Noam (1957): *Syntactic structures*. 'S-Gravenhage: Mouton.
- Connell, J. & Gibson, C. (2003): *Sound Tracks: Popular Music, Identity and Place*. London: Routledge.
- Coupland, Nikolas (2007): *Style, language variation and identity*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Creese, Angela; Bhatt, Arvind; Bhojani, Nirmala & Martin, Peter (2008): *Fieldnotes in Team Ethnography. Researching Complementary Schools*. *Qualitative Research* 8 (2). Sage Publications, 197-215.
- Duranti, Alessandro (1997): *Linguistic Anthropology*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Edwards, John (1995): *Multilingualism*. London: Penguin.
- Erickson, Ken & Stull, Donald (1998): *Doing Team Ethnography. Warnings and Advise*. London: Sage.
- Giddens, Anthony (1991): *Modernity and self-identity, self and society in the late modern age*. Cambridge: Polity Press.

- Gumperz, John J. (1982): *Discourse Strategies*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Gumperz, J. (2003): *Response Essay*. In: S. Eerdmans, C. Prevignano, and P. Thibault (eds.), *Language and Interaction: Discussions with John Gumperz*. Amsterdam: John Benjamins, 105-126.
- Hall, Stuart (1991): *Old and New Identities, Old and New Ethnicities*. In: Anthony D. King (ed), *Culture, Globalization and the World-System. Contemporary Conditions for the Presentation of Identity*. New York: Macmillian, 70-84.
- Hall, Stuart (1992): *The Question of Cultural Identity*. In: Stuart Hall, David Held & Tony McGrew (eds.), *Modernity and Its Futures*. Cambridge: Polity Press, 273-316.
- Hammersley, M. & Atkinson, P. (1983): *Ethnography Principles in Practice*. London: Routledge.
- Harris, Roxy (2006): *New Ethnicities and Language Use*. London: Palgrave Macmillan.
- Heller, Monica (2007): *Bilingualism as Ideology and Practice*. In: Monica Heller (ed.), *Bilingualism a Social Approach*. London: Hampshire, 1-24.
- Hong, Lawrence K. & Duff, Robert W. (2002): *Modulated Participant-Observation: Managing the Dilemma of Distance in Field Research*. In: *Field Methods*, vol. 14, no. 2. Sage Publications, 190-196.
- Jonsson, Rickard (2007): *Blatte Betyder Kompis. Om Maskulinitet och Språk i en Högstadieskola*. Stockholm: Ordfront förlag.
- Jørgensen, J. N. (2004): *Languaging and Language Practices*. In: C. B. Dabelsteen & J. N. Jørgensen (eds): *Languaging and Language Practices*. Copenhagen Studies in Bilingualism, vol. 36. Copenhagen: University of Copenhagen, 5-23.
- Jørgensen, J. N. (2008): *Poly-lingual Languaging. Evidence from Turkish-speaking Youth*. In: Lytra & Jørgensen (2008), 129-150.
- Jørgensen, J. N. (2010): *Languaging. Nine Years of Poly-lingual Development of Young Turkish-Danish Grade School Students*, vol. 1-2. Copenhagen Studies in Bilingualism, The Køge Series, vol. K15-16. Copenhagen: University of Copenhagen.
- Karrebæk, Martha Sif (2011): *At blive et børnehavsbarn – En minoritetsdrengs sprog, interaktion og deltagelse i børnefællesskabet*. Københavnerstudier i tosprogethed bind 62. København: Københavns Universitet.
- Lytra, Vally & Jørgensen, J. N. (eds.) (2008): *Multilingualism and Identities Across Context, Cross-Disciplinary Perspectives on Turkish-Speaking Youth in Europe*. Copenhagen studies in bilingualism vol. 36. Copenhagen: University of Copenhagen.
- Madsen, Lian Malai (2008): *Fighters and Outsiders. Linguistic Practices, Social Identities, and Social Relationships Among Urban Youth in a Martial Arts Club*. Copenhagen: University of Copenhagen.
- Madsen, Lian Malai (2008a): *Senmoderne urbane ungdomssproglige stiltræk og identitetskonstruktion hos tre Taekwondo-kæmpere i København*. In:

- Nordand, Nordisk tidsskrift for andrespråksforskning, årgang 3, Nr. 1. Norge: Fagbokforlaget, 7-30.
- Madsen, Lian Malai (2011): *Social status relations and enregisterment in contemporary Copenhagen*. Working Papers in Urban Languages and Literacies, Paper 72.
- Mægaard, Marie (2007): *Udtalevariation og Forandring i Københavnsk*. En *Etnografisk Undersøgelse af Sprogbrug, Sociale Kategorier og Social Praksis blandt Unge på en Københavnsk Folkeskole*. København: Københavns Universitet.
- Makoni, Sifree & Pennycook, Alastair (2008): *Disinventing and reconstituting languages*. In: Sifree Makoni & Alastair Pennycook (eds.): *Disinventing and Reconstituting Languages*. Clevedon, Avon: Multilingual Matters, 1-41.
- Møller, Janus Spindler (2009): *Poly-lingual interaction across childhood, youth and adulthood*. København: Københavns Universitet.
- Møller, Janus Spindler (2011): *"Din sorte sort!" – Poly-sprogning blandt unge i superdiversiteten*. In: Anne Holmen, Juni Söderberg Arnfast & Jakob Steensig (red.): *Tosprogethed i Danmark 1985-2010*. Københavnerstudier i tosprogethed bind 61. København: Københavns Universitet, 26-43.
- Nielsen, M. F. & Nielsen S. B. (2005): *Samtaleanalyse*. Frederiksberg: Forlaget Samfundslitteratur.
- Otsuji, Emi & Pennycook, Alastair (2010): *Metrolingualism: fixity, fluidity and language in flux*. In: *International Journal of Multilingualism* vol. 7, no. 3, 240-254.
- Pennycook, Alastair (2007): *Global Englishes and Transcultural Flows*. London: Routledge.
- Pharao, Nicolai & Hansen, Gert Føget (2005): *Prosodiske Træk i Et- og Tosprogede Unges Københavnsk*. In: *Danske Talesprog* 6, 1-50.
- Pujolar, Joan (2007): *Bilingualism and the nation-state in the post-national era*. In: Monica Heller (ed.) *Bilingualism: A Social Approach*. London: Palgrave, 71-95.
- Quist, Pia (2000): *Ny Københavnsk "Multiethnolect"*. *Om Sprogbrug blandt Unge i Sprogligt og Kulturelt Heterogene Miljøer*. In: *Danske Talesprog* 1, 143-212.
- Quist, Pia (2005): *Stilistiske Praksisser i Storbyens Heterogene Skole*. En *Etnografisk og Sociolingvistisk Undersøgelse af Sproglig Variation*. København: Københavns Universitet.
- Quist, Pia (2008): *Sociolinguistic Approaches to Multiethnolect*. *Language Variety and Stylistic Practice*. *International Journal of Bilingualism* 12, 43-61.
- Ramazanoglu, C. (1992): *Methods of Working as a Research Team: Women Risk Aids Project: Wrap Paper 3*. London: Tufnell Press.
- Rampton, Ben (1995): *Crossing. Language and Ethnicity among Adolescents*. London: Longman.

- Rampton, Ben (2006): *Language in Late Modernity. Interaction in an Urban School*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Rosaldo, Renato (1993): *Culture and Truth. The Remaking of Social Analysis*. Boston: Beacon.
- Said, Edward W. (1978): *Orientalism*. New York: Pantheon.
- Saussure, Ferdinand de (1916): *Cours de linguistique générale*. Paris: Payot.
- Schegloff, E. A. (2007): *The organization of preference/dispreference*. In: *Sequence Organization in Interaction. A Primer in Conversation Analysis*. Cambridge: Cambridge University Press, 58-96.
- Stensig, J. (2005): Transskription. In: M. F. Nielsen & S. B. Nielsen (2005), 175-200.
- Stæhr, Andreas (2010): "*Rappen reddede os*" – *Et studie af senmoderne storbydrenge's identitetsarbejde i fritids- og skolemiljøer*. Københavnstudier i tosprogethed bind 54. København: Københavns Universitet.
- Sundén, Jenny (2003): *Material Virtualities*. New York: Peter Lang Publishing.
- Vertovec, Steven (2006): *The Emergence of Superdiversity in Britain*. Oxford: University of Oxford, Centre on Migration, Policy and Society, Working Paper No. 25.
- Vertovec, Steven (2007): *New complexities of cohesion in Britain: Superdiversity, Transnationalism and Civil-Integration*. Commission on Integration and Cohesion. West Yorkshire: Communities and Local Government Publications.
- Zimmerman, Don H. (1998): *Identity, Context and Interaction*. In: Charles Antaki & Sue Widdicombe (eds.), *Identities in Talk*. London: Sage, 87-106.

Internetsider:

<http://politiken.dk/uddannelse/ECE1241534/tosprogede-staar-i-stampe-i-folkeskolen/>

<http://www.folkeskolen.dk/67333/det-viser-pisa-etnisk>

<http://www.folkeskolen.dk/502904/amager-faelled-skole-faar-den-gyldne-pegepind-for-at-vende-boetten>

www.afs.kk.dk

www.kk.dk/statistik

Resumé

Denne afhandling omhandler en ung mand fra Amager ved navn Jamil og hans sociale og sproglige praksisser. I min undersøgelse fokuserer jeg på, hvorledes Jamil konstruerer og forhandler etniske identiteter i skole- og fritidsmiljøer og på Facebook.

Min undersøgelse er baseret på et etnografisk feltarbejde, som jeg har gennemført over en periode på næsten to år. I denne periode har jeg observeret min fokuspersion og hans venner i forskellige situationer i København. Jeg har været med dem til undervisning i skolen og i deres frikvarterer. Jeg har også fulgt dem uden for skolen og hængt ud med dem forskellige steder. På baggrund af dette illustrerer jeg, hvordan de foretager identitetsarbejde i kontekster, hvor de færdes af egen fri vilje, og i kontekster, hvor deres tilstedeværelse ikke er (helt) op til dem selv. Mit feltarbejde er endvidere karakteriseret ved, at jeg har foretaget det i samarbejde med et hold af kollegaer. Således bidrager min afhandling også til teoretiske og metodologiske overvejelser inden for denne disciplin. Mine data består foruden etnografiske deltagerobservationer af forskellige former for samtaledata, interviews, hjemmeopgaver og Facebook-aktivitet.

I min afhandling fokuserer jeg på, hvordan etniciteter konstrueres gennem social handling. Jeg belyser, hvilke semiotiske resurser, Jamil anvender, når han konstruerer forskellige etniciteter. Jeg når frem til, at Jamil konstruerer både en lokal etnicitet og en diasporaetnicitet, og at disse to aspekter af hans etnicitet begge har to forankringer. Den lokale etnicitet, som er karakteriseret ved Jamils tilknytning til Danmark, har således både en lokal og en national forankring. Den lokale forankring er kendetegnet ved Jamils tilhørsforhold til Amager, mens den nationale forankring viser hans tilknytning til "nationen" Danmark. Den diaspora-etnicitet, som Jamil konstruerer, har ligeledes to forankringer – en lokal og en global. Den globale diasporaforankring knytter Jamil til sin diasporaforbindelse til Libanon-Palæstina, mens den lokale er karakteriseret ved, at den ud over at have en forbindelse til Jamils diaspora i Libanon-Palæstina er lokalt forankret på Amager.

I forbindelse med Jamils etnicitets- og identitetskonstruktioner beskriver jeg det superdiverse samfund, Jamil bor i, som en markant omstændighed. Som min afhandling viser, anvender Jamil og hans venner de resurser, de har til rådighed, til at producere, undersøge,

udfordre og omarbejde traditionelle forbindelser mellem sprog, oprindelsesland og etnicitet. Min undersøgelse viser også, hvorledes de superdiverse samfundsvilkår gør Jamil i stand til at bevare en daglig kontakt til sin diaspora gennem fjernsyn og internet og dermed forsyne ham med, hvad jeg kalder diaspora-identitetsressurser.

Således tegner jeg i denne afhandling et billede af en ung mand, som lever i et senmoderne superdiverst samfund, og som i en kombination af en anvendelse af forskellige semiotiske ressourcer konstruerer sig selv som både dansker og libanesiske-palæstinenser. På den måde viser jeg, at etniciteter bliver konstrueret gennem social handling, og at én etnicitet ikke nødvendigvis udelukker en anden, idet man sagtens kan være både dansker og libanesiske-palæstinenser på samme tid.

Abstract

This thesis deals with the social and linguistic practices of a young man from Amager named Jamil. My study focuses on how Jamil constructs and negotiates ethnic identities in various school and recreational contexts as well as on Facebook.

My study is based on ethnographic field work which I have carried out over a period of nearly two years. I have studied my focus person and his friends in different situations in the Copenhagen area. I have joined them in school during teaching sessions and during intervals. I have followed them outside the school as well and hung out with them in various places. By doing so I am able to illustrate how they perform identity work in different everyday contexts where their participation is voluntary as well as in situations where their presence is compulsory. My field work is also characterized by the fact that I have carried it out in collaboration with a team of colleagues. My study therefore also contributes to theoretical and methodological reflections within this particular field of research. My data consists of participation observation, various conversational data, interviews, essays and different Facebook activities.

In my thesis I focus on how ethnicities are constructed through social action. I describe which semiotic resources Jamil employs when constructing different ethnicities. I find that Jamil constructs both a local ethnicity as well as a diaspora ethnicity and that these two aspects of Jamil's ethnicity both have two strands. The local ethnicity, which is characterized by Jamil's sense of belonging to Denmark, has

both a local and a national strand. The local strand is characterized by Jamil's sense of belonging to Amager while the national strand shows Jamil's connection to the nation of Denmark. The diaspora ethnicity that Jamil constructs also consists of two strands – a local and a global. The global diaspora strand is what connects Jamil to his diaspora in Lebanon-Palestine while the local one is characterized by the fact that apart from having a connection to Jamil's diaspora in Lebanon-Palestine it is locally rooted at Amager.

In relation to Jamil's ethnicity and identity constructions I describe the superdiverse society in which he lives as a substantial factor. As my thesis shows Jamil and his friends use the resources at their disposal to produce, investigate, challenge and renegotiate traditional links between language, country of origin and ethnicity. My study also shows how the superdiverse conditions allow Jamil to maintain daily contact to his diaspora through television and the internet thus providing him with what I choose to call diaspora identity resources.

On the basis of my analyses I draw a picture of a young man living in a late modern superdiverse society who, in a combination of an employment of different semiotic resources, constructs himself as both a Dane and a Lebanese-Palestinian. I hereby show that ethnicities are constructed through social action and that one ethnicity does not necessarily exclude another as you can be both a Dane and a Lebanese-Palestinian at the same time.